

ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยง
ทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สุชาดา ตรีสิงหวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา

2546

สุชาดา ตรีสึงหวงศ์. (2546). ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง, รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.นภาพร มัชฌมากร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยใช้แผนการทดลองชนิด Pre-test, Post-test control group design มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากได้จำนวน 2 ห้องเรียน กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยเก็บข้อมูลก่อน และหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่า กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

The effectiveness of health education program applying a theory of reasoned action for
sexual risk behaviors of Mathayomsuksa II students under the Jurisdiction of the
Department of General Education in Bangkok

AN ABSTRACT
BY
SUCHADA TREESINGHAVONG

Presented in partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Science degree in Health Education
at Srinakharinwirot University

2546

Suchada Treesinghavong. (2004). *The effectiveness of health education program applying a theory of reasoned action for sexual risk behaviors of Mathayomsuksa II students under the Jurisdiction of the Department of General Education in Bangkok Metropolitan*. Master Thesis, M.Sc. (Health Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Lt. JG. Dr.Paiboon Onmung, Assoc. Prof. Dr. Napaporn Madhyamankura.

This research was a quasi-experimental research using an experimentation plan of the pre-test, post-test control group design, having the objective of studying the outcome of the health education program apply a theory of reasoned action to sexual risk behaviors in Mathayomsuksa II students .

The subjects used in this study were Mathayomsuksa II students, second term, academic year 2003, Triamudomsuksapattanakan Ratchada School, Bangkok, who were obtained by means of cluster random sampling, a number of two classrooms being obtained, one classroom of 40 students designated as the experimentation group and another classroom of 40 students as the control group whose member received the health education program applying a theory of reasoned action for sexual risk behavior, while the control group would receive health education teaching as normally.

The tool used was a sexual behavior questionnaire, which collected data before and after receiving the health education program. The data were analyzed by use of a package computer program for determining frequency, percentage, standard deviation, t-test and analysis of covariance.

As the study result, it was found:

1. After having received the health education program applying a theory of reasoned action sexual risk behaviors, the experimentation group had less of sexual risk behaviors than before the experiment with statistical significance at the level of 0.5
2. In the experimentation group receiving the health education program applying a theory of reasoned action to sexual risk behavior, there were less of sexual risk behavior than in the group receiving health education teaching as normally with statistical significance at the level of 0.5

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สพญ. นภาพร มัชฌิมางกู กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์จุฑามาศ เทพชัยศรี ดร.กมลมาลย์ วิวัฒน์เศรษฐ์สิน ดร.ราชนันท์ บุญธิมา รองศาสตราจารย์เฉลิมพล ตันสกุล และอาจารย์ไพเราะ แดงก่อ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา อาจารย์ไพเราะ แดงก่อ อาจารย์สุภาภักดิ์ ผ่องน้อย ที่ให้ความกรุณาในการดำเนินการ ติดต่อประสานงานและอนุญาตให้เก็บข้อมูล ขอขอบคุณอาจารย์เยาวภา เลี้ยวเพ็ญวงศ์ ที่ให้ความกรุณาเป็นตัวแทนในโปรแกรมสุขศึกษา ตลอดจนขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์ทรงพล ต่อนี้ ที่ให้คำแนะนำ และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อวิชา สถิติ ขอขอบคุณพี่ น้อง เพื่อน รุ่นน้อง รุ่นพี่ที่ทำงานและบุคคลที่ปราถนาดี ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอโน้มระลึกถึงพระคุณบิดามารดา ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้กำลังใจและเป็นแรงผลักดัน ให้การศึกษาระดับนี้สำเร็จด้วยดี

สุชาดา ตรีสิงหวงศ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	5
	ตัวแปรที่ศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	7
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	10
	ความรู้เรื่องเพศศึกษา	10
	การสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา	13
	พฤติกรรมทางเพศ	15
	แนวคิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์	16
	ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ	19
	วัยรุ่นกับพฤติกรรมทางเพศ	22
	พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น	28
	ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ	52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล	52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	57
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมสุขศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	59
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	62
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	63

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	ลักษณะของเครื่องมือ.....	66
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ	
	เกณฑ์ในการให้คะแนนและการแปลความหมาย	
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	91
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	91
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	91
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	91
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	91
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	93
	อภิปรายผล.....	94
	ข้อเสนอแนะ	95
	บรรณานุกรม	97
	ภาคผนวก.....	107
	ภาคผนวก ก	108
	ภาคผนวก ข	116
	ภาคผนวก ค	130
	ภาคผนวก ง.....	150
	ประวัติย่อผู้วิจัย	153

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การคำนวณดัชนีการควบคุมอาหาร	36
2	รูปแบบการทดลอง	63
3	แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	70
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	79
5	ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มตัวอย่าง	86
6	ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง	87
7	ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังการทดลองของ กลุ่มตัวอย่าง	88
8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้โปรแกรม สุขศึกษา.....	89
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา.....	90
10	ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศ	128

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในการดำเนินชีวิตประจำวันมักจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพหลายอย่างแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล พฤติกรรมเสี่ยงบางอย่างตัวเราอาจจะเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรง และมีบางพฤติกรรมเสี่ยงที่เราไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่บุคคลรอบข้างเราเข้าไปเกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพเหล่านั้น และส่งผลกระทบต่อตัวเราได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม พฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพดังกล่าวได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการบริโภคอาหาร พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (เลิศลักษณ์ บุญรอด. 2543 : 2)

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่กำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มเยาวชนซึ่งก่อปัญหาทั้งต่อตนเอง ต่อสังคมและต่อประเทศชาติ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กันที่สุด ได้แก่ การเที่ยวสถานเริงรมย์ การดื่มสุราหรือของมีเมา การใช้สารเสพติด การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การดูภาพยนตร์กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การจับมือถือแขนและการกอดจูบ การชักนำของเพื่อนต่อการมีเพศสัมพันธ์ (เลิศลักษณ์ บุญรอด. 2543 : 5)

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่มีการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ทางด้านร่างกายอิทธิพลจากฮอร์โมนเพศเข้ามามีบทบาทมาก ทำให้วัยรุ่นก้าวเข้าสู่สภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้วัยรุ่นทั้งชายและหญิงมีการเจริญและพัฒนาการลักษณะทางเพศอย่างชัดเจน อีกทั้งฮอร์โมนเพศยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดอารมณ์ทางเพศด้วย (วนิดา พันธุ์สะอาด. 2543 : 4) ทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจอย่างจริงจังในเรื่องเพศ และสนใจเพศตรงข้าม อยากมีคู่รักหรือแฟน มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ (สกล วรเจริญศรี. 2545 : 17 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1974. *Development Psychology*. p. 122) จากความสับสนในการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ตลอดจนความรู้สึกสนใจต่อเพศตรงข้ามอย่างจริงจังนี้เอง อาจก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หากวัยรุ่นไม่ได้รับการพัฒนาวัยนี้อย่างเหมาะสมแล้ว อาจก่อให้เกิดความสับสนในตนเอง เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลที่ชื่นชอบ หรือกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ไม่แน่ใจในเป้าหมายอนาคต ตลอดจนบทบาทและพฤติกรรมทางเพศของตนได้ (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2526 : 178 - 179 ; อ้างอิงจาก Erickson. 1968. *Identity, Youth and Crisis*. p. 92)

สภาพสังคมไทยปัจจุบันนี้ พบว่ามีวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาหนีเรียน ปัญหาติดยาเสพติด และปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536 : 325) ซึ่งปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมวัยรุ่นไทย นอกจากนี้ยังพบปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นแพร่ระบาดทั่วไป ซึ่งปัญหาดังกล่าว พบว่าเป็น 1 ใน 3 ปัญหาใหญ่ (วัลลภ ตังคณานุกาญจน์. 2543 : 2) ที่สังคมให้ความสนใจ ซึ่งปรากฏการณ์นี้อาจเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมตะวันตก แต่ในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีความเข้มงวดในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ แต่ปรากฏว่าการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และระดับอายุลดลงเรื่อยๆ จากการศึกษาพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในนักศึกษาสถาบันราชภัฏ พบว่าอายุที่เริ่มมีการนัดหมายต่ำสุดคือ 10 ปี มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุต่ำสุดคือ 11 ปี และช่วงอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุดคือ 16 - 19 ปี (“ราชภัฏเลยวิจัยพบแนวโน้มอันตราย / นักศึกษามีเพศสัมพันธ์อายุต่ำสุด 11 ขวบ”. 2544 : 10)

จากการแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนวัยรุ่นก่อให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาต่างๆ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ การเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ตามมา (สกล วรเจริญศรี. 2545 : 2 ; อ้างอิงจาก Meire. 1993. *Life Issues Teenage Pregnancy*. p.89) จากการรายงานการเฝ้าระวังโรคของกองระบาดวิทยา ปี พ.ศ. 2543 พบผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากสถานบริการทั่วประเทศ จำนวน 15,565 ราย อัตราป่วย 25.20 ต่อประชากรแสนคน พบเพศหญิงมีสัดส่วนการป่วยสูงกว่าเพศชาย อัตราส่วนผู้ป่วยเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 1:2.3 ร้อยละ 84.74 ของผู้ป่วยทั้งหมดเป็นกลุ่มวัยเจริญพันธุ์ที่มีอายุระหว่าง 14 - 44 ปี โดยกลุ่มอายุ 15 - 24 ปี พบมีอัตราป่วย ร้อยละ 22.08 (กองระบาดวิทยา. 2543 : 315) จากรายงานผู้ป่วยเอดส์จากสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2543 พบจำนวน 171,724 ราย มีผู้เสียชีวิตแล้ว 46,750 ราย และในปี พ.ศ.2543 ได้รับรายงานผู้ป่วยเอดส์ใหม่ 23,128 ราย มีผู้เสียชีวิตแล้ว 6,711 ราย จากรายงานในปี 2543 พบผู้ป่วยเพศชาย 15,746 ราย เพศหญิง 7,382 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1:2.1 กลุ่มอายุ 30 - 34 ปีมีผู้ป่วยสูงสุด รองลงมาคือช่วงอายุ 25 - 29 ปี พบสาเหตุการเจ็บป่วยจากปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 86.31 (กองระบาดวิทยา. 2543 : 72) จากผู้ติดเชื้อที่มีอาการประมาณร้อยละ 80 อยู่ช่วงอายุระหว่าง 20 - 39 ปี ซึ่งถ้าผู้ป่วยอายุ 20 ปี ก็หมายความว่าอาจติดเชื้อเอดส์มาตั้งแต่อายุ 13 - 15 ปี (“วัยรุ่น”. 2544 : 15)

ปัญหาเรื่องเพศเป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทย ซึ่งสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ค่านิยม ความรู้ เจตคติ ความเชื่อ อิทธิพลของเพื่อน

ครอบครัวยุคใหม่ สิ่งพิมพ์และสื่อที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกทางเพศ (รัตนา พุ่มสุวรรณ. 2544 : 1) นอกจากนี้การรับวัฒนธรรมของต่างชาติ เช่น การแต่งกาย การประพาศปฏิบัติตนของวัยรุ่นต่างประเทศ รวมถึงการเพิ่มจำนวนของสถานเริงรมย์และสื่อลามก เช่น หนังสือ วีดีโอ ภาพยนตร์ และซีดีรอมไปต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหาดูได้ไม่ยากและราคาไม่แพง เป็นเหตุให้วัยรุ่นไทยมีการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 6) ในปัจจุบันวัยรุ่นไทยได้ซึมซับรูปแบบแนวคิดทฤษฎีการมีเพศสัมพันธ์ในทศวรรษใหม่ คือการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน อาศัยเพียงอารมณ์และความพึงพอใจซึ่งกันและกัน มองว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งแนวโน้มค่านิยมในพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการเริ่มเปลี่ยนไปเป็นความสัมพันธ์ทางเพศในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ปัจจุบันพบว่าวัยรุ่นชายไทยอายุ 15 – 18 ปี กว่าครึ่งเคยมีเพศสัมพันธ์และพบว่า ร้อยละ 30 มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนด้วยกันเอง (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 33) ส่วนวัยรุ่นหญิงมีความคิดเห็นว่าพรหมจรรย์ไม่ใช่สิ่งสำคัญ จากการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและการปฏิบัติในเรื่องเพศของวัยรุ่นไทยจำนวน 1,000 คน พบว่ามีเพียงร้อยละ 25 ในวัยรุ่นหญิง และร้อยละ 32 ในวัยรุ่นชายที่มีความคิดเห็นว่าพรหมจรรย์ เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการแต่งงาน (สกล วรเจริญศรี. 2545 : 19 ; อ้างอิงจาก Spaeth. 2001. *Let's Talk about Sex*. p. 31 - 33)

การปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงเกิดได้จากความผิดพลาดทั่วไปของมนุษย์ (Human error) และพฤติกรรมเสี่ยงที่จงใจเสี่ยง (Intentional risk - taking) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับความประมาท โดยการที่บุคคลตั้งใจที่จะเอาตัวเองเข้าไปในสถานการณ์เสี่ยงต่างๆ ที่รู้ว่าอาจเกิดการผิดพลาดและอุบัติเหตุได้ ทั้งที่รู้ว่าอาจมีทางเลือกอื่นที่ปลอดภัยกว่าแต่ไม่ยอมทำ ส่วนหนึ่งอาจมาจากเจตคติ ค่านิยมในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ต้องการมีประสบการณ์แปลกใหม่และท้าทาย ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและมีลักษณะเป็นนักคิดเชิงวัตถุนิยม คือคิดถึงในสิ่งที่ปัจจุบันโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วัยรุ่นมีความคิดว่าการแสวงหาเอกลักษณ์ทางเพศเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่สำหรับตน โดยกลุ่มเพื่อนมีบทบาทสร้างเสริมให้เกิดประสบการณ์และค่านิยมทางเพศ แต่มักจะเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้องเพราะเพื่อนๆ ในวัยเดียวกันนี้ไม่มีใครมีความรู้มากกว่ากัน นอกจากจะพูดคุยกันถึงประสบการณ์ทางเพศ หลายคนเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานสามารถผูกมัดเพื่อนชายที่ตนชอบได้ หรือเพราะการบอกรักของเพื่อนชาย อีกทั้งเชื่อว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน จะสามารถนำไปสู่การแต่งงานจริงๆ หากเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่ไม่มีความพร้อม และมีความรู้ไม่เพียงพอต่อการป้องกันตนเองอาจเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ตามมา (วันทนี วาสิกะสิน. 2526 : 39) ยังมีวัยรุ่นอีกจำนวนมากที่คิดว่า โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งห่างไกลจากตนเอง แม้ว่าขณะนั้นตนเองกำลังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดโรคก็ตาม ทั้งๆ ที่วัยรุ่นมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค แต่ก็มีเชื่อว่าการตนเองจะไม่เกิดโรคและไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง (มานพ คณะโต. 2541 : 110) ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมที่ผิดนี้ทำให้เกิดเจตคติต่อพฤติกรรมของตนเองว่าไม่ได้อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่ออันตรายหรือไม่ส่งผลเสียต่อตน จึงทำให้วัยรุ่นมีสภาวะเสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคมตามมา

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein & Ajzen. 1975 : 16) ที่ได้อธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเชื่อว่า ความเชื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมีอิทธิพลต่อเจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง โดยทั้งสององค์ประกอบนี้มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เพื่อสร้างเจตคติที่ถูกต้องก่อน จากความสำคัญและแนวคิดข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยที่เข้าสู่วัยรุ่น มีพฤติกรรมอยากรู้อยากเห็น ชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ และเพื่อให้ นักเรียนมองเห็นความสำคัญในการป้องกันตนเองต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ อีกทั้งยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาทางเพศของนักเรียน ให้มีพัฒนาการทางเพศที่ถูกต้องและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทราบผลของการจัดโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสุขศึกษาสอนเรื่องเพศศึกษาและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแก่นักเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

ได้แก่ โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

2. ตัวแปรตาม

ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิภาพ

หมายถึง ผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเสี่ยงทางเพศในเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาแล้ว

2. โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย

2.1 การสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยอยู่บนพื้นฐาน

ความเชื่อที่ถูกต้องต่อผลของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลวิธีที่นำมาใช้ได้แก่ การให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในรูปแบบการบรรยายประกอบสื่อ อภิปรายกลุ่ม วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและนำเสนอในรูปแบบบทบาทสมมติ

2.2 การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อ

นักเรียนว่าบุคคลเหล่านั้นคิดว่านักเรียนควรหรือไม่ควรประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากน้อยเพียงใด โดยใช้กลวิธีการเสนอตัวแบบที่เป็นบุคคลกลุ่มอ้างอิง

3. โปรแกรมสุขศึกษาตามปกติ

หมายถึง การเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษา

4. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

หมายถึง ความตั้งใจของนักเรียนที่จะประกอบพฤติกรรมใดๆ ที่อาจทำให้เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ 6 ประการ ดังนี้

- 4.1 การไปเที่ยวสถานเริงรมย์ เช่น ผับ บาร์
- 4.2 การดื่มสุราหรือของมึนเมา
- 4.3 การใช้สารเสพติด
- 4.4 การดูภาพยนตร์ หรือหนังสือที่กระตุ้นและยั่วยุกามารมณ์
- 4.5 การอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้าม
- 4.6 การแตะต้องสัมผัสกับเพศตรงข้ามในเชิงชู้สาว ได้แก่ การกอด จูบ ลูบ คลำ

ร่างกายเพศตรงข้าม

5. เจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในทางบวก และทางลบของนักเรียนแต่ละบุคคล

6. บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อผู้ที่ตนให้ความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนว่าบุคคลเหล่านั้น คิดว่าเขาควรหรือไม่ควร ประกอบพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา ถึงประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียน แต่เนื่องจากการสอบถามเรื่องพฤติกรรมทางเพศ เป็นเรื่องที่มีความเฉพาะส่วนบุคคล และเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

ด้านความรู้สึกของผู้ถูกศึกษา ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ที่กล่าวว่า “การกระทำพฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมความตั้งใจของบุคคลนั้น” นั้นหมายความว่า การที่บุคคลใดจะแสดงพฤติกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการวัด “พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ” จาก “ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ” เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความใกล้ชิดกับการเกิดพฤติกรรมมากที่สุด

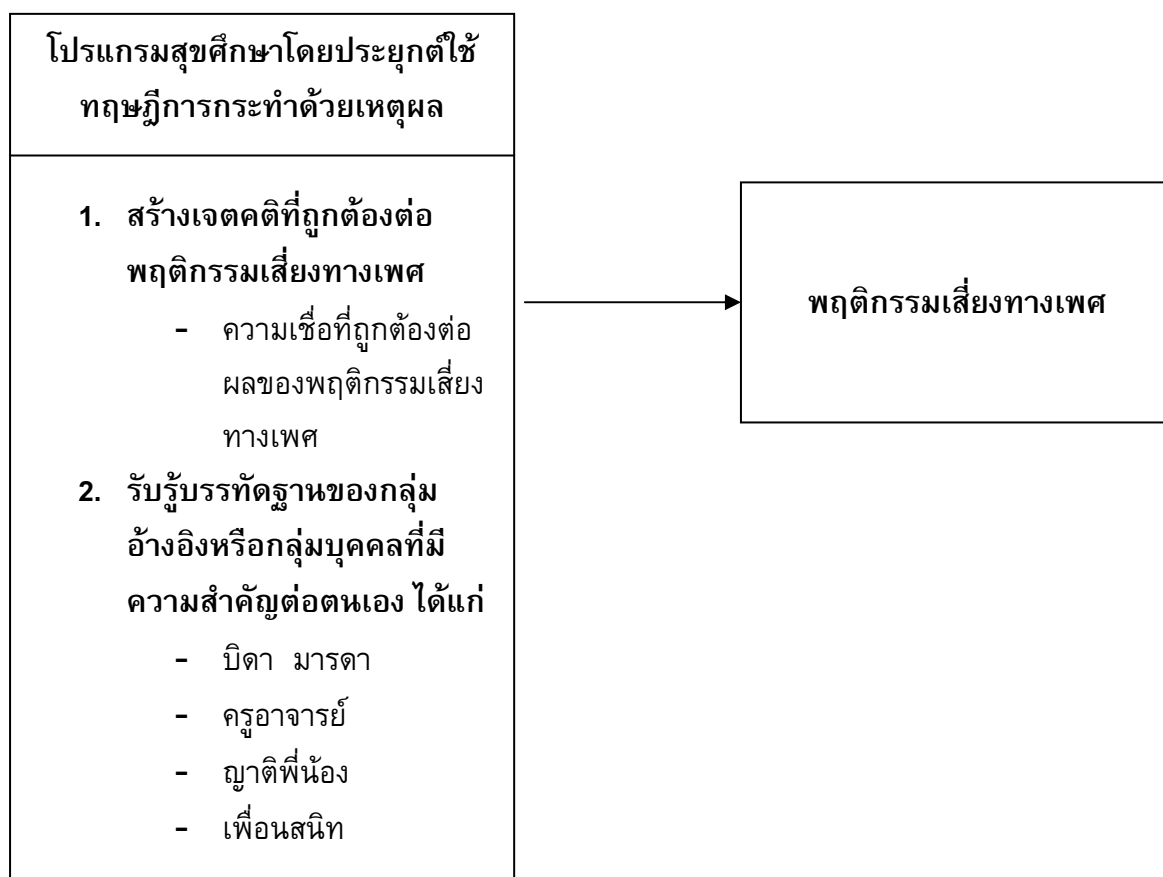
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของ Martin Fishbein และ Icek Ajzen ที่ได้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ว่า การกระทำพฤติกรรมนั้น อยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจของบุคคล (Intention) ซึ่งความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำสิ่งใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ปัจจัย ปัจจัยแรกคือ ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคลที่ประเมินผล การปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ว่าเป็นด้านบวกหรือด้านลบ ซึ่งเรียกว่า “เจตคติต่อพฤติกรรม” (Attitudes toward the behavior) และปัจจัยที่สองคือ ความรู้สึกของบุคคลว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรม ปัจจัยนี้เรียกว่า “บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง” (Subjective norm) ซึ่งความเชื่อจะมีอิทธิพลต่อเจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง

ดังนั้นการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม จึงต้องมีการสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อพฤติกรรม และรับรู้ถึงความคาดหวังตามบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมนั้นๆ บนพื้นฐานความเชื่อที่ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงมีกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ากลุ่ม

ควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของ ความรู้เรื่องเพศศึกษา การสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา พฤติกรรมทางเพศ แนวคิดเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ วัยรุ่นกับพฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ความรู้เรื่องเพศศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 602) ให้ความหมายว่า “เพศ” หมายถึง “รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย” ซึ่งบ่งบอกในลักษณะของรูปธรรม สำหรับความหมายของเพศ ในลักษณะนามธรรมนั้น “เพศ” หมายถึง “ความรู้สึกและความต้องการทางเพศหรือกามารมณ์”

“เพศ” นอกจากจะหมายถึงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นชายหรือหญิงแล้วเพศยังเป็นสัญชาตญาณ (Sexual instinct) อย่างหนึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ ความเจริญเติบโตทางเพศ ก็เป็นความเจริญเติบโตส่วนหนึ่งของมนุษย์ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม “เพศ” จึงหมายรวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ทั้งชายและหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ตลอดจนการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อสืบทอดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่าเรื่องเพศมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเป็นเรื่อง que ทุกคนต้องประสบด้วยตนเอง และถือว่าเรื่องเพศเป็นธรรมชาติของมนุษย์อย่างแท้จริง (Kirkendall. 1960 : 8)

จากความหมายของ “เพศ” ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องเพศ ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้อง จึงได้มี การนำ “เพศศึกษา” (Sex education) มาสอนในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงไว้มากมายดังเช่น สมาคมแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกา (American Medical Association – AMA) กล่าวว่า การสอนเพศศึกษา หมายถึง การสอนเพื่อช่วยส่งเสริมชีวิตครอบครัวให้มั่นคง ถาวร เพื่อให้เด็กเข้าใจ และยอมรับนับถือตัวเองมากขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างเสริมมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในการแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีต่อสังคม และเพื่อยกมาตรฐานความสามารถของการที่จะเป็นบิดา มารดา ซึ่งรู้จักหน้าที่ที่ดี

ของตนในอนาคต โดยการสอนเพศศึกษานี้จะต้องไม่หมายถึง การสอนเรื่องเทคนิคเกี่ยวกับการร่วมเพศหรือความผิดปกติทางเพศใดๆ ทั้งสิ้น (Willgoose. 1972 : 230) หรือดังที่ รูบิน และไคร์เคนดัล (Rubin & Kirkendall. 1964 : 18) ได้ให้ความหมายว่า “เพศศึกษา” มิใช่เป็นเพียงหน่วยการสอนเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ การปฏิสนธิ และการคลอดเท่านั้น แต่รวมถึงกระบวนการทางการศึกษา ที่ช่วยให้บุคคลได้นำความรู้เกี่ยวกับเพศไปผสมผสานกับการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อช่วยให้เข้าใจพื้นฐานที่สำคัญทางเพศ เมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ และเข้าใจถึงบรรทัดฐานทางเพศในสังคมที่แตกต่างกัน ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคมได้ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้บุคคลมีความสามารถในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเพศอย่างถูกต้อง และมีศีลธรรมจรรยาอีกด้วย นอกจากนี้ สุชาติ โสมประยูรและวรรณ โสมประยูร (2541 : 157) ได้กล่าวถึงเพศศึกษาว่า เป็นการศึกษาที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ หรือความรู้สึกนึกคิดที่ดีในเรื่องธรรมชาติของเพศ และพฤติกรรมทางเพศ เพื่อสามารถปฏิบัติตนให้มีความสุขและสวัสดิภาพที่สมบูรณ์ รวมทั้งสามารถประพฤติตัวให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศเดียวกัน และระหว่างเพศตรงข้าม ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม

สรุปได้ว่า “เพศศึกษา” หมายถึง กระบวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ช่วยให้บุคคลมีประสบการณ์เรียนรู้และเข้าใจเรื่องเพศเกี่ยวกับทางด้านกายวิภาค และสรีรวิทยาของร่างกาย สุขภาพจิต พัฒนาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ พฤติกรรมระหว่างเพศ และมนุษย์สัมพันธ์อันดีงาม ซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อย่างถูกต้อง สามารถปรับตัวตามพัฒนาการของชีวิตได้อย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

เพศศึกษามีความสำคัญต่อนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้ (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และ วันทนี วาสิกะสิน. 2537 : 2)

1. เข้าใจหรือสามารถแยกบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบระหว่างเพศได้ถูกต้อง
2. เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ แต่ละช่วงวัย หรือรู้พัฒนาการของบุคคลทั้งเพศหญิงและเพศชายในแต่ละช่วงวัย
3. รู้ว่าควรมีเพศสัมพันธ์เมื่อใดบ้างจึงจะไม่ใช่ปัญหา
4. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างไรบ้าง หากจะมีคู่ครอง เช่น ความพร้อมทางวุฒิภาวะ อารมณ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การปรับตัวในการใช้ชีวิตคู่ การเตรียมตัวในการวางแผนครอบครัว
5. รู้ว่าควรเตรียมตัวอย่างไรบ้างเมื่อมีคู่ครอง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม การปรับตัวเข้าหากัน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว รวมทั้งการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน การวางแผนครอบครัวและการวางแผนชีวิตคู่ร่วมกัน
6. ลบเลือนปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ เช่น รักร่วมเพศ กามวิถิตาร

หรือจิตเภทต่าง ๆ เป็นต้น

7. มีเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมทั้งการใช้ชีวิตคู่ที่มีความสุข เช่น ไม่เข้าใจว่าเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างคู่ผัวตัวเมียเป็นเรื่องสกปรก หยาบคาย หรือผิดศีลธรรม ไม่กีดกันเด็ก ๆ เรียนรู้เพศศึกษา เพราะการปกปิดยิ่งทำให้เด็กคิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องลึกลับ ทำให้สนใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเองหรือถามจากผู้อื่นที่ไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องเพศ จะยิ่งกลายเป็นปัญหาแก่เด็กเหล่านั้น

8. สร้างความสุขในครอบครัว

9. ลดปัญหาทางเพศและปัญหาสังคม

ในการสอนเพศศึกษาควรมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (Kilander. 1970 : 435 ; สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร. 2541 : 170 ; จันทรีวิภา ดิลกสัมพันธ์. 2543 : 219)

1. เพื่อให้เกิดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านร่างกาย ได้แก่ กายวิภาคและสรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ สุขอนามัยเรื่องเพศ ด้านจิตใจ ได้แก่ สภาพจิตใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2. เพื่อเป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม และแนวความคิดที่ดีงาม ต่อเรื่องเพศเพื่อเป็นรากฐานทางความคิดที่สำคัญในการตัดสินใจปฏิบัติพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักเหตุผลตามคุณธรรมและศีลธรรมจรรยา

3. เพื่อแก้ไขความเชื่อ และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ รวมทั้งแนวความคิดหรืออิทธิพลอื่นๆ ที่มีผลให้เกิดความวิตกกังวล และปมด้อยต่างๆ ให้ลดน้อยหรือหมดไป

4. เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาสุขอนามัยทางเพศของแต่ละบุคคล ความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางเพศ รวมถึงการปรับตัวและการวางตัวให้เหมาะสมกับบทบาททางเพศ

5. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องปัญหาของการเพิ่มประชากรและการวางแผนครอบครัว

6. เพื่อเรียนรู้ถึงผลกระทบจากการปฏิบัติพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง เป็นต้น

7. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงการป้องกันและ การรักษา หากการสอนเพศศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงเฉพาะส่วนบุคคลเท่านั้น ส่วนรวมหรือสังคมก็ได้รับผลดีตามมาด้วย เพราะพฤติกรรมทางเพศ (Sex behavior) นั้นเป็นที่เชื่อและยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ และสัมพันธภาพของมนุษย์ (Schulz & Williams. 1969 : 7)

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษา เป็นการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ การเจริญเติบโต และพัฒนาการทางเพศ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ ให้มีความตระหนัก และการแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรม

ทางเพศอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อนอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนสามารถป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางเพศได้อย่างเหมาะสม

การสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา

จากการศึกษาการเรียนการสอนในหมวดวิชาพลานามัย แบ่งเป็น

1. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สุขภาพส่วนบุคคล สุขภาพจิต โภชนาการ อุบัติภัยภายในบ้าน โรคติดต่อ และการปฐมพยาบาล ในเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาไม่มีระบุชัดเจนในการเรียนการสอน แต่แฝงอยู่ในเรื่องของโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโดยเน้นเฉพาะโรคเอดส์ ซึ่งเนื้อหาเน้นเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคและวิธีการติดต่อ

1.2 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สวัสดิภาพในการเดินทาง ยาและการใช้ยา การป้องกันสิ่งเสพติด โรคไม่ติดต่อ การสร้างเสริมความต้านทานโรค การส่งเสริมสุขภาพจิต และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และการปรับตัวของวัยรุ่น ซึ่งจากเนื้อหาดังกล่าวจะเห็นว่าเรื่องเพศศึกษาเริ่มมีการเรียนการสอนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ โดยเนื้อหาแฝงในเรื่องของลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น เรื่องของต่อมไร้ท่อที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศ และเรื่องการปรับตัวทางเพศของวัยรุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเน้นในเรื่องของกายวิภาค และสรีรวิทยาเป็นส่วนใหญ่

1.3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สุขภาพกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพในการประกอบอาชีพในท้องถิ่น อารมณ์และบุคลิกภาพของวัยรุ่น การวางแผนครอบครัว การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น จากเนื้อหาการเรียนจะเห็นว่านักเรียนในระดับนี้ได้รับการเรียนเกี่ยวกับเพศศึกษามากขึ้น โดยแฝงอยู่ในเนื้อหาเรื่องของอารมณ์ และบุคลิกภาพของวัยรุ่นโดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงธรรมชาติทางอารมณ์ของวัยรุ่น รวมถึงความต้องการความรัก ความต้องการทางเพศที่แฝงมากับพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น และเริ่มมีการเรียนรู้ในเรื่องของความสำคัญของการวางแผนครอบครัวและรูปแบบของการวางแผนครอบครัว

2. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สุขภาพของผู้บริโภค การสุขาภิบาลอาหาร การรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ การปฐมพยาบาล โรคไม่ติดต่อ เพศศึกษา และสิ่งเสพติด จะเห็นว่าเริ่มมีการสอนเพศศึกษาอย่างชัดเจนในนักเรียนระดับนี้ โดยกล่าวถึงพัฒนาการของวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย และจิตใจของวัยรุ่น เรื่องของสัมพันธภาพระหว่างเพศ และเรื่องของกายวิภาคและสรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์ที่มีรายละเอียดมากขึ้น

2.2 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สวัสดิศึกษา โรคที่สำคัญในท้องถิ่น การปฐมพยาบาล สุขภาพจิต การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมความเชื่อที่ถูกต้องทางด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ และสิ่งเสพติด ในเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษามีน้อยมาก และที่พบเป็นรายละเอียดที่แฝงในเรื่องของผลกระทบจากการใช้สารเสพติด และในเรื่องความเชื่อที่ไม่ถูกต้องในเกี่ยวกับสุขอนามัยทางเพศมากกว่า

2.3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนการสอนเรื่อง สุขภาพร่างกายของเรา สวัสดิศึกษา หลักเบื้องต้นในการใช้ยา การเคหพยาบาล การปฐมพยาบาล โรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ สุขภาพจิต เพศศึกษา สิ่งเสพติด ประชากรศึกษา การสาธารณสุขไทย ในเรื่องของเพศศึกษาของระดับนี้เน้นเรื่องการปรับตัวต่อเพศตรงข้ามและการวางตัวต่อเพศตรงข้าม การเลือกคู่ครองและการสมรส รวมถึงการวางแผนครอบครัว

จากการศึกษารายละเอียดหลักสูตรการเรียนของนักเรียนมัธยมพบว่าในเรื่องของเพศศึกษามีการเรียนการสอนอย่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรายละเอียดของการเรียนการสอนมุ่งเน้นในเรื่องของการให้ความรู้ทางวิชาการมากกว่าการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในเรื่องเพศของนักเรียน อีกทั้งจากการศึกษา และสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยแนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นมีมากขึ้น ในขณะที่มีระดับอายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกลดลง (“ราชภัฏเลยวิจัยพบแนวโน้มอันตราย / นักศึกษามีเพศสัมพันธ์อายุต่ำสุด 11 ขวบ”. 2544 : 10) แต่การเรียนในเรื่องเพศศึกษาในสถานศึกษานั้น พบว่ามีการสอนในเรื่องเพศศึกษาแก่นักเรียนอย่างชัดเจนซ้ำเกินไป อาจไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เด็กวัยรุ่นประสบอยู่ในยุคปัจจุบัน และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วัยรุ่นควรได้รับเพศศึกษาในขอบเขตที่กว้างขวาง และลึกซึ้งกว่าวัยเด็ก ควรเน้นเรื่องการวางตัว และการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การสร้างเจตคติทางเพศที่ถูกต้องเหมาะสม ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกคิด เจตคติของบุคคลกับการแสดงออกทางเพศ ขนบประเพณี ศีลธรรม เกี่ยวข้องกับการกระทำอย่างไร เรียนรู้ถึง

สัญชาตญาณของเพศตามธรรมชาติ การอดกลั้น และการผ่อนคลายแรงขับทางเพศ รวมทั้งพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การฉุนเปี้ยก ฯลฯ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2543 : 31)

พฤติกรรมทางเพศ (Sex Behavior)

พฤติกรรมทางเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ หรือมีกิจกรรมทางเพศ อันเนื่องมาจากค่านิยม ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด และเรียนรู้จากสังคม รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติต่อเรื่องเพศ ทั้งในด้านกายวิภาคและด้านพฤติกรรม การแสดงออกทั้งด้านชีววิทยา สุขวิทยา สังคมวิทยา และจิตวิทยา

การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางเพศ ทำให้วัยรุ่นเริ่มมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับเพศ การคบเพื่อนต่างเพศมากขึ้น จนมีการคบหากันเป็นความรัก และอาจจบลงด้วยการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศได้ ได้มีการรวบรวมพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไว้ดังนี้ (พัชรินทร์ สิมะราช. 2544 : 10 ; อ้างอิงจาก Neinstien & Anderson. 1996.)

1. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Masturbation) หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่เกิดจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่ทำให้มีการพัฒนาลักษณะทางเพศ และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้เกิดแรงขับทางเพศ โดยปกติเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศไม่ว่าจะเป็นรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสแล้ว ร่างกายและสมองจะสั่งการให้รู้สึกถึงการมีอารมณ์เพศ และมีการตอบสนองทางเพศนั้น โดยการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง หรือการมีเพศสัมพันธ์ได้ แต่คนเราสามารถยับยั้งไม่ตอบสนองการกระตุ้นทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ แม้ว่าการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองจะช่วยลดความตึงเครียดทางเพศลงได้ แต่วัยรุ่นต้องมีการกระทำอย่างเหมาะสมโดยไม่บั่นทอนสุขภาพ ปฏิบัติในจำนวนที่เหมาะสม ไม่ประเจิดประเจ้อและไม่รบกวนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

2. การสัมผัส (Pitting) หมายถึง การที่วัยรุ่นชายเริ่มสัมผัสเต้านมของเพศตรงข้าม ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางเพศและอิทธิพลของฮอร์โมนเพศ ทำให้วัยรุ่นเกิดความอยากรู้อยากลอง มีการศึกษาพบว่าวัยรุ่นชายมีการสัมผัสเต้านมของวัยรุ่นหญิงครั้งแรกเมื่ออายุระหว่าง 13-18 ปี และพบว่าวัยรุ่นหญิงถูกสัมผัสเต้านมครั้งแรก อายุระหว่าง 17-19 ปี

3. การมีเพศสัมพันธ์ทางปาก (Oral sex) หมายถึง การใช้ปากสัมผัสกับอวัยวะเพศขณะที่มีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ปฏิบัติกันมาก และเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ติดเชื้อเอดส์ วัณโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการอักเสบติดเชื้อภายในช่องปากได้ จากการศึกษาของไทก์ (Tighe. 1991) เกี่ยวกับภาวะเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์ทางปาก พบว่า กลุ่มชายรักร่วมเพศ ในเมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 327 ราย ทั้งหมดเคยมีเพศสัมพันธ์

ทางปากโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย โดยที่ร้อยละ 70 ของกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มมีเพศสัมพันธ์ทางปากโดยไม่มีการหลั่งน้ำอสุจิ และร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่าง มีเพศสัมพันธ์ทางปากโดยมีการหลั่งน้ำอสุจิร่วมด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีเพศสัมพันธ์ทางปาก เป็นพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้

4. การมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก (Anal intercourse) หมายถึง การสอดใส่อวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย เข้าไปในทวารหนักของคู่นอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางเพศแบบหนึ่งที่พบทั้งในเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งพฤติกรรมทางเพศแบบนี้มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีสูงกว่าการมีเพศสัมพันธ์ทางช่องคลอดอีกด้วย การมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักถือว่าเป็นพฤติกรรมปกติของกลุ่มชายรักร่วมเพศ และถือว่าเป็นความผิดปกติถ้าเกิดขึ้นกับคู่นอนเพศชายและหญิง

5. การมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน (Homosexual) หมายถึง พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิง หรือเพศชายด้วยกัน วัยรุ่นที่เริ่มมีพฤติกรรมทางเพศแบบนี้ อาจเป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน หรือจากปัจจัยอื่นที่มีผลทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทั้งนี้วัยรุ่นสามารถที่จะผลัดความรู้สึกเหล่านี้ให้เข้าหาความรู้สึกสนใจเพศตรงข้ามได้ เว้นแต่คนที่มีปัญหาในการพัฒนาบุคลิกภาพ

6. การมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม (Heterosexual intercourse) หมายถึง พฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง จากการที่วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง และอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาลักษณะเฉพาะเพศในระยะที่สอง ผลจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศ ทำให้วัยรุ่นมีความตื่นตัวทางเพศ เป็นวัยที่มีพลังทางเพศมาก และอาจทดลองมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

แนวคิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์

การแสดงออกทางเพศที่เรียกว่า “ระบบเพศสัมพันธ์” มีแนวคิดว่าตัวควบคุมพฤติกรรมทางเพศทั้งหมด นั่นคือ “โครงสร้างทางสติปัญญา” ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ (Abramson, 1983 : 49-60)

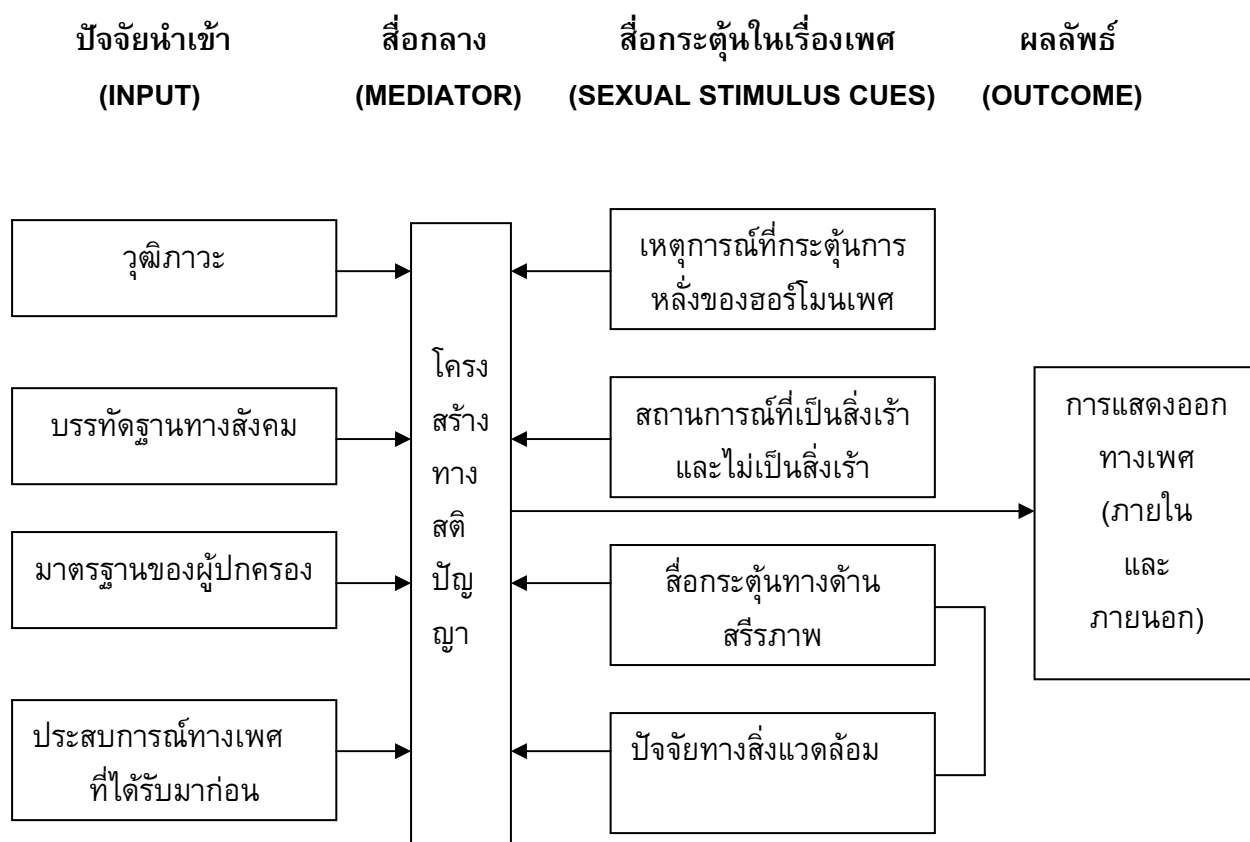
1. วุฒิภาวะ (Maturation) ขบวนการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย บุคลิกภาพ จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อพัฒนาจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งส่งผลให้เห็นชัดเจนขึ้นเมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น

2. บรรทัดฐานทางสังคม (Social norms) กฎเกณฑ์ทางสังคม ที่เด็กได้เรียนรู้จากสังคมรอบข้าง เช่น กลุ่มเพื่อน ซึ่งการยอมรับของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของวัยรุ่นอย่างมาก นอกจากนี้ สื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์ หนังสือ วารสาร โทรทัศน์ รวมถึงศาสนา วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำของเด็ก

3. มาตรฐานของบิดา มารดา (Parental standard) อิทธิพลการเลี้ยงดู ค่านิยมของบิดา มารดา จะตกค้างอยู่ภายในและก่อตัวเป็นหลักการในโครงสร้างการรับรู้

4. ประสบการณ์ทางเพศที่ได้รับมาก่อน (Previous sexual experience) เป็นสิ่งที่ค้างอยู่ในโครงสร้างทางสติปัญญา และก่อตัวเป็นหลักปฏิบัติแห่งความประพฤติ (Codes of Conduct) ซึ่งกำหนดว่าจะรับรู้และจดจำเป็นหลักการในการประพฤติทางเพศ เช่น เด็กผู้หญิงได้รับการเรียนรู้เรื่องเพศว่าเป็นเรื่องน่าเกลียด ผู้เกี่ยวข้องทางเพศต้องถูกลงโทษ ก็จะจดจำและยึดเป็นหลักการ และแสดงออกในชีวิตประจำวันทางด้านเจตคติ ความเชื่อ ความคาดหวังและความต้องการทางเพศ

แอบรามสัน (Abramson) ได้อธิบายถึงแผนภูมิระบบเพศสัมพันธ์ (Sexual system) ไว้ว่า โครงสร้างทางสติปัญญาเป็นผลมาจากการสะสมประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ได้แก่ วุฒิภาวะ บรรทัดฐานทางสังคม มาตรฐานของบิดามารดา และประสบการณ์ทางเพศที่ได้รับมาก่อน และก่อตัวเป็นหลักปฏิบัติแห่งความประพฤติทางเพศ (Codes of Conduct) และโครงสร้างทางสติปัญญาที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้ จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงออกทางด้านเพศที่เหมาะสมหรือไม่ก็ตาม และพฤติกรรมทางเพศที่แสดงออกมานี้จะส่งผลย้อนกลับเข้าสู่ระบบกลายเป็นประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้นต่อไป ดังแสดงในภาพประกอบ 2 (Abramson. 1983 : 53)

ภาพประกอบ 2 ระบบเพศสัมพันธ์

หลักปฏิบัติในโครงสร้างการรับรู้ถูกอิทธิพลจากสิ่งที่เรียกว่า เครื่องกระตุ้นทางเพศ (Sexual stimulus cues) ซึ่งแอบราแฮมสัน (Abramson) ได้แบ่งประเภทของสิ่งกระตุ้นทางเพศออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เหตุการณ์ที่กระตุ้นการหลั่งของฮอร์โมนเพศ (Endocrinological stimuli) อิทธิพลอันเนื่องมาจากฮอร์โมนเพศ
2. สิ่งกระตุ้นทางสรีรภาพ (Physiological event) อิทธิพลอันเนื่องจากระบบประสาทส่วนกลาง และระบบประสาทอัตโนมัติ
3. สภาวะของการกระตุ้นที่มีบุคคลหรือสิ่งที่เป็นตัวแทนของบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Conditioned and uncondition stimuli) เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ยั่วยวน การดูภาพยนตร์โป้ การอ่านหนังสือโป้ หรือการได้รับการกระตุ้นโดยตรงจากคนรัก
4. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรภายนอก (Situational stimuli) เช่น ยา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรยากาศที่เป็นใจหรืออยู่ในกลุ่มที่มั่วสุมในเรื่องเพศ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับระบบเพศสัมพันธ์จึงได้เสนอว่า โครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคลเป็นตัวกำหนด และควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกในเรื่องเพศสัมพันธ์ อีกทั้งเป็นหลักการที่ยึดเหนี่ยวภายใต้จิตสำนึกของบุคคล และสามารถแสดงออกมาในวิถีการดำเนินชีวิตในลักษณะของความรู้ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศเหล่านั้น

ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ

ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ หมายถึง ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เกิดจากแนวคิด ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือความรู้ในข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีเหตุผลเพียงพอ และปราศจากพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์

สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2541 : 144-150) อเนก อารีพรค และสุนันทา อารีพรค (2525 : 347-357) ได้รวบรวมความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศไว้มากมายหลายประเด็น ซึ่งขอนำเสนอบางประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1. เรื่องอวัยวะเพศและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกาย ไม่ควรจะนำไปปรึกษากับผู้ใหญ่ เพราะเป็นเรื่องที่น่าอายและไม่สุภาพ

อวัยวะเพศก็เหมือนกับอวัยวะอื่นๆ ของร่างกาย เช่น ตา หู แขน และขา เมื่อมีอะไรผิดปกติจึงควรปรึกษาผู้ใหญ่ เพื่อจัดการแก้ไขปัญหาแต่เนิ่นๆ ไม่ควรคิดว่าเป็นเรื่องน่าอายและไม่สุภาพ การเห็นอวัยวะเพศเป็นสิ่งผิดแปลกกว่าอวัยวะอื่นๆ ของร่างกายนั้นเป็นข้อบกพร่องอย่างสำคัญยิ่งในเรื่องสุขวิทยาโดยทั่วไป

2. ช่องคลอดเป็นอวัยวะสกปรก

คนทั่วไปมักคิดว่าช่องคลอดเป็นส่วนที่ไม่สะอาด ความจริงช่องคลอดของคนปกติมีเชื้อแบคทีเรียที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย และคล้ายกับช่องปาก จึงไม่ทำให้ผู้ชายเกิดโรคจากการร่วมเพศ แต่ที่คนทั่วไปเข้าใจผิด เพราะบริเวณอวัยวะเพศเป็นที่อับจึงอาจมีกลิ่นได้ ถ้าไม่ได้ชำระล้างให้บ่อยเพียงพอ

3. ประจำเดือนคือเลือดเสีย

ประจำเดือนเกิดจากการลอกตัวของผนังมดลูกเป็นประจำทุกเดือน เนื่องจากระดับฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนต่ำลง เลือดที่ออกมาเป็นเลือดจากเส้นเลือดฝอยที่มาเลี้ยงเยื่อบุผนังมดลูกโดยตรง จึงเป็นเลือดบริสุทธิ์ แต่บางครั้งอาจแข็งตัวเป็นก้อนหรือมีสีดำ ถ้าไหลจากช่องคลอดมาสู่ภายนอกซ้ำ

4. ในขณะมีประจำเดือนห้ามดื่มน้ำมะพร้าว

น้ำมะพร้าวมีลักษณะเหมือนน้ำหวานธรรมชาติทั่วไป ไม่มีผลกระทบ ต่อการมี

ประจำเดือนแต่อย่างใด อาจมีบางคนที่แพ้น้ำมะพร้าว เมื่อดื่มเข้าไปขณะมีประจำเดือนจึงเกิดอาการแพ้ขึ้น เพราะในน้ำมะพร้าวมีสารประกอบหรือฮอร์โมนบางอย่าง ซึ่งทำให้บางคนเกิดอาการแพ้ได้ จึงทำให้เข้าใจผิดว่าน้ำมะพร้าวเป็นของแสลงสำหรับผู้ที่กำลังมีประจำเดือน

5. ในขณะมีประจำเดือนห้ามรับประทานน้ำแข็ง

ความเย็นจากน้ำแข็งอาจทำให้มดลูกบีบรัดตัวได้ ถ้าใช้ประคบที่หน้าท้อง แต่น้ำแข็งที่รับประทานเข้าไปนั้นไม่เย็นเข้าไปถึงมดลูก เพราะเวลาที่คนเรารับประทานอาหารไม่ว่าร้อนหรือเย็น อาหารนั้นจะถูกเฉลี่ยอุณหภูมิให้เท่ากับอุณหภูมิของร่างกายคือประมาณ 98.6 องศาฟาเรนไฮต์เสมอ ดังนั้นการรับประทานน้ำแข็งจึงไม่มีผลต่อการมีประจำเดือนแต่อย่างใด

6. ในขณะมีประจำเดือน ถ้าเด็ดใบไม้จะทำให้ต้นไม้เหี่ยว

ในขณะมีประจำเดือนนั้น แม้ว่าร่างกายจะมีอุณหภูมิสูงขึ้นบ้าง แต่ไม่ถึงกับเด็ดใบไม้แล้วจะทำให้ต้นไม้เหี่ยวได้

7. ผู้หญิงที่ยังไม่มีบุตรหรืออายุยังไม่ถึงวัยกลางคนไม่จำเป็นต้องตรวจมะเร็งปากมดลูก

สาเหตุของการเกิดมะเร็งปากมดลูกยังไม่ทราบแน่นอน แต่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการร่วมเพศ การมีบุตร และวัย หญิงที่ยังไม่แต่งงานหรืออายุน้อยกว่า 30 ปี มีโอกาสเป็นมะเร็งปากมดลูกน้อยกว่า แต่หญิงทุกคนที่มีบุตรแล้วหรือยังไม่มีบุตรแต่อายุเกิน 30 ปี ควรตรวจมะเร็งปากมดลูกทุกปี เพราะมีโอกาสเป็นมะเร็งได้มากขึ้น

8. ผู้หญิงจะต้องมีความสุขสุดจากการร่วมเพศจึงจะตั้งครรภ์ได้

การปฏิสนธิของไข่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีความสุขสุดของฝ่ายหญิง เพราะการผสมเทียมซึ่งทำโดยการนำเชื้อของฝ่ายชายใส่เข้าไปในช่องคลอดของฝ่ายหญิง โดยไม่ต้องอาศัยการร่วมเพศเลย ก็ทำให้เกิดการปฏิสนธิและตั้งครรภ์ได้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีปัญหาการมีบุตรยากหรือการเป็นหมัน และร่วมเพศในระบะที่มีการตกไข่ การร่วมเพศโดยฝ่ายหญิงจะมีความสุขสุดยอดหรือไม่ก็ตามก็ทำให้ตั้งครรภ์ได้

9. ควรหลีกเลี่ยงการร่วมเพศขณะตั้งครรภ์

การร่วมเพศระหว่างตั้งครรภ์ไม่มีข้อห้าม ยกเว้นคนที่มีประวัติแท้งบุตรบ่อยๆ การร่วมเพศและการมีความสุขสุดยอดอาจทำให้แท้งบุตรอีกได้ จึงควรงดเว้นร่วมเพศในระยะ 3 เดือนแรกของการตั้งครรภ์ และในกรณีที่รกเกาะต่ำอาจทำให้ตกเลือดได้ จึงควรงดตลอดการตั้งครรภ์ บางคนคลอดก่อนกำหนด จึงควรร่วมเพศด้วยความระมัดระวังหรืองดเว้นสำหรับคนที่มีปัญหาดังกล่าวในระยะอายุครรภ์ 7 - 9 เดือน

10. ถ้าผู้ชายมีน้ำอสุจิเคลื่อนออกมาทางอวัยวะสืบพันธุ์ในขณะที่นอนหลับแสดงว่าร่างกายไม่ปกติ

การมีอสุจิหรือเซลล์เพศ (Sperm) เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของผู้ชายเริ่มตั้งแต่อายุยังเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งแสดงว่าผู้ชายนั้นมีร่างกายพร้อมที่จะให้กำเนิดทารกได้ การที่มีน้ำอสุจิเคลื่อนออกมาทางอวัยวะเพศขณะนอนหลับนั้น เป็นวิธีผ่อนคลายความตึงเครียดทางเพศหรือการอารมณ์ตามธรรมชาติวิธีหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เป็นความผิดปกติแต่อย่างใด

11. ผื่นเปื่อยเป็นสิ่งที่ผิดปกติ

ผื่นเปื่อยคือการหลั่งน้ำกามขณะหลับ ส่วนใหญ่เกิดจากการฝันเกี่ยวกับเรื่องเพศ แต่ก็ไม่ใช่เป็นเสมอไป ผื่นเปื่อยมักเกิดหลังจากได้งดการร่วมเพศเป็นเวลานานแต่อย่างไรก็ตามอาจเกิดในคนที่ไม่มีกิจกรรมทางเพศสม่ำเสมอก็ได้ อาจเกิดบ่อยๆ คื่นแล้วคื่นเล่า และไม่ใช่สิ่งผิดปกติ

ผู้ชายทุกคนมีประสบการณ์เกี่ยวกับฝันเรื่องเพศ และประมาณร้อยละ 85 ของคนเหล่านี้จะมีอารมณ์ถึงขั้นหลั่งน้ำกาม โดยมากจะเกิดในวัยรุ่น แต่ราวครึ่งหนึ่งของคนที่แต่งงานแล้วก็ได้ และมักเกิดกับคนที่มีการศึกษาดี ซึ่งไวต่อการกระตุ้นทางความคิด

12. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองบ่อย ๆ จะทำให้จิตใจไม่ปกติ หรือเป็นโรคจิตโรคประสาทได้

การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง เป็นการระบายความเครียดทางอารมณ์วิธีหนึ่ง ถ้าไม่หมกมุ่นมากเกินไปจะไม่ทำให้จิตใจเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด บางคนทำแล้วเกิดจิตใจไม่ปกติ อาจเป็นเพราะคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นผิดแต่ก็อดทำไม่ได้ เพราะธรรมชาติเรียกร้องจึงกลายเป็นปมด้อย ทำให้เกิดความรู้สึกวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าได้รับการชี้แจงให้เข้าใจถูกต้องแล้ว อาการนั้นๆ ก็จะหายไปเอง

13. คนที่ทำหมันแล้วมักเป็นคนที่ไม่ใคร่มีแรง และมีความรู้สึกทางเพศหรือการอารมณ์น้อยลง

การทำหมันเป็นเพียงการผูกหรือตัดต่อทางเดินของเซลล์เพศ เพื่อมิให้เซลล์เพศออกมาผสมกับเซลล์เพศตรงข้ามได้เท่านั้น ไม่ได้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่นๆ โดยทั่วไปคนที่ทำหมันแล้วควรจะปกติทุกอย่าง นอกจากบางคนที่มีความเชื่อหรือความเข้าใจผิด อาจเป็นผลให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปได้บ้างในชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจที่มีผลกระทบต่อการร่างกาย (Psychosomatic reaction)

14. การทำหมันจะทำให้ความต้องการทางเพศของหญิงและชายลดน้อยลง

จากการศึกษาหญิงและชายที่ได้รับการทำหมัน พบว่า ความต้องการทางเพศและสมรรถภาพทางเพศของคนส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลง ปัญหาทางเพศที่เกิดกับคนมีสาเหตุมาจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับการทำหมัน หรือจากปัญหาทางอารมณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือที่เกิดขึ้นภายหลังการทำหมัน

15. การทำหมันก็เหมือนการตอน

การทำหมันคือ การผูกท่อส่งอสุจิทั้งสองข้าง ทำให้อสุจิที่ผลิตจากลูกอัณฑะไม่สามารถหลั่งออกมาภายนอกได้ โดยไม่ทำให้การผลิตฮอร์โมนเพศเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ชายนั้นหมดความสามารถในการมีบุตร โดยที่ยังมีอารมณ์เพศ และการตอบสนองทางเพศเป็นปกติ แต่การตอนคือการผ่าตัดเอาลูกอัณฑะออกทั้งสองข้าง ซึ่งมีผลให้ออร์โมนเพศและตัวอสุจิหมดไป จึงทำให้ชายที่ถูกตอนเสียทั้งความสามารถในการสืบพันธุ์ และความสนใจทางเพศ

16. การไปเที่ยวสำส่อนกับหญิงโสเภณีเท่านั้นที่จะทำให้เป็นกามโรคได้

กามโรคนอกจากติดต่อกันโดยการร่วมประเวณีแล้ว ยังอาจติดต่อกันได้โดยทางอื่นๆ อีก เช่น การใช้เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มร่วมกับผู้ป่วย เป็นต้น นอกจากนี้กามโรคบางชนิดยังอาจติดต่อได้ทางสายเลือด จากแม่สู่ทารกในครรภ์ เช่น โรคซิฟิลิสแต่กำเนิด เป็นต้น

17. ความผิดปกติของฮอร์โมนเพศเป็นสาเหตุของร้กร่วมเพศ

สาเหตุของการเป็นร้กร่วมเพศมีหลายประการ ทั้งสาเหตุทางร่างกายและจิตใจ สาเหตุความผิดปกติของระดับฮอร์โมนเพศก็มึคนคิดถึงเช่นกัน เพราะเคยมีผู้พบว่าผู้ชายที่เป็นร้กร่วมเพศมีระดับฮอร์โมนเทสโตสเตอโรนในเลือดต่ำ แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่า ความผิดปกติของฮอร์โมนเพศเป็นสาเหตุของร้กร่วมเพศ

18. การใช้ปากกับอวัยวะเพศเป็นกามวิปริต

การใช้ปากกับอวัยวะเพศไม่ใช่สิ่งที่ทุกคนกระทำ แต่ก็มีคนเป็นจำนวนไม่น้อยพอใจกระทำการใช้ปากกับอวัยวะเพศเพื่อกระตุ้นอารมณ์เพศอันเป็นส่วนหนึ่งของการประเล้าประโลมเพื่อการร่วมเพศในขั้นต่อไป ไม่ใช่เพื่อทดแทนการร่วมเพศ ในทางการแพทย์ถือเป็นการกระทำที่ปกติมิใช่กามวิปริต

สรุปได้ว่าความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ นับว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องเพศและการกำหนดท่าทีเกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นอย่างมาก ความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้อง จะช่วยให้คนเราสามารถปรับปรุงพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ทั้งทางความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ อย่างถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม

วัยรุ่นกับพฤติกรรมทางเพศ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ก้าวจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในช่วงชีวิตหนึ่งของมนุษย์ เป็นช่วงแห่งการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเพิ่มจากวัยเด็กที่ผ่านมา การแสดงออกบางครั้งจะออกมาในลักษณะของความ

เป็นเด็กบ้าง แต่พยายามทำตัวให้เป็นผู้ใหญ่ เหมือนรูปร่างที่โตขึ้น ซึ่งวัยรุ่นสังเกตและอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้ใหญ่มาเป็นแบบอย่าง จึงทำให้ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่น ดูไม่เหมือนเด็กและไม่เหมือนผู้ใหญ่ ซึ่งนั่นคือพฤติกรรมเฉพาะของวัยรุ่นนั่นเอง (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 3)

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 – 12 ปี วัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาอย่างรวดเร็ว และซับซ้อนทั้งทางร่างกาย จิตใจ อันมีผลทำให้วัยรุ่นต้องเรียนรู้ถึงการปรับตัว เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเข้าสู่วัยรุ่นของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันตามความพร้อมของร่างกาย และการมีวุฒิภาวะทางเพศ จึงเป็นเรื่องยากที่จะบอกว่าวัยรุ่นเริ่มต้นที่อายุเท่าใด

นักจิตวิทยาใช้อายุเฉลี่ยเป็นเครื่องกำหนดจุดเริ่มต้นของวัยรุ่น และแบ่งระยะของวัยรุ่นได้ 3 ระยะคือ (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 3-4)

วัยรุ่นเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty)

วัยรุ่นหญิงมีอายุระหว่าง 11 - 13 ปี และวัยรุ่นชายมีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี ในช่วงระยะนี้ ร่างกายของวัยรุ่นจะมีการเติบโตและมีการพัฒนาอย่างมากโดยเฉพาะการพัฒนาการทางด้านเพศ วัยรุ่นหญิงจะเห็นได้ชัดเจนจากการที่เริ่มมีประจำเดือนเป็นครั้งแรก และจะมีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศ (Pubic hair) ในวัยรุ่นชายยังเห็นไม่ชัดเจนนักแต่สภาพร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น อวัยวะเพศและลูกอัณฑะมีขนาดใหญ่ขึ้น มีเสียงแตกห้าว มีขนบริเวณอวัยวะเพศ ถึงแม้ว่าร่างกายของวัยรุ่นในระยะนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ทางด้านความคิดความรู้สึกแล้ว วัยรุ่นยังคิดว่าตนเองเป็นเด็กอยู่ ระยะนี้เป็นช่วงเวลาของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยรุ่นอย่างเต็มตัวต่อไป

วัยรุ่นตอนกลาง

วัยรุ่นหญิงมีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี และวัยรุ่นชายมีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี ช่วงนี้การเจริญเติบโตทางร่างกายดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป และสิ้นสุดเมื่อถึงวุฒิภาวะ วัยรุ่นชายเริ่มมีการหลั่งของน้ำอสุจิ วัยรุ่นเริ่มยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายมากขึ้น และการพัฒนาการทางสติปัญญาจะพัฒนาตามการพัฒนาการของร่างกายไปเรื่อยๆ วัยรุ่นเริ่มมีความคิดความอ่านลึกซึ้งมากขึ้น พยายามหาความเป็นตัวของตัวเอง และพยายามทำตัวเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งการพัฒนาการทางสติปัญญานี้จะแตกต่างกันไปตามบุคคลและสภาพแวดล้อม

วัยรุ่นตอนปลาย

วัยรุ่นหญิงมีอายุระหว่าง 17 - 20 ปี และวัยรุ่นชายมีอายุระหว่าง 18 - 21 ปี วัยนี้มีการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจถึงขั้นสูงสุด การพัฒนาทางกายเริ่มคงที่ในขณะที่การพัฒนาทางสติปัญญายังดำเนินต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความคิด ช่วงวัยนี้จะพยายามสร้างความเป็นตัวของตัวเอง และพยายามแก้ปัญหาชีวิตต่างๆ ด้วยตัวของตัวเอง ดังนั้นวัยรุ่นผู้ใหญ่จึงควรทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษามากกว่าการเป็นผู้ชี้แนะทางเดินให้กับวัยรุ่น

ปัญหาวัยรุ่น

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น แยกตามสาเหตุได้ 3 ประการ คือ (ศศิภาณูญ์ เชียงทอง. 2543 : 33)

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวของวัยรุ่น (Self – originated aspect) เป็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ของวัยรุ่นเอง เช่น การมีสิ่ว การมีหนวดเครา การหลั่งอสุจิในเพศชาย และการมีประจำเดือนในเพศหญิง เป็นต้น ซึ่งถือเป็นภาวะวิกฤตในช่วงของพัฒนาชีวิตของวัยรุ่น หากวัยรุ่นได้รับความรู้ คำแนะนำที่ถูกต้อง ก็จะสามารถผ่านพ้นระยะนี้ไปได้

2. ปัญหาที่เกิดจากสังคมของเด็กวัยรุ่น (Social response aspect) เป็นปัญหาที่เกิดจากสังคมแวดล้อมตัววัยรุ่น เช่น พ่อแม่ ผู้ใหญ่ในครอบครัว ไม่เข้าใจความรู้สึก และพัฒนาการของวัยรุ่น ซึ่งมักเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและช่องว่างระหว่างวัย

3. ปัญหาจากปฏิกิริยาต่อต้านที่มีต่อสังคม (Reaction aspect) เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากข้อที่ 2 หากไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง จะส่งผลให้ปัญหานี้รุนแรงขึ้น พ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว จึงควรให้ความสนใจวัยรุ่น เพื่อป้องกันการเกิดปัญหารุนแรงอื่นๆ ตามมา อาทิเช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้รับอิทธิพลจากฮอร์โมนเพศมากที่สุด ทำให้วัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และทางด้านสังคมเป็นอย่างมาก ทางด้านร่างกาย ฮอร์โมนเพศมีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นก้าวเข้าสู่การมีวุฒิภาวะทางเพศที่สมบูรณ์ โดยทำให้ลักษณะทางเพศของวัยรุ่นชาย หญิงเจริญและมีพัฒนาการอย่างชัดเจน และเป็นแรงผลักดันให้เกิดอารมณ์ทางเพศด้วย วัยรุ่นเป็นวัยที่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่แน่นอน การแสดงออกทางพฤติกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงง่าย จึงมีผู้เรียกวัยรุ่นว่า “วัยรุ่นบูมและเครียด” (strom and stress) หรือเรียกอีกอย่างว่า “วัยรุ่นวิกฤต” จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย และจิตใจนี้ ทำให้วัยรุ่นมีความสนใจในเรื่องเพศสูง สนใจต่อเพศตรงข้าม ต้องการแสวงหาความแปลกใหม่ อยากทดลอง และมีการเรียนรู้เรื่องเพศจากกลุ่มเพื่อนและสื่อมวลชนต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย ทั้งหนังสือ นิตยสาร โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ซึ่งสื่อต่างๆ มีจุดมุ่งหมายที่เน้นหนักทางด้านความต้องการ และการตอบสนองทางกามารมณ์ มากกว่าให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เช่น อัตราการเพิ่มของสถานเริงรมย์ สถานบันเทิง และสื่อสิ่งบันเทิงต่างๆ ที่เป็นแรงเสริมให้วัยรุ่น มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การสำส่อนทางเพศในระหว่างวัยรุ่นด้วยกัน และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่น ที่เกิดจากพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นนั่นเอง (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 4)

จากการศึกษาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยมานพ คณะโต (2541 : 107-112) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นต้องการมีเพศสัมพันธ์มี 4 ประการคือ

1. ลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพ

ลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศที่แสดงออกไม่เหมาะสม เป็นผลมาจากการได้รับการตอบสนองมากหรือน้อยเกินไปเกี่ยวกับอวัยวะเพศ ในช่วงอายุ 4 - 5 ปี (ในขั้น Phallic stage ตามทฤษฎีของ Freud) จึงแสดงการชดเชยเกินปกติ เช่น แสดงความต้องการทางเพศเป็นอย่างมาก หรือในทางตรงข้ามอาจไม่สนใจทางเพศเลย จุดเริ่มต้นนี้ ได้รับการสานต่อเมื่อเด็กเติบโตขึ้น อายุ 6 - 12 ปี (Freud เรียกว่า Latency stage) ซึ่งเลยขั้นที่พึงพอใจในอวัยวะเพศไปสู่ขั้นแอบแฝง ซึ่งเด็กจะให้ความสนใจกับกิจกรรมต่างๆ มากกว่าตนเอง แต่ในเด็กบางส่วนอาจได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม ให้กลับมาสนใจเรื่องเพศอีก จึงทำให้เด็กเกิดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

2. ธรรมชาติของวัยรุ่น

วัยรุ่น เป็นวัยที่มีการพัฒนาการทางด้านสรีรวิทยา และร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะระบบเกี่ยวกับเพศ เช่น การมีประจำเดือนและมีน้ำอสุจิของวัยรุ่น ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยามีผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การสนใจเพศตรงข้าม ความต้องการมีสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การฝันเปียก และการสำเร็จความใคร่ เป็นต้น

3. โลกของวัยรุ่น มีลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะ 7 ประการ คือ

3.1 วัยรุ่นมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีโลกทัศน์ และความต้องการ ไม่เหมือนผู้ใหญ่ และคนอื่นๆ ซึ่งความต้องการของวัยรุ่นสามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.1.1 วัยรุ่นต้องการมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น โดยเฉพาะพ่อแม่และผู้อาวุโสหรือผู้มีอำนาจมากกว่า

3.1.2 ต้องการมีประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และท้าทาย ซึ่งเป็นผลมาจากความอยากรู้ อยากเห็น อยากลองและอยากทำในสิ่งที่ผ่านพบ

3.1.3 ต้องการความยุติธรรม และความเสมอภาค

3.1.4 ต้องการมีเพื่อนที่เข้าใจ จริงใจและร่วมทุกข์ร่วมสุขได้

3.1.5 ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

3.2 วัยรุ่นทุกคนไม่เหมือนกัน มีความแตกต่างกันทั้งความรู้ และสถานภาพทางสังคม ความแตกต่างทางอายุไม่อาจบอกได้ชัดเจนถึงวุฒิภาวะ และการพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ

3.3 วัยรุ่นไม่ใช่ผู้ใหญ่ ซึ่งความสามารถในการจดจำอดีตและทำนายอนาคต รวมทั้งทักษะต่างๆ มีไม่เท่ากับผู้ใหญ่

3.4 วัยรุ่นมีลักษณะเป็นนักคิดเชิงวัตถุนิยม คือคิดในสิ่งที่เป็นปัจจุบันโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.5 การแสวงหาเอกลักษณ์ทางเพศ เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่สำหรับวัยรุ่น ซึ่งการแสวงหาเอกลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่น มักเป็นผลมาจากกลุ่มเพื่อนมีส่วนในการสร้างเสริมให้เกิดประสบการณ์และค่านิยมทางเพศ

3.6 วัยรุ่นจำนวนมากมีความรู้สึกที่วิตกกังวลต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่หากไกลตนเอง แม้ว่าขณะนั้น ตนเองกำลังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคก็ตาม ทั้งที่วัยรุ่นมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรค แต่ก็มีความเชื่อที่ว่าตนเองจะไม่ติดโรคและไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

3.7 วัยรุ่นส่วนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง จะมีความรู้สึกชอบที่จะประพฤติ ปฏิบัติเอาเยี่ยงอย่างกันโดยเฉพาะแก๊งเดียวกัน และเพื่อนที่อยู่แก๊งเดียวกันจะมีอิทธิพลสูงสุดต่อวัยรุ่น

4. ปัจจัยทางด้านสถานการณ์

การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น จากการศึกษพบว่าสาเหตุมาจาก ความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง เพื่อนชวน เมาสุรา และจากการดูสื่อลามกต่างๆ นอกจากนี้การรับวัฒนธรรมของต่างชาติ เช่น การแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติของวัยรุ่นต่างประเทศ รวมถึงการเพิ่มจำนวนสถานเริงรมย์และสื่อลามกต่างๆ เช่น หนังสือ วีดีโอ ภาพยนตร์ และซีดีรอมไปต่างๆ ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และยังหาซื้อ หาดูได้ไม่ยาก ราคาไม่แพง สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นไทย มีการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น

บุรุษกัน และเฟอร์สเทนเบอร์ก (Brooks – Gunn & Furstenberg, in Muss. 1990 : 245-248) ได้แบ่งปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นแตกต่างกันไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านชีวภาพ พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลโดยตรงจากฮอร์โมนเพศ โดยมีปัจจัยทางด้านสังคมเป็นตัวกระตุ้นในการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ เช่น เด็กผู้หญิงที่เข้าสู่ภาวะทางเพศเร็ว มีแนวโน้มอยากเป็นอิสระจากบิดามารดา มีการนัดหมายกับเพศตรงข้าม และมีเพศสัมพันธ์ก่อนเด็กผู้หญิงที่เข้าสู่ภาวะช้ากว่า

2. ปัจจัยทางด้านครอบครัว ได้แก่ ค่านิยมในเรื่องเพศของบิดามารดา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาในเรื่องเพศ มีอิทธิพลต่อการเริ่มมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วหรือช้าของวัยรุ่น

3. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะบรรทัดฐานในเรื่องเพศของกลุ่มเพื่อน จะมีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมาก

4. ปัจจัยทางการศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่มีผลการเรียนไม่ดี และมีระดับการศึกษาต่ำ จะมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าวัยรุ่นที่ยังศึกษาอยู่

5. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา

ตลอดจนบริการของรัฐและสังคม ที่จัดให้แก่วัยรุ่นในการได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องเพศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงทางเพศของวัยรุ่น ได้รับอิทธิพลมาจากฮอร์โมนเพศ ทำให่วัยรุ่นเริ่มมีความรู้สึกทางเพศ เริ่มมีความรัก มีความสนใจเพศตรงข้าม ต้องการแสวงหาความแปลกใหม่ และอยากเรียนรู้เรื่องเพศมากขึ้น การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีจุดเริ่มต้นจากการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ประกอบกับแรงขับทางเพศ จึงนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจเกิดขึ้นได้ดังนี้ (วนิดา พันธุ์สอาด. 2543 : 34-38)

1. การแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น มักเริ่มต้นจากการเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน ต่อมาเป็นการเที่ยวกับเพื่อนทั้งสองเพศเป็นกลุ่ม และต่อมาเริ่มมีการนัดเที่ยวเป็นคู่รักพร้อมๆ กันหลายคู่ และสุดท้ายพบกันตามลำพังเฉพาะคู่รัก การได้มีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนม มีการสัมผัสลูบคลำร่างกายของฝ่ายหญิงจนถึงมีการเล้าโลมกัน จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในที่สุด

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ (วิภา โดมพนานคร. 2538 : 29) พบว่า การจับมือถือแขนมีโอกาสเกิดมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 10 การกอดจูบโอกาสมีเพศสัมพันธ์ถึง ร้อยละ 60 แต่ถ้ามีการลูบคลำข้างนอกโอกาสเกิดได้ถึง ร้อยละ 80 และถ้าลูบคลำข้างในโอกาสเกิดได้ถึง ร้อยละ 100 นอกจากนี้การแต่งกายของวัยรุ่นหญิง เช่น การใส่เสื้อสายเดี่ยว การนุ่งกระโปรงสั้น เสื้อเกาะอก ฯลฯ ความเอื้ออำนวยของสถานเริงรมย์และสิ่งบันเทิงต่างๆ เป็นสิ่งยั่วยุให้วัยรุ่นชายเกิดแรงขับทางเพศ และเป็นแรงเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

2. การถูกข่มขืนกระทำชำเรา คือการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้รับการยินยอมจากฝ่ายหญิง ซึ่งรวมถึงการที่ฝ่ายหญิงยินยอมให้มีการร่วมเพศเพราะความกลัว การถูกบังคับ และการร่วมเพศที่ฝ่ายหญิงอยู่ในสภาวะที่ไม่อาจขัดขืนได้ เช่น การถูกมอมเมา มอมยา เป็นต้น

จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม หรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ก่อให้เกิดปัญหาทางเพศต่างๆ มากมายดังนี้

1. ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นส่วนใหญ่เกิดจากความไม่ตั้งใจ ขาดการวางแผนทำให้ไม่มีการคุมกำเนิด ซึ่งอาจเป็นเพราะวัยรุ่นไม่ต้องการคุมกำเนิด ไม่มีความรู้ในเรื่องคุมกำเนิดที่เหมาะสมและถูกต้อง จึงทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น ซึ่งนอกจากจะเกิดผลต่อผู้ตั้งครรภ์แล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ และปัญหาสังคมตามมา

2. ปัญหาการทำแท้ง

มักเกิดในวัยรุ่นหญิงที่ไม่ได้มีการเตรียมพร้อมที่จะตั้งครรภ์ และมีสถานภาพเป็น

นักเรียน นักศึกษา ซึ่งได้รับแรงกดดันทางสังคมอย่างมาก หากวัยรุ่นหญิงและชายไม่มีความพร้อมในการเป็นพ่อแม่ในอนาคต จึงเกิดการตัดสินใจที่จะยุติการตั้งครรภ์ขึ้น ในการตัดสินใจครั้งนี้ ผู้หญิงจะชั่งน้ำหนักระหว่างการทำแท้งเพื่อยุติปัญหา และความกดดันต่างๆ กับความรู้สึกทางศีลธรรม ประกอบกับความยุ่งยากในทางสถานบริการ ความกลัวความเจ็บปวด และอันตรายที่เกิดจากการทำแท้ง และถูกตำหนิของคนรอบข้างถ้าหากมีคนรู้เรื่อง

3. ปัญหาโรคเอดส์และโรคเพศสัมพันธ์

ปัจจุบันการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่วัยรุ่นชายส่วนใหญ่ไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยกับคนรักของตนเอง เพราะคิดว่าสะอาด ปลอดภัย และมีอัตราการเสี่ยงต่ำ และส่วนหนึ่งมาจากความคิดของวัยรุ่นชายว่า การใช้ถุงยางอนามัยทำให้ความรู้สึกทางเพศลดลง และกระบวนการร่วมเพศไม่ต่อเนื่อง ความเชื่อที่ผิดในพฤติกรรมทางเพศนี้ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อโรคเอดส์ และโรคเพศสัมพันธ์ตามมา

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

จากการการศึกษา พบว่ามีผู้ให้ความหมายของ “พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ” ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้แก่ การเที่ยวสถานเริงรมย์ การดื่มสุราหรือของมีเมา การใช้สารเสพติด การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การจับมือถือแขน และการกอดจูบ การชักนำของเพื่อนต่อการมีเพศสัมพันธ์ (เลิศลักษณ์ บุญรอด. 2543 : 5)

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์เร็วตั้งแต่อายุในช่วงวัยรุ่นตอนต้น การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการหรือคู่นอนโดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย การมีจำนวนคู่นอนมากกว่า 1 คน และการมีเพศสัมพันธ์ขณะมีอาการมีเมาจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือการใช้สารเสพติด (พัชรินทร์ สิมะธราช. 2544 : 12)

จากการศึกษาถึงความหมายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบว่าสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่น ส่วนหนึ่งมาจากการเปิดบริการของสถานเริงรมย์ เช่น ซ่องโสเภณี โรงฉายหนังลามก สถานที่โชว์ลามก ฯลฯ ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ (สุชา จันทร์เอม. 2528 : 40-45) อีกทั้งสื่อมวลชน ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นด้วย ได้แก่ (ศศิกาญจน์ เชียงทอง. 2543 : 42-42)

1. หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งให้ข่าวสารความรู้แก่วัยรุ่นทั้งทางดีและทางเลว หนังสือพิมพ์ไทยส่วนมากมักคิดถึงประโยชน์ของตนเองมากกว่าที่จะช่วยให้สังคมดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่หนังสือพิมพ์ที่ขายดีที่สุด และอันดับรองลงมาของประเทศ มักมีการลงรูปเปลือยและ

บรรยายข้อความชั่วร้ายทางเพศ โดยไม่คำนึงถึงสื่อที่แสดงออกต่อสาธารณะ ในขณะที่ผู้อ่านส่วนหนึ่งเป็นวัยรุ่น และอาจจะทำอะไรผิดๆ จากการอ่านหนังสือพิมพ์

2. หนังสืออ่านเล่น พบว่ามีจำนวนมากที่อยู่ในท้องตลาด เป็นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเพศ หนังสือชั่วร้ายทางมารมณ หนังสือลามก และไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้อง อีกทั้งให้บทเรียนที่เลวในด้านภาษา ชักจูงให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือมีที่ท่่านำรังเกียจต่างๆ รวมทั้งเรื่องเพศด้วย ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางจิตใจของวัยรุ่น

3. วิทยุ เป็นบริการที่ได้ยินแต่เสียง แต่ก่อให้เกิดความจดจำข้อความหรือเนื้อหา เนื้อความได้มากกว่าสิ่งพิมพ์ ซึ่งมักอยู่ในรูปของละครทางวิทยุและเพลงต่างๆ

4. ภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นวัยรุ่นรู้จักเทคนิคในการทำผิด และการแสดงแบบอย่างความประพฤติไม่ดี ซึ่งวัยรุ่นซึมซับโดยไม่รู้ตัว นักวิชาการโดยทั่วไปเชื่อว่า สื่อมวลชนมีอำนาจในการจูงใจเป็นพิเศษ เนื่องจากได้เห็นและได้ยินไปพร้อมกัน จึงทำให้เร้าอารมณ์ได้ง่าย และมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยมากขึ้นในปัจจุบัน จากการที่สื่อมวลชนช่วยเผยแพร่ค่านิยม และแบบแผนความประพฤติแนวใหม่แก่วัยรุ่น ในเรื่องการแสดงออกทางเพศ ค่านิยมความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ความรู้เรื่องคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่นบางกลุ่ม มักจะมีการแสดงความรักอย่างเปิดเผย เช่น ในโรงภาพยนตร์ สวนสาธารณะ มักพบเห็นวัยรุ่นแสดงความรักอย่างอิสระ ส่วนหนึ่งของวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ต้องใช้ชีวิตในเวลากลางคืน เช่น ผับ บาร์ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดทางเพศขึ้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางเพศเป็นการปฏิบัติพฤติกรรม ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางอารมณ์ และการตื่นตัวของร่างกายต่อสถานการณ์ที่ยั่วให้เกิดอารมณ์เพศ การที่บุคคลสามารถควบคุมการตอบสนองต่อการเร้าอารมณ์ทางเพศได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศด้วย ซึ่งตามทฤษฎีระบบเพศสัมพันธ์ เชื่อว่า โครงสร้างทางสติปัญญาเป็นตัวที่ควบคุมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคลตามปัจจัยในด้านวุฒิภาวะ บรรทัดฐานทางสังคม มาตรฐานของบิดามารดา และจากประสบการณ์ทางเพศที่ได้รับมาก่อน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนในการแสดงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น หากไม่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างเหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นขึ้น นอกจากนี้ความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศก็มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องเพศ และการกำหนดท่าทีเกี่ยวกับเรื่องเพศ หากเราสามารถสร้างความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศ จะช่วยให้คนเราสามารถปรับปรุงพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ อย่างถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของสังคม สำหรับความเชื่อและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศจำเป็นต้องให้ความรู้ และเจตคติที่ถูกต้องทั้งในครอบครัว ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ และในสังคมอย่างผสมผสานกัน (จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์. 2543 : 192)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรม สุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียน

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action)

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลสร้างขึ้นโดยนักจิตวิทยาสังคมชื่อ Martin Fishbein และ Icek Ajzen (1975) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ (Social behavior) ซึ่งรวมทั้ง การให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล และป้องกันโรคนั้น ไม่ได้ถูกควบคุมโดยสิ่งจูงใจที่ขาดสติสัมปชัญญะ (Unconscious motives) หรือการขาดความคิดของบุคคล แต่บุคคลตัดสินใจที่จะร่วมหรือไม่ร่วมในพฤติกรรมการปฏิบัติอย่างหนึ่งโดยการพิจารณาอย่างละเอียดถึงองค์ประกอบหลายอย่างของพฤติกรรมการปฏิบัตินั้นๆ Ajzen และ Fishbein ได้แสดงถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนของเจตคติ (ซึ่งเน้นความรู้สึก) และความเชื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่สัมพันธ์กับสิ่งนั้นๆ ความเชื่อเกี่ยวกับคุณค่าของเป้าหมาย และความคาดหวังของบุคคลที่จะได้มาซึ่งเป้าหมายนั้นประกอบกันเข้าจะกลายเป็นเจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward behavior) (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสรวง สุวรรณ. 2536 : 96-97)

ตามแนวคิดของ Ajzen และ Fishbein (1980) กล่าวถึงแนวทางในการควบคุมและทำนายพฤติกรรมมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีเหตุผลและใช้ข้อมูลเหตุผลที่ตนมี อย่างเป็นระบบ พิจารณาการกระทำของตนก่อนลงมือกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง (Behavior : B) ซึ่งบุคคลจะประกอบพฤติกรรมนั้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมนั้น (BI) ในขณะเดียวกัน ความตั้งใจดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญ คือ เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม (AB) และปัจจัยทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม คือ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (SN) โดยเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม (AB) จะขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (bi) และการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (ei) ส่วนบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (SN) ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (NB) และแรงจูงใจที่คล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิง (MC) ดังมีรายละเอียดของทฤษฎีดังนี้

ใจความของทฤษฎี

1. บุคคลจะประกอบพฤติกรรม (Behavior หรือ B) ใดๆ ส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจของบุคคล ที่เรียกว่า ความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม (Behavioral intention หรือ BI) ดังนั้น ความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมของบุคคล จึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำพฤติกรรม

2. ความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการคิด ประเมินความรู้สึกภายในตัวของบุคคลต่อพฤติกรรมนั้น ในแง่ทางบวก – ลบ เรียกว่า “เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม” (AB)

เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม (AB) ขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (Behavioral beliefs หรือ b_i) และการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (Evaluation of consequences หรือ e_i) เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$AB = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

2.2 ปัจจัยทางสังคม เป็นการประมาณของบุคคลว่าตนจะมีบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm หรือ SN) เพียงใด ซึ่งกลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่าง

บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (SN) ขึ้นอยู่กับความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมของตน (Normative belief หรือ NB) หมายถึง การรับรู้ความคาดหวังของบุคคลหรือกลุ่มคนที่แวดล้อมตัวเขาว่า เขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (SN) ยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิง (Motivation to comply หรือ MC) นั่นด้วย เขียนสมการได้ว่า

$$SN = \sum_{i=1}^n NB_i MC_i$$

3. ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม (w_1) และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (w_2) เป็นน้ำหนักของพฤติกรรมที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ หมายถึง พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดย เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม มากกว่าบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง ($w_1 > w_2$) ส่วนพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงมากกว่าจากเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม ($w_1 < w_2$) แต่พฤติกรรมบางพฤติกรรม อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองใกล้เคียงกัน ซึ่งความสำคัญของปัจจัยทั้งสองอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

4. จากข้อ 1, 2 และ 3 สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$B \sim I = (AB) w_1 + (SN) w_2$$

w_1 และ w_2 เป็นน้ำหนักที่จะได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ

5. ตัวแปรภายนอก (External variables) ได้แก่ ตัวแปรชีวสังคม เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม เป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ เช่น เจตคติต่อสถาบันการศึกษา ส่วนตัวแปรด้านบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อตัวแปรนั้นๆ มีอิทธิพลกับเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง หรือมีอิทธิพลต่อน้ำหนักความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของตัวแปรทั้งสองนี้ต่อความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม

6. ความจำเพาะของการกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษา ประกอบไปด้วย

6.1 การกระทำ (Action) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หรือพฤติกรรมเดียว (Single act) เช่น การให้ลูกรับประทานอาหาร การสูบบุหรี่ เป็นต้น และเป็นกลุ่มของพฤติกรรม (Behavior category) เช่น การออกกำลังกาย ซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำย่อยๆ หลายการกระทำ เป็นต้นว่า การวิ่ง การกระโดดเชือก หรือการเล่นฟุตบอล

6.2 เป้าหมาย (Target) หมายถึง เป้าหมายของการกระทำ เช่น การให้ลูกรับประทานอาหารข้างต้น อาจกำหนดให้เป็นนมแม่

6.3 เวลา (Time) หมายถึง เวลาที่จะแสดงพฤติกรรมที่เราจะศึกษา เช่น การกินนมแม่ตอนค่ำ

6.4 บริบท (Context) หมายถึง สถานการณ์ของพฤติกรรมที่เราสนใจศึกษา เช่น การกินนมแม่ที่บ้าน

ในการกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษานี้ สามารถกำหนดให้มีความจำเพาะได้ตามที่เราสนใจจะศึกษา เมื่อกำหนดพฤติกรรมได้แล้วการวัดเจตคติต่อพฤติกรรม ก็จะต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรม เช่น เจตคติต่อการให้ลูกกินนมแม่ที่บ้านตอนค่ำ ส่วนการวัดพฤติกรรม จำเป็นต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

ข้อจำกัดของทฤษฎี (ธีระพร อุวรรณโน. ม.ป.ป. : 2)

1. ในบางพฤติกรรมทฤษฎีนี้ใช้อธิบายไม่ได้ เช่น การระบายอารมณ์ทันทีทันใด หรือพฤติกรรมในการทำงานของคนที่มีทักษะอยู่แล้ว เช่น การขับรถ การเปิดหน้าหนังสือ
 2. ในบางคนทฤษฎีนี้ใช้อธิบายไม่ได้ เช่น คนที่มีการตัดสินใจโดยกระบวนการที่แตกต่างไปจากแนวของทฤษฎีนี้ หรือคนที่แสดงพฤติกรรมโดยไม่ได้คิดไตร่ตรองเลย
 3. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงอาจจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด
 4. อาจมีองค์ประกอบอย่างอื่นที่มีความสำคัญอีก แต่ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานเพียงพอ
- จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตัวแปรต่างๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลสามารถเขียนเป็นแนวคิดทางทฤษฎีดังภาพประกอบ 3 (Ajzen & Fishbein. 1980 : 84)

ต่อไปจะกล่าวถึงรายละเอียดของตัวแปรแต่ละตัวตามทฤษฎีนี้ (Ajzen & Fishbein. 1980 : 29 - 261)

1. พฤติกรรม (Behavior) เป็นการกระทำที่บุคคลแสดงออกมาซึ่งการที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรมได้จะต้องทำความเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมและผล (Behaviors versus outcomes) ทั้ง 2 อย่างเป็นสิ่งที่แตกต่างกัน เพราะผลที่เกิดขึ้นอย่างเดียวกันอาจเกิดจากพฤติกรรมที่ต่างกันได้ เช่น การที่หาคะแนนสอบได้ดีอาจมาจากพฤติกรรมที่ต่างกัน ได้แก่ การตั้งใจเรียน อ่านหนังสือมาก จำเนื้อหาได้มาก หรือลอกคำตอบจากคนอื่นเวลาสอบ ดังนั้น ในการศึกษาเราจะต้องกำหนดให้แน่ชัดว่าเราจะศึกษาพฤติกรรมหรือผล

1.2 พฤติกรรมเดี่ยวและกลุ่มของพฤติกรรม (Single action versus behavioral categories)

1.2.1 พฤติกรรมเดี่ยว (Single action)

พฤติกรรมเดี่ยวเป็นพฤติกรรมเดี่ยวโดยเฉพาะที่ชัดเจนที่บุคคลแสดงออกมา เราสามารถวัดพฤติกรรมเดี่ยวได้ แต่ต้องให้คำนิยามชัดเจนเพียงพอที่เราจะได้กำหนดอย่างถูกต้องว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือไม่ การกระทำบางอย่างสังเกตได้ยาก เช่น การอ่านคำเตือนเกี่ยวกับสุขภาพบนซองบุหรี่ ดังนั้น ปัญหาก็คือจะต้องนิยามพฤติกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้สังเกตด้วยกัน

1.2.2 กลุ่มของพฤติกรรม (Behavioral categories)

กลุ่มของพฤติกรรมเป็นพฤติกรรมหลายๆ อย่างรวมกัน เราไม่สามารถที่จะสังเกตกลุ่มของพฤติกรรมได้โดยตรง แต่ได้จากการอนุมานพฤติกรรมเดี่ยวมารวมกัน ปัญหาของการวัดกลุ่มของพฤติกรรม คือ จะต้องใช้พฤติกรรมเดี่ยวจำนวนเท่าใด จึงจะเพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดพฤติกรรมเดี่ยวที่สัมพันธ์กับกลุ่มของพฤติกรรมนั้นๆ ให้มากที่สุดและชัดเจนที่สุด ซึ่งพฤติกรรมเดี่ยวจะต้องสังเกตได้โดยตรงและมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต และทำการสังเกตพฤติกรรมแต่ละการกระทำแล้วนำมาให้คะแนนเป็นผลรวมทั้งหมด คะแนนรวมที่ได้เป็นดัชนีในการวัดปริมาณของกลุ่มของพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการควบคุมอาหาร เป็นกลุ่มของพฤติกรรมดังตัวอย่างที่แสดงไว้ในตาราง 1 (Ajzen & Fishbein. 1980 : 33)

ตาราง 1 การคำนวณดัชนีการควบคุมอาหาร

น้ำหนัก	พฤติกรรมเดี่ยว	คนที่ 1		คนที่ 2	
		การกระทำ	คะแนน	การกระทำ	คะแนน
-1	รับประทานของขบเคี้ยวระหว่างมื้ออาหาร	+1	-1	-1	+1
-1	รับประทานไอศกรีม	+1	-1	-1	+1
+1	ดื่มกาแฟไม่ได้ใส่น้ำตาล	-1	-1	+1	+1
+1	ดื่มเครื่องดื่มที่มีแคลอรีต่ำ	-1	-1	+1	+1
+1	รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ	+1	+1	-1	-1
-1	รับประทานอาหารจำพวกแป้ง	+1	-1	-1	+1
-1	รับประทานของหวานหลังอาหารค่ำ	+1	-1	-1	+1
-1	ดื่มเบียร์	+1	-1	+1	-1
+1	รับประทานยาลดความอ้วน	-1	-1	-1	-1
-1	รับประทานขนมปัง	-1	+1	-1	+1
	ดัชนีการควบคุมอาหาร		-6		+4

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนรวม ที่ได้เป็นดัชนีกลุ่มของพฤติกรรมจากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า คนที่ 2 จะมีพฤติกรรมการควบคุมอาหารมากกว่าคนที่ 1

1.3 ความจำเพาะของพฤติกรรม

การวัดพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมเดี่ยวหรือกลุ่มของพฤติกรรมจะมีความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความจำเพาะของพฤติกรรม ซึ่งความจำเพาะของพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับ

1.3.1 การกระทำ (Action)

1.3.2 ที่หมาย (Target)

1.3.3 บริบท (Context)

1.3.4 เวลา (Time)

ถ้าความจำเพาะของพฤติกรรมมีมาก การวัดพฤติกรรมก็จะเที่ยงตรงมากขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีในสมัยหน้า

การกระทำ คือ การลงคะแนนเสียง

เป้าหมาย คือ การเลือกตั้งประธานาธิบดี

เวลา คือ การเลือกตั้งสมัยหน้า

บางครั้งเราอาจจะสนใจการกระทำหนึ่งในเป้าหมายหนึ่ง แต่เราอาจจะสนใจบริบทและเวลาไม่มากนัก ดังนั้น เราจะต้องพิจารณาในทุกๆ บริบทและทำการสังเกตตลอดเวลาที่พฤติกรรมอาจจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้

1.4 ระดับการวัดพฤติกรรม

การสังเกตหรือการวัดพฤติกรรมเดียวอาจจะทำได้หลายวิธีต่างๆ กัน ดังนี้

1.4.1 วิธีที่ให้ผู้คนมีทางเลือก 2 ทาง คือ กระทำพฤติกรรม หรือไม่กระทำพฤติกรรม เช่น เขาขับรถหรือไม่ได้ขับรถไปทำงาน

1.4.2 วิธีที่ให้ผู้คนมีทางเลือกมากกว่า 2 ทางที่เขาสามารถเลือกได้ เช่น เขาเดินทางไปทำงานด้วยยานพาหนะใด

----- รถยนต์ส่วนตัว

----- โดยसारรถของผู้อื่น

----- รถประจำทาง

----- แท็กซี่

ทางเลือกเหล่านี้อาจมองว่าเป็นกลุ่มของพฤติกรรมเดียวที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

1.4.3 วิธีที่วัดหรือสังเกตปริมาณของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เช่น สนใจว่าเขาบริจาคเงินหรือไม่ และบริจาคเป็นเงินเท่าไร ซึ่งจะมีจำนวนเงินให้เลือก

----- ไม่บริจาค

----- \$ 1 - \$ 10

----- \$ 11 - \$ 25

----- \$ 26 - \$ 50

----- \$ 51 - \$ 100

----- \$ 101 - 1,000

----- มากกว่า \$ 1,000

1.4.4 วิธีสังเกตพฤติกรรมที่ทำซ้ำๆ กัน ซึ่งมีวิธีการวัด 2 วิธี คือ

1.4.4.1 ความถี่สัมบูรณ์ (The Absolute frequency) คือ วัดจำนวนครั้งที่บุคคลกระทำพฤติกรรม เช่น

ตัวอย่างการวัดความถี่สัมบูรณ์

บุคคลโดยสารรถประจำทางไปทำงาน

-----ไม่ได้โดยสารเลยในเดือนมีนาคม ----- 1 – 5 วันในเดือนมีนาคม

-----6 – 10 วันในเดือนมีนาคม ----- 11 – 15 วันในเดือนมีนาคม

-----16 – 20 วันในเดือนมีนาคม ----- 21 – 25 วันในเดือนมีนาคม

1.4.4.2 ความถี่สัมพัทธ์ (The Relative frequency) คือ หา

สัดส่วนหรือจำนวนเปอร์เซ็นต์ที่เขากระทำพฤติกรรมนั้น

ตัวอย่างการวัดความถี่สัมพัทธ์

เมื่อซื้อเบียร์บุคคลจะซื้อ Carlsberg

-----ไม่เคย ----- 1 ใน 6 ครั้ง

-----2 ใน 6 ครั้ง ----- 3 ใน 6 ครั้ง

-----4 ใน 6 ครั้ง ----- 5 ใน 6 ครั้ง

-----6 ใน 6 ครั้ง

ดังนั้น เมื่อต้องการทราบว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมบ่อยเพียงใด ต้องวัดความถี่สัมบูรณ์ และเมื่อต้องการทราบถึงสัดส่วนของจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม ต้องวัดที่ความถี่สัมพัทธ์

1.5 พฤติกรรมจากคำรายงานของตนเอง

ใช้กับพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงจึงต้องใช้วิธีรายงาน

ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่า ผลที่ได้จะมีความเที่ยงตรงน้อยกว่าการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง แต่ก็สามารถใช้แทนได้ ถ้าหากว่าพฤติกรรมนั้นไม่สามารถที่จะสังเกตได้ วิธีการวัดด้วยการรายงานด้วยตนเองของกลุ่มของพฤติกรรม จำเป็นต้องบอกกลุ่มของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้น แล้วให้เขาตอบว่ากระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ วิธีการรายงานด้วยตนเองเป็นวิธีวัดที่เป็นประโยชน์ถ้าเราสนใจการรับรู้ตนเองซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

2. ความตั้งใจ (Behavioral intention)

ความตั้งใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมแต่ไม่ได้หมายความว่า การวัดความตั้งใจจะเป็นการเพียงพอที่จะทำนายพฤติกรรมได้เสมอไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อน้ำหนักในการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรม องค์ประกอบเหล่านั้น คือ ความสอดคล้องระหว่างความตั้งใจกับพฤติกรรม และความคงที่ของความตั้งใจ ถ้าการวัด

ความตั้งใจมีลักษณะเป็นนามธรรม หรือมีลักษณะความเป็นทั่วไป ในการวัดมากเท่าใดก็หมายความว่าความตั้งใจจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่ำมากเท่านั้น (Fishbein & Ajzen. 1975 : 43)

2.1 ความสอดคล้องระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรม

ในการใช้ความตั้งใจทำนายพฤติกรรมนั้น ถ้าต้องการให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น จำเป็นต้องวัดความตั้งใจและพฤติกรรมให้สอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องในเกณฑ์ดังนี้

2.1.1 ความสอดคล้องในเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมเดียว

(Correspondence for single action criteria)

เป็นการวัดเพื่อดูความสอดคล้องของความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมเดียวกันๆ โดยใช้คำถาม ถึงความตั้งใจที่น่าจะเป็นไปได้ หรือเป็นไปได้ไม่ได้ เช่น

- ฉันตั้งใจจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในสมัยหน้า

เป็นไปได้ -----: -----: -----: -----: -----: -----: ----- เป็นไปไม่ได้

มากที่สุด มาก น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย มาก มากที่สุด

2 อย่าง

หรือใช้คำถามที่ให้ตอบเป็นการประเมินค่ารูปแบบร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์

เช่น

- โอกาสที่ฉันจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในสมัยหน้าประมาณ ...%

ทั้งนี้เมื่อใกล้ถึงวันเลือกตั้งจริงจึงวัดความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมเดียวกันๆ อีกครั้ง เพื่อหาค่าความสอดคล้องกับความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมเดียวในช่วงต้น โดยใช้คำถามที่จำเพาะ 4 ด้าน ดังนี้

- ฉันตั้งใจจะไปเลือกตั้งประธานาธิบดีที่หน่วยเลือกตั้งในวันอังคารที่จะถึง

นี้

ตั้งใจ -----: -----: -----: -----: -----: -----: ----- ไม่ตั้งใจ

มากที่สุด มาก น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย มาก มากที่สุด

2 อย่าง

โดยที่การเลือกเบอร์ (การกระทำ), เลือกตั้งประธานาธิบดี (เป้าหมาย), หน่วยเลือกตั้ง (บริบท) และวันอังคาร (เวลา)

2.1.2 ความสอดคล้องในเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมหลายทางเลือก

(Correspondence for multiple choice criteria)

การวัดเพื่อหาทางเลือกของความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมในพฤติกรรมหลายๆ ชนิด ซึ่งการวัดความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมที่มีหลายทางเลือกนี้ มีวิธีวัด 2 แบบ โดยอาจจะเป็นการตอบคำถามแบบรายงานตนเอง โดยเลือกพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หรือระบุเป็นเปอร์เซ็นต์ สัดส่วนในแต่ละพฤติกรรมหลายตัวเลือกนั้น เช่น

- ในการเลือกตั้งประธานาธิบดี ปี 1976

-----ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ เจอร์ลด์ ฟอร์ด

-----ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ จิมมี คาร์เตอร์

-----ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ ผู้สมัครอื่น

-----ฉันตั้งใจจะไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง

หรือเปลี่ยนตัวเลือกดังนี้

-----โอกาสที่ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ เจอร์ลด์ ฟอร์ด 30 %

-----โอกาสที่ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ จิมมี คาร์เตอร์ 40 %

-----โอกาสที่ฉันตั้งใจจะออกเสียงให้ ผู้สมัครอื่น 5 %

-----โอกาสที่ฉันตั้งใจจะไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง 25 %

ทั้งนี้เมื่อการเลือกตั้งมีขึ้น จึงใช้เครื่องมือเพื่อหาความสอดคล้องของความตั้งใจและพฤติกรรม ดังนี้

- ในการเลือกตั้งประธานาธิบดี ปี 1976

-----ฉันเลือกเจอร์ลด์ ฟอร์ด

-----ฉันเลือกจิมมี คาร์เตอร์

-----ฉันเลือกผู้สมัครอื่น

-----ฉันไม่ได้ไปเลือกตั้ง

2.1.3 ความสอดคล้องในเกณฑ์สำหรับกลุ่มของพฤติกรรม

(Correspondence for behavioral categories)

ในการวัดความสอดคล้องของความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมของกลุ่มพฤติกรรมจะต้องวัดความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมเดี่ยวๆ แล้วนำมาคำนวณหาตรรกะของความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมกลุ่มได้ (การคำนวณตรรกะการควบคุมอาหาร) เช่นกันกับเกณฑ์อื่น คือต้องมีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา

2.2 ความคงที่ของความตั้งใจ

ในการวัดความตั้งใจและพฤติกรรม ระยะห่างของเวลาเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมไปได้ถ้าเวลาห่างกันมากเท่าใด การทำนายพฤติกรรมจากความตั้งใจก็จะมีความเที่ยงตรงลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีเหตุการณ์ต่างๆ เข้ามาในระหว่างนั้นหรือได้รับข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มขึ้นทำให้ความตั้งใจเปลี่ยนไป ดังนั้น เพื่อให้การทำนายพฤติกรรมจากความตั้งใจมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องวัดความตั้งใจให้ระยะเวลาใกล้เคียงกับการวัดพฤติกรรมมากที่สุด

แต่ในการทำนายพฤติกรรมจากความตั้งใจโดยทิ้งช่วงเวลานานนั้น จะใช้วัดแนวโน้มของพฤติกรรมในกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ของประชากรได้ เพราะว่าความตั้งใจโดยรวมของคนกลุ่มใหญ่จะมีความคงที่นานกว่าความตั้งใจเป็นรายบุคคล

ในการทำนายพฤติกรรมจากความตั้งใจโดยทิ้งช่วงเวลานานนั้น ต้องพยายามแยกเหตุการณ์เฉพาะที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงความตั้งใจของบุคคลไปได้ เช่น ผู้ผลิตรถยนต์คาดว่าจะราคาน้ำมันจะขึ้น ก็เพิ่มเหตุการณ์นี้เข้าไปในการวัด ดังนั้น ในการวัดความตั้งใจตั้งแต่แรกจึงควรถามว่า “ถ้าราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น 20 % หรือมากกว่านั้น เขาจะซื้อรถหรือไม่” ในการวัดความตั้งใจอย่างมีเงื่อนไขนี้จะสามารถทำนายพฤติกรรมได้เที่ยงตรงมากขึ้น

นอกจากนั้นการวัดความตั้งใจหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้นหรือนำเหตุการณ์ที่เพิ่มขึ้นไปนั้น มาพิจารณาด้วยจะเพิ่มความหนักแน่นของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจกับพฤติกรรมมากขึ้นด้วย

3. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลคือเจตคติต่อพฤติกรรม ซึ่งหมายถึง การตัดสินใจของบุคคลว่าพฤติกรรมที่กระทำเป็นสิ่งที่ดีหรือเลว ซึ่งตัวเขาจะเห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการกระทำนั้น หรือหมายถึง การประเมินทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น

ฟิชไบน์ และไอเซน เสนอการวัดเจตคติต่อพฤติกรรม 2 วิธี คือ การวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม และการวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม

3.1 การวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม เป็นการประเมินความรู้สึกโดยทั่วไปของบุคคลที่มีในแนวทางที่เห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งแบบวัดเจตคติทางตรงที่ได้มาตรฐานมีหลายแบบวัด แต่แบบวัดที่ใช้กันมากและมีความสัมพันธ์กับแบบวัดเจตคติทางอ้อม คือ แบบวัดมาตราจำแนกความหมายของออสกูตและคณะที่เสนอไว้ในปี 1957

ตัวอย่างเช่น ให้ผู้ตอบประเมิน “การออกเสียงเลือกตั้งของฉันในการเลือกตั้งสมัยหน้า” จากมาตราต่อไปนี้

- การออกเสียงเลือกตั้งของฉันในการเลือกตั้งสมัยหน้าเป็นสิ่งที่ ...

+3 +2 +1 0 -1 -2 -3

ថ្ងៃ _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ ឆ្នាំ _____

+3 +2 +1 0 -1 -2 -3

พอใจ _____ ไม่พอใจ _____

+3 +2 +1 0 -1 -2 -3

คะแนนรวมที่ได้จากแบบวัดนี้ถือเป็นคะแนนเจตคติที่ได้จากการวัดทางตรงหรือ
อีกวิธีหนึ่งโดยให้ผู้ตอบแสดงเจตคติของเขาออกมาโดยตรง เช่น

- เจตคติของเจ้าหน้าที่ต่อการออกเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัชชน้ำ

เห็นด้วย _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ คัดค้าน

+3 +2 +1 0 -1 -2 -3

3.2 การวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่าง

ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรมและการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม ซึ่งเป็นตัวกำหนดเจตคติต่อพฤติกรรมได้

ประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลจะนำไปสู่ความเชื่อต่อที่หมายต่างๆ กัน ดังที่พีช ไบรน์ และไอเซน ได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 3 ชนิด คือ

1) ความเชื่อเชิงบรรยาย (Descriptive belief) เป็นความเชื่อที่เกิดจากการสังเกตประสบการณ์ทางตรงเฉพาะอย่าง เช่น เห็นว่าคนมีสีผิวดำ - ขาว ใต้กลิ่นเหม็นเปรี้ยวจากแก้วนม

2) ความเชื่อที่เกิดจากการอนุมาน (Inferential belief) เช่น นาย Joe สูงกว่า นาย Ralph และนาย Ralph สูงกว่านาย Harry บุคคลจะเชื่อว่านาย Joe สูงกว่านาย Harry โดยให้หลักฐานทางตรรกศาสตร์

3) ความเชื่อที่ได้จากข้อมูล (Informational belief) เป็นความเชื่อที่สร้างขึ้นจากการยอมรับในข่าวสารจากแหล่งภายนอก ซึ่งอาจได้รับจากการอ่าน การบรรยาย การเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น เช่น เชื่อว่าพระพทธเจ้าเป็นชาวอินเดีย

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล “ความเชื่อ” หมายถึง ความน่าจะเป็นโดยอัตนัย เฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งเห็นว่าที่หมาย (Target) มีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะอย่าง (Fishbein & Ajzen. 1975 : 131)

เช่น คณะวิทยาศาสตร์ (ที่หมาย)

ทำให้ได้ทำงานที่ดี (ลักษณะเฉพาะอย่าง)

ความมากน้อยของความน่าจะเป็นโดยอัตนัย เรียกว่า “ความหนักแน่นของความเชื่อ” (Belief strength) ความเชื่อที่เป็นรากฐานของเจตคติต่อพฤติกรรม เรียกว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (Behavioral belief) บุคคลที่เชื่อว่าการกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งจะนำไปสู่ผลทางบวก จะมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบพฤติกรรมนั้น เช่น นาย ก เชื่อว่าการซื้อวิดีโอเกมจะทำให้ลูกๆ ของเขามีความสุข และจะมีโอกาสให้ครอบครัวของเขาอยู่พร้อมหน้ากัน นาย ก ก็จะมีเจตคติในทางบวกต่อการซื้อวิดีโอเกมส์ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาเชื่อว่าการซื้อวิดีโอเกมทำให้ลูกเขาติดวิดีโอเกม และเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เขาก็จะมีเจตคติในทางลบต่อการซื้อวิดีโอเกม

ฟิชไบน์และไอเซน กล่าวว่า ถึงแม้บุคคลจะมีความเชื่อปริมาณสูงเกี่ยวกับที่หมายหนึ่งๆ แต่บุคคลสามารถที่จะสนใจความเชื่อเหล่านั้นได้เพียงไม่กี่ชนิด ซึ่งจากการวิจัยช่วงของความสนใจ ความเข้าใจ และกระบวนการส่งข่าวสารเสนอว่ามนุษย์แต่ละคนสามารถที่จะสนใจกับข่าวสารเพียง 5 - 9 ข้อความในช่วงขณะหนึ่งเท่านั้น (G.A. Millet. 1956, Woodwarth & Schlosberg. 1954, Mandler. 1967 ; citing Fishbein & Ajzen. 1975 : 218) ความเชื่อเหล่านี้ถือเป็นความเชื่อเด่นชัด (Salient belief) และความเชื่อเด่นชัดเหล่านี้ตามทฤษฎี กล่าวว่า เป็นตัวกำหนดเจตคติของบุคคล ซึ่งอาจจะเปลี่ยนไปโดยมีน้ำหนักมากขึ้น น้อยลง หรืออาจถูกความเชื่ออื่นมาแทนที่

เพื่อที่จะเข้าใจว่าเหตุใดบุคคลจึงมีเจตคติต่อที่หมายเช่นนั้น ดังนั้น ต้องประเมินความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับที่หมาย โดยใช้คำถามปลายเปิดให้ตอบอย่างอิสระ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับของที่หมายของเจตคติ เมื่อได้ความเชื่อแล้วนำมาจัดเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาของความเชื่อที่แตกต่างกันของบุคคล

ขั้นที่ 2 จัดกลุ่มความเชื่อที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน ถ้าความเชื่อไหนที่คล้ายกันแต่เป็นของผู้ตอบคนเดียวกันก็แยกความเชื่อออกจากกันไม่นำมาจัดเข้ากลุ่ม

ขั้นที่ 3 คัดเลือกข้อความเชื่อเด่นชัด โดยใช้วิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

- เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุด 10 – 12 ความเชื่อ หรือ
- เลือกข้อความเชื่อทั้งหมดที่กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 10 – 20 % กล่าวถึง หรือ
- เลือกข้อความเชื่อที่มีความถี่สูงสุดจนถึงความเชื่อที่มีความถี่เป็น 75 % ของความถี่ทั้งหมด

ดังนั้นความเชื่อที่นำมาสร้างแบบสอบถามจะมีพื้นฐานมาจากกลุ่มของความเชื่อเด่นชัดนั่นเอง

เจตคติต่อพฤติกรรมถูกกำหนดโดยกลุ่มของความเชื่อเด่นชัดที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม การที่จะเข้าใจเจตคตินั้นต้องเข้าใจความเชื่อเด่นชัดก่อน โดยใช้วิธีการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 จะต้องทราบถึงการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้โดยการใช้มาตราขั้วคู่ 7 ช่วง เช่น

- การที่น้ำหนักขึ้นเป็นสิ่งที่

ดี -----: -----: -----: -----: -----: -----: ----- เลว

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก

2 อย่าง

ขั้นที่ 2 การหาความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรมนั้นว่ามีความเป็นไปได้ต่อการนำไปสู่ผลของการแสดงพฤติกรรมเพียงใด

- การใช้จ่ายค่าน้ำหนักขึ้นเป็นสาเหตุทำให้น้ำหนักขึ้น

เป็นไปได้ -----: -----: -----: -----: -----: -----: ----- เป็นไปไม่ได้

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก

2 อย่าง

จากแนวความคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ว่า “เจตคติที่มีต่อที่หมายมีความสัมพันธ์กับความเชื่อในที่หมายนั้น” ฟิชไบน์และไอเซนได้อธิบายไว้ ดังนี้ (Fishbein & Ajzen. 1975 : 29)

1) บุคคลมีความเชื่อหลากหลายเกี่ยวกับที่หมายหนึ่งๆ นั่นคือ อาจเชื่อว่าที่หมายมีความสัมพันธ์กับลักษณะบางอย่าง หรือเป้าหมายบางอย่าง (b_i)

2) ลักษณะที่มาสัมพันธ์กับที่หมายนี้ มักมีการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรมควบคู่อยู่ด้วย (e_i)

3) บุคคลจะเรียนรู้ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง b_i และ e_i โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไข

4) b_i และ e_i ที่สัมพันธ์กัน ($b_i e_i$) จะรวมตัวกัน ($\sum b_i e_i$)

5) ในอนาคต ที่หมายของเจตคติ จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงความเชื่อโดยรวมที่สัมพันธ์กับที่หมายโดยมีการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรมอยู่ด้วย เรียกว่าเป็นการแสดงเจตคติโดยส่วนรวมนั่นเอง

จากทฤษฎีเจตคตินี้ ทำให้มีการพัฒนาสมการเกี่ยวกับการวัดเจตคติขึ้น คือ

$$AB = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

AB = เจตคติต่อพฤติกรรม

b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม i

e_i = การประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม i

n = จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม

เนื่องจากเจตคติมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งความเชื่อเด่นชัดเป็นตัวกำหนดเจตคติต่อพฤติกรรม ดังนั้น ในการวัดความเชื่อเด่นชัดและเจตคติควรให้มีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประการ คือ การกระทำที่หมาย บริบท และเวลา

4. ปัจจัยทางสังคม

บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (Subjective norms) ซึ่งบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงตามทฤษฎี หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผู้ที่เขาให้ความสำคัญ ว่าบุคคลเหล่านั้นคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรประกอบพฤติกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด

พิชไบน์ และไอเซน เสนอการวัดบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงได้ 2 วิธี คือ

4.1 การวัดบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นการประเมินความเชื่อของบุคคลที่มีความสำคัญต่อความคิดเห็นของบุคคลนั้นว่า เขาควรหรือไม่ควรประกอบพฤติกรรมนั้นๆ เช่น

- คนส่วนมากที่มีความสำคัญต่อฉันคิดว่า

ฉันควรใช้ ----- : ----- : ----- : ----- : ----- : ----- ฉันไม่ควรใช้
ยาเม็ดคุมมาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก ยาเม็ดคุมกำเนิด
กำเนิด
2 อย่าง

4.2 การวัดบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม

บุคคลจะพิจารณาว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น และเขาจะใช้ข้อมูลนี้ในการที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงหรือไม่ ตัวอย่างเช่นสามีของฉันคิดว่าฉันควรจะทำแท้ง (เป็นความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ

พฤติกรรม) ซึ่งเป็นความเชื่อของบุคคลอื่นที่แนะนำให้แสดงพฤติกรรมของบุคคลออกมา ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงนี้เป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงตัวหนึ่ง

การวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของบุคคลสามารถวัดได้ ตัวอย่างเช่น ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของผู้หญิงในด้านศาสนา อาจวัดโดย

- ศาสนาของฉันสอนว่า

ฉันควรทำแท้ง ----- : ----- : ----- : ----- : ----- : ----- : ----- ฉันไม่ควรทำแท้ง

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก

2 อย่าง

การรับรู้ถึงความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงไม่เพียงพอที่จะทำนายหรือเข้าใจ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงของบุคคลเราได้ ต้องประเมินร่วมกับ แรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิง (Motivation to comply) ด้วย เช่น

- โดยทั่วไปท่านต้องการทำตามคำสอนของศาสนาอย่างน้อยเพียงใด

ต้องการ ----- : ----- : ----- : ----- : ----- : ----- : ----- ไม่ต้องการ

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปานกลาง มาก

2 อย่าง

ตามทฤษฎีนี้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงทำนายจากตรรกะนี้ผลรวมของผลคูณระหว่าง ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิง ซึ่งในการวัด จะต้องมีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 คือ การกระทำ ที่หมาย บริบท และเวลาและ ทฤษฎีนี้เชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญจะมีอิทธิพลต่อบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงมากกว่า กลุ่มอ้างอิงที่ไม่มีความสำคัญ

การหากลุ่มอ้างอิงเด่นชัด (กลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญ)

หาโดยการให้กลุ่มตัวอย่างเขียนถึงกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญโดยตั้งคำถาม 3 ข้อ ให้ตอบแบบอิสระ ได้แก่

- บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่สนับสนุนให้กระทำพฤติกรรม X
- บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่คัดค้านให้กระทำพฤติกรรม X
- บุคคลที่นึกถึงเมื่อคุณคิดจะทำพฤติกรรม X

แล้วเลือกกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูงที่สุด จัดเรียงลงมาตามลำดับ

คัดเลือกข้อความที่เป็นกลุ่มอ้างอิงเด่นชัด (Salient referents) โดยใช้วิธีคล้ายกับการเลือกความเชื่อเด่นชัด (Salient beliefs) แล้วจึงจัดความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตาม

ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงในแต่ละกลุ่มอ้างอิงเด่นชัด จึงจะได้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง
ดังสมการต่อไปนี้

$$SN = \sum_{i=1}^n NB_i MC_i$$

SN = บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงในการประกอบพฤติกรรม

NB_i = ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม

MC_i = แรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ
พฤติกรรม

n = จำนวนกลุ่มอ้างอิง

ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของเจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (w₁, w₂)

โดยส่วนมากบุคคลจะมีเจตคติทางบวกได้ก็ต่อเมื่อเขาทราบว่า กลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรกระทำพฤติกรรมนั้น และมีเจตคติทางลบถ้าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น แต่บางครั้งองค์ประกอบดังกล่าวก็ไม่สัมพันธ์กัน เช่น บุคคลจะมีเจตคติทางบวกต่อการกระทำพฤติกรรม แต่เชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น ความตั้งใจของบุคคลจะขึ้นกับความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติ และองค์ประกอบเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง องค์ประกอบทั้งสองจะมีน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ที่ร่วมกันกำหนดความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมได้ ซึ่งน้ำหนักเชิงสัมพัทธ์อาจทำให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมหนึ่งไปเป็นอีกพฤติกรรมหนึ่ง และน้ำหนักขององค์ประกอบทั้งสองนี้เองที่ร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมได้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความจำเพาะทั้ง 4 ประการ ของพฤติกรรม (การกระทำ ที่หมาย บริบท และเวลา) ตัวใดตัวหนึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติและกลุ่มอ้างอิงได้ เช่น พบว่าเจตคติมีความสำคัญในพฤติกรรมการแข่งขันมากกว่าพฤติกรรมความร่วมมือ ในขณะที่กลุ่มอ้างอิงมีความสำคัญในพฤติกรรมความร่วมมือมากกว่าพฤติกรรมการแข่งขัน

5. ตัวแปรภายนอก (External variables) ได้แก่

5.1 ตัวแปรชีวสังคม (Demographic variables) เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา การศึกษา

5.2 เจตคติที่มีต่อที่หมาย เจตคติต่อบุคคล และเจตคติต่อสถาบัน

5.3 ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality traits) เช่น ลักษณะเก็บตัว ลักษณะ

เปิดเผยตนเอง มีอาการทางประสาท ลักษณะมีอำนาจ และมีลักษณะเด่น

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ต่างจากทฤษฎีอื่นตรงที่ไม่พยายามอธิบายพฤติกรรมที่ได้อิทธิพลจากตัวแปรภายนอก แต่ทฤษฎีนี้ไม่ปฏิเสธว่าตัวแปรภายนอกบางครั้งก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมได้ถ้าตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งในทฤษฎี นั่นคือ ถ้าตัวแปรภายนอกมีอิทธิพลต่อความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม การประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม หรือแรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อนความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม และการประกอบพฤติกรรมจริง ถ้าเจตคติหรือบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมได้ และความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับการประกอบพฤติกรรมสูง ถึงแม้บางครั้งจะพบว่าตัวแปรภายนอกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมบ้างในเวลาหนึ่ง แต่จะสัมพันธ์กันไม่นาน ดังนั้น พิชไบน์และไอเซน จึงกล่าวว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกและพฤติกรรมเพราะว่าได้ผลที่ไม่คงเส้นคงวาต่อความเชื่อที่เป็นรากฐานของพฤติกรรม

จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม (b_i) และการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรม ร่วมกันกำหนดเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม (AB) ส่วนปัจจัยทางสังคม หรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนั้น ได้แก่ ความเชื่อของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรม และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่มอ้างอิง ร่วมกันกำหนด บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงในการประกอบพฤติกรรม (SN) ซึ่งตัวแปรเจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงนี้ จะร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม และการประกอบพฤติกรรม ทุกขั้นตอนจะต้องสอดคล้องกันในความจำเพาะ 4 ประการ คือ การกระทำ (Action) ที่หมาย (Target) บริบท (Context) และเวลา (Time) จึงจะมีความเที่ยงตรงในการทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม และการประกอบพฤติกรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับความจำเพาะ 4 ประการด้วย เพราะถ้าความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมไม่สามารถทำนายพฤติกรรมได้อย่างเพียงพอ ถึงแม้เจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงจะทำนายความตั้งใจได้ แต่เจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงก็ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมได้

หากกล่าวถึงเรื่องของ “เจตคติ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

สจิด อุทรานันท์ (2532 : 81) กล่าวถึง “เจตคติ” (Attitude) ว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ในลักษณะของการชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งการเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น โดยทั่วไปจะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก เป็นขั้นตอนที่บุคคลจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เสียก่อน

ขั้นที่สอง เป็นขั้นตอนของการเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

ขั้นที่สุดท้าย บุคคลจะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะของการชอบหรือเกลียดต่อสิ่งเหล่านั้น

นอกจากนี้ ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2535 : 29 – 32) ยังได้กล่าวถึง "เจตคติ" ว่าเป็นพฤติกรรมทางด้านความรู้สึกหรือทางด้านจิตใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับท่าที ความรู้สึก ความชอบ อารมณ์ การยอมรับหรือการไม่ยอมรับ เป็นสิ่งที่เกิดภายในตัวบุคคล สังเกตด้วยตาเปล่าไม่ได้ แต่สามารถทราบได้ด้วยวิธีการทางด้านจิตวิทยา และกล่าวถึงการเกิดเจตคติว่ามีลำดับขั้นตอนของการเกิดเจตคติอยู่ 5 ขั้นตอน จากจุดเริ่มต้นไปจนถึงการเกิดเจตคติที่สมบูรณ์ ดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving or attending)
2. การตอบสนอง (Responding)
3. การสำนึกในคุณค่า (Valuing)
4. การจัดกลุ่มคุณค่า (Organization)
5. การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a value or value complex)

"เจตคติ" เป็นความพร้อมของจิตใจที่จะบัญชาให้ร่างกายปฏิบัติได้ทันทีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น เจตคติ จึงเปรียบเสมือนตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) ให้ผู้เรียนได้นำความไปปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญ ซึ่งเจตคติสามารถเกิดขึ้นได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากผลรวมขั้นสุดท้ายของการสะสมประสบการณ์ต่างๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น การค้นคว้าหาข้อเท็จจริงต่างๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ช่วยให้เรามีทัศนคติเกิดขึ้น คือชอบหรือไม่ชอบ สนใจหรือไม่สนใจต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งในลักษณะรูปธรรมและนามธรรม

2. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากผลของประสบการณ์ในระยะสั้น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เข้มข้น ตื่นเต้น รุนแรงและรวดเร็ว โดยในทันทีทันใด เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้ เช่น การเห็นคนถูกรถชนโดยที่ผู้ขับขี่ประมาท ก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการขับขี่ที่ประมาทเช่นนั้น

3. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากการได้รับอิทธิพลจากคนอื่น ซึ่งมักเกิดได้ง่ายสำหรับบุคคลที่มีอิทธิพลของบุคคลอื่นครอบงำอยู่แล้ว เมื่อบุคคลเหล่านั้นได้รับการอบรม สั่งสอน ปลุกใจ หรือการโฆษณาชวนเชื่อ เจตคติของผู้อบรม ผู้สั่งสอน หรือผู้ปลุกใจ หรือผู้โฆษณาชวนเชื่อ จะถ่ายทอดมายังบุคคลเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว เช่น นักเรียนที่มีความจงรักภักดีต่อครูอย่างมาก เมื่ออยู่ใกล้ชิดครู และได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องสุขวิทยาต่างๆ ก็ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นคล้ายตามครูได้

4. เจตคติอาจเกิดขึ้นได้โดยการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม ซึ่งกรณีนี้มักเกิด

ขึ้นกับบุคคลที่ขาดการพิจารณาถึงเหตุผลเป็นส่วนใหญ่ เช่น การที่เห็นคนๆ หนึ่งซึ่งมีหน้าตาหรือท่าทางคล้ายกับอีกคนหนึ่งซึ่งเขาเคยรู้จักมาก่อนว่าเป็นคนไม่ดี และยังไม่ได้รู้จักเขา ก็คิดว่าเขาคนนั้นเป็นคนไม่ดีไปด้วย

5. เจตคติอาจเกิดขึ้นจากการเห็นตัวอย่างที่ดี หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ เช่น นักเรียนที่มีครูประจำชั้นมีสุขปฏิบัติที่ดี ย่อมทำให้มีเจตคติทางด้านสุขภาพที่ดีขึ้นได้ หรือครูจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด นักเรียนก็ย่อมมีเจตคติในเรื่องความสะอาดขึ้นได้ โดยสรุปคือการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสามารถสร้างเจตคติตามความประสงค์ได้

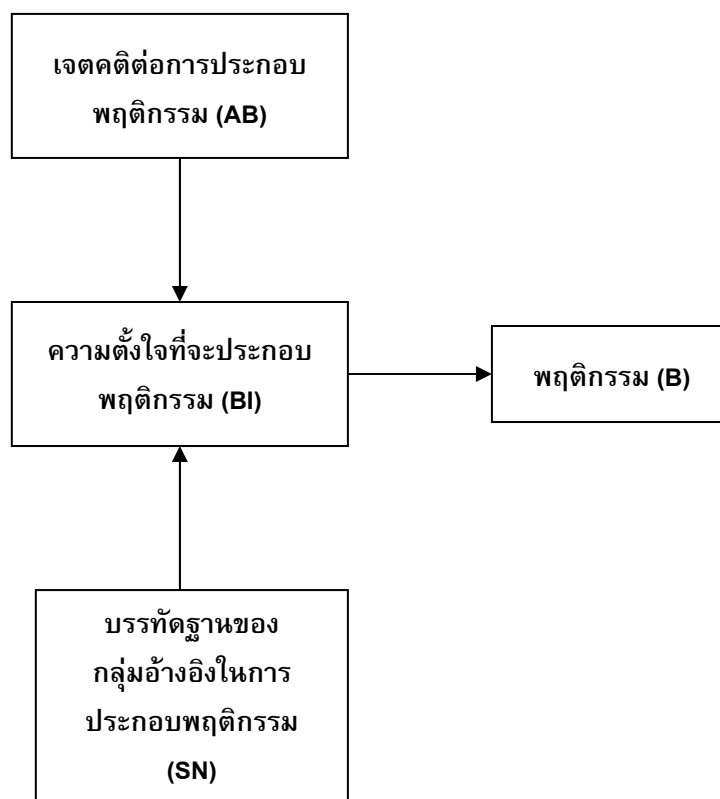
กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในเรื่องของ การเรียนการสอนนั้น เจตคติมักเกิดจากผลพลอยได้ของประสบการณ์ที่เด็กได้รับมากกว่าแบบวิธีอื่นๆ ซึ่งเจตคติเป็นเรื่องที่สอนกันได้ยาก แต่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วจากความรู้สึกนึกคิดของจิตใจที่ยอมรับนับถือหรือเห็นคุณค่าในสิ่งนั้นๆ ในเรื่องของ การเรียนการสอนให้เกิดเจตคติ ได้มีผู้กล่าวถึงข้อแนะนำในการสอนให้เกิดเจตคติไว้ดังนี้ (สังัด อุทรานันท์. 2532 : 131)

1. พยายามยกตัวอย่างที่โน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนมีความเห็นคล้อยตาม เช่น นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่า... หรือแพทย์ได้ยืนยันว่า...
2. พยายามให้เป็นกันเอง ความอบอุ่น และสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเรื่องนั้นอย่างรื่นรมย์
3. พยายามให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ และจากวิทยากรหลายๆ คน
4. พยายามใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การอภิปราย การแลกเปลี่ยนข้อมูล และโครงการตัดสินใจโดยกลุ่ม เป็นต้น
5. พยายามให้ผู้เรียนได้ฝึกหัด หรือปฏิบัติจริงตามความเหมาะสม เช่น การเก็บของผู้อื่นได้แล้วส่งคืนเจ้าของ การไม่พูดปด การช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน เป็นต้น
6. พยายามกระตุ้นและส่งเสริมการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ดีงาม

กล่าวโดยสรุป การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอน ต่อวิชาที่เรียน และต่อโรงเรียนนั้น บุคลิกภาพและวิธีการสอนของผู้สอนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู ทำให้ผู้เรียนเกิดความเคารพ ศรัทธา และยินดีเต็มใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน ส่วนวิธีการสอนควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้คิด ทดลองและแสดงออก สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้

จากการศึกษาเอกสารด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการเกิดพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียน กล่าวคือใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมสุขศึกษาและวัดประสิทธิผลจากการทดลองใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้นนี้ เพื่อหาแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่เหมาะสม โดยนำแนวคิดของทฤษฎีการกระทำ

ด้วยเหตุผลมาใช้ในการปรับพฤติกรรม มุ่งสร้างเจตคติที่ถูกต้อง ต่อผลของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศบนพื้นฐานความเชื่อที่ถูกต้อง และเกิดการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน แล้วทำการวัดพฤติกรรมโดยการวัด "ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม" เนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของบุคคลนั้น ในความเป็นจริงเป็นเรื่องยากที่จะได้รับความร่วมมือในการตอบคำถามโดยตรง เพราะในสังคมไทยเรื่องเพศยังเป็นพฤติกรรมที่น่าปิดบัง ไม่ต้องการเปิดเผยในที่สาธารณะ หรือไม่กล้าที่จะบอกในสิ่งที่เคยกระทำจริงเท่าที่ควร ข้อมูลที่ได้อาจไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงกับความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นการศึกษาถึง "ความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรม" ตามแนวความคิดของฟิชไบน์ และไอเซนถือว่เป็นปัจจัยที่มีความใกล้เคียงกับการเกิด "พฤติกรรม" จริงที่สุด ผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะช่วยให้เห็นแนวโน้มการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนได้ว่า เขาสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมเพียงใด ซึ่งแนวทางการนำตัวแปรจากทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แสดงดังภาพประกอบ 4

————— แสดงความสัมพันธ์โดยตรงเชื่อมโยงระหว่างตัวแปร

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ประยุกต์ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล พบว่ามีผู้นำทฤษฎีนี้มาศึกษาเพื่อทำนายพฤติกรรมการซื้อสินค้า โดยนำเอาตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้า และตัวแปรบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง มาร่วมกันทำนายตัวแปรความตั้งใจที่จะซื้อสินค้า ซึ่งมีการนำมาศึกษาในพฤติกรรมการซื้อกาแฟ ผงซักฟอก น้ำมันเบนซิน และมันฝรั่งทอดกรอบ (Glassman & Fitznenry. 1976 : 477 - 484) เบียร์ (Fishbein & Ajzen. 1980 : 48 - 172) ยาเสพติด (Ryan. 1982 : 263 - 278) ที่ระบุตรयीหื้อ พบว่าตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้า และตัวแปรบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถใช้ร่วมกัน

ทำนายความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวได้ นอกจากนี้ยังได้มีการนำทฤษฎีนี้มาใช้ทำนายความตั้งใจที่จะรับประทานอาหารในภัตตาคารแบบอาหารจานด่วน (David Brinberg. 1983 : 459 - 472) โดยใช้เจตคติต่อการรับประทานอาหารในภัตตาคารแบบอาหารจานด่วน และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงกับพฤติกรรมนี้ ซึ่งพบว่าสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะรับประทานอาหารในภัตตาคารดังกล่าวได้

ตามแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง (Ajzen & Fishbein. 1980 : 166) โดยเชื่อว่า การกระทำพฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจของบุคคลนั้น จึงได้มีผู้ทำการศึกษา นำเอาตัวแปรความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมมาทำนายตัวแปรพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง อาทิเช่นมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะซื้อยาเสพติดกับพฤติกรรมการซื้อที่เกิดขึ้นจริงในแม่ม้าน (Wilson, Mathews & Harvey. 1975 : 39 - 48) พบว่าตัวแปรความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพียงตัวแปรเดียว สามารถทำนายพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เกิดขึ้นจริงได้ดี นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในทำนองเดียวกันในการซื้อเครื่องดื่มที่ระบุยี่ห้อ (Miniard, Obermiller & Page. 1982 : 461 - 464) ศึกษาความตั้งใจที่จะรับประทานวิตามิน (Warshaw & Davis. 1985 : 213 - 228) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมสามารถทำนายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงได้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอาตัวแปรอื่นมารวมทำการศึกษากับทฤษฎีนี้เพื่อทำนายพฤติกรรม ดังเช่น การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคโลหิตของนักศึกษา (Pomazal & Jaccard. 1976 : 317 - 326) ซึ่งนำตัวแปรเจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงมาทำนายความตั้งใจที่จะบริโภคโลหิต และเพิ่มตัวแปรเรื่องความรู้สึกทางจริยธรรมมาร่วมศึกษาด้วย ซึ่งให้ผลการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับเจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein & Ajzen. 1980 : 173 - 195 ; citing. Fishbein, Ajzen & Hikle. 1976) ถึงปัจจัยภายนอกกว่ามีส่วนร่วมกับทฤษฎีนี้หรือไม่ โดยทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาในปี 1976 ผลการศึกษพบว่าตัวแปรภายนอก ได้แก่ พรรคที่สังกัด ชื่อเสียงของพรรค ความเป็นเสรีนิยม - อนุรักษ์นิยม มีความสัมพันธ์กันสูงกับ เจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม จะมีผลกระทบอย่างเป็นระบบต่อองค์ประกอบ เจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง ซึ่งสนับสนุนโมเดลของเขาเอง

ในด้านพฤติกรรมสุขภาพได้มีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนักศึกษาหญิง (Fishbein, et al. 1978) ผลการศึกษพบว่าตัวทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ดีที่สุดคือ ความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ และได้ข้อสังเกตว่าระยะเวลาของการตอบแบบสัมภาษณ์ถึงความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม นับจากครั้งแรกที่ทำการศึกษายังสั้นเท่าใด ก็ยังสามารถทำนายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงได้ดีเท่านั้น นอกจากนี้

ยังมีการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นชาย (Robert & Tonetta. 1987 : 64 - 67) พบว่าความตั้งใจสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมได้ รวมทั้งเจตคติ กับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายความตั้งใจได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเจตคติมีน้ำหนักในการทำนายมากกว่าบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง

จากการศึกษาด้านพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องเพศพบว่า มีการนำมาศึกษาถึงพฤติกรรมการวางแผนครอบครัวในหญิงอายุ 18 - 36 ปี (Davidson & Jaccard. 1975 : 1073 -1082) พบว่า เจตคติและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการวางแผนครอบครัว และได้ข้อสังเกตว่าการทำนายพฤติกรรมใดๆ ควรทำการวัดเจตคติต่อพฤติกรรมนั้นๆ ให้เจาะจง แทนการวัดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีใช้พฤติกรรมที่กระทำ เช่น เจตคติต่อบุคคล ต่อสถาบัน ซึ่งให้ผลในแง่ความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมต่ำกว่า นอกจากนี้ได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมคุมกำเนิดในชายด้วยวิธีการใช้ถุงยางอนามัย ในหญิงใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด (McCarty. 1981 : 192 – 211) ผลการศึกษาพบว่า ความตั้งใจสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมการคุมกำเนิดได้ โดยมีเจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเป็นตัวกำหนดถึงความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม อีกทั้งมีบางงานวิจัยที่ทำการศึกษาความตั้งใจที่จะคุมกำเนิดโดยใช้ถุงยางอนามัยในนักศึกษาชาย โดยนำเอาตัวแปรทางจิตวิทยา เช่น ความกลัวในเพศสัมพันธ์ (Erotophobia) และความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ (Erotophillia) มาร่วมศึกษาด้วย (Fisher. 1984 : 104 – 123) ผลการศึกษาพบว่า เจตคติ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง และตัวแปรทางจิตวิทยา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากจะมีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ในการทำนายพฤติกรรมแล้วยังมีบางงานวิจัยนำทฤษฎีนี้มาผสมผสานกับทฤษฎีอื่นอีก เพื่อสร้างเป็นทฤษฎีทางสุขภาพใหม่ ได้แก่ การศึกษาของไบรอันและอับราฮัม (Brian & Abraham. 1991 : 1810 – 1830) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษา โดยประยุกต์ใช้ตัวแปรของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein & Ajzen. 1980) ร่วมกับทฤษฎีของทริแอนดิส (Triandis. 1997) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรในโมเดลของทริแอนดิสช่วยเพิ่มอำนาจการทำนายความตั้งใจและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ในโมเดลของฟิชไบน์ได้ แต่เมื่อมีการติดตามผลการใช้ถุงยางอนามัยระยะยาว เมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือน พบว่ามีเพียงตัวแปร “ความเชื่อที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคล” (Personal normative beliefs) เพียงตัวแปรเดียวที่เพิ่มอำนาจการทำนาย “บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง” ในโมเดลของฟิชไบน์ โดยที่โมเดลของทริแอนดิส สามารถทำนายพฤติกรรมได้สูงกว่าโมเดลของฟิชไบน์ด้วย ในขณะที่ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยโดยตรง ได้แก่ ความกลัวในโรคเอดส์ ซึ่งเพิ่มอำนาจการทำนายพฤติกรรมได้สูงสุด

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบมีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ศึกษาถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ อาทิในเรื่องพฤติกรรมกำบังโรคเอดส์ในนักศึกษามหาวิทยาลัย (Taliaferro. 1991) โดยศึกษาถึงความรู้เรื่องโรคเอดส์ เจตคติ และพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีเจตคติทางบวกในเรื่องเพศไม่ได้มีความรู้เรื่องโรคเอดส์สูง และนักศึกษาส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย สรุปได้ว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้ เจตคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ได้มีการนำทฤษฎีนี้มาศึกษาถึงพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ในวัยรุ่น ร่วมกับตัวแปรความรู้สึกเชื่อมั่นตนเอง (self efficacy) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการมีเพศสัมพันธ์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ได้ (Karen & Guy. 1992 : 263 – 275) ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความตั้งใจ บริบท และการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในวัยรุ่น (Jennifer & Susan. 1992 : 1374 – 1396) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรเจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยได้เท่านั้น ส่วนในเรื่องพฤติกรรมใช้ถุงยางอนามัย ต้องเพิ่มตัวแปรความตั้งใจก่อนตัดสินใจ และมีข้อสังเกตว่า การชักชวนจากเพื่อนในการใช้ถุงยางอนามัย สามารถทำนายความตั้งใจและพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ คือต้องมีการสนับสนุนให้มีการสอนวิธีใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่น ทั้งยังต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อการใช้ถุงยาง โดยให้เพื่อนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้วย ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาความตั้งใจที่จะตัดสินใจบอกเพื่อนให้ใช้ถุงยางอนามัยของนักศึกษาหญิง (Darius & Fishbein. 1993 : 1445 – 1470) ผลการศึกษาพบว่า ความตั้งใจสามารถทำนายพฤติกรรมได้ และเจตคติมีน้ำหนักมากในการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรม ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตในลักษณะเดียวกันคือ ต้องมีการรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยภายใต้การสร้างเจตคติที่ดี และเจตคติของเพื่อนต่อการยอมรับการใช้ถุงยางอนามัยโดยแก้ไขความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยที่ไม่ถูกต้อง จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้มาใช้ถุงยางอนามัยได้

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของชายรักร่วมเพศ (Gay) โดยอาศัยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลนี้ ซึ่งพบว่า เจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ในชายรักร่วมเพศได้ (Fishbein, et al. 1992 : 999 – 1011)

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่ามีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ศึกษาทำนายพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการ รวมถึงพฤติกรรมด้านสุขภาพด้วย ซึ่งให้ผลการศึกษาเป็นที่น่าสนใจว่า ตัวแปรในทฤษฎีนี้ สามารถใช้วัดผลและทำนายพฤติกรรมมนุษย์ได้

งานวิจัยในประเทศ

ในประเทศไทยพบว่ามีงานนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาใช้ศึกษาทำนายพฤติกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (วรชัย เกียรติก้องขจร. 2541 : บทคัดย่อ) โดยศึกษาถึงเจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง ว่าสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะซื้อยาอมสำหรับตนเองใน 2 สัปดาห์ข้างหน้าถ้าหากเกิดอาการเจ็บคอ / ระคายคอ ในช่วงเวลาดังกล่าวหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า เจตคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจที่จะซื้อยาอม รวมถึงใช้ร่วมกันทำนายความตั้งใจที่จะซื้อยาอมได้ใน 2 สัปดาห์ข้างหน้า

นอกจากนี้มีการนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร่วมกับตัวแปรภายนอกในการทำนายพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียน (สมศรี ชูสงแสง. 2532 : บทคัดย่อ) และยังมีการนำมาใช้ศึกษาและทำนายพฤติกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการสอบโควตาภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ชาญศิลป์ ยุทธโยธา. 2528 : บทคัดย่อ) พฤติกรรมการเลือกสอบคณะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร (ถาวร แซ่ตั้ง. 2529 : บทคัดย่อ) ซึ่งให้ผลการศึกษาล้ำคลึงกันคือ เจตคติต่อการเลือกเรียนต่อในคณะที่ต้องการ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถทำนายความตั้งใจที่จะเลือกเรียนต่อในคณะนั้นๆ ได้ และยังมีการศึกษาทำนายพฤติกรรมการสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร (ราชันย์ บุญธิมา. 2536 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าเจตคติต่อการทุจริตการสอบ ร่วมกับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงในการทุจริตการสอบสามารถทำนายความตั้งใจในการทุจริตการสอบได้ โดยที่องค์ประกอบเจตคติ มีบทบาทต่อความตั้งใจในการทุจริตการสอบ มากกว่าบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง นอกจากนี้ยังมีการนำทฤษฎีนี้มาศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการให้คำปรึกษา ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 (วรรณิ วีระชุติโรจน์. 2527 : บทคัดย่อ) ส่วนในเรื่องของพฤติกรรมสุขภาพ ได้มีการศึกษาการทำนาย และการทำความเข้าใจเจตนา และพฤติกรรมการให้นมบุตรของมารดาในหญิงตั้งครรภ์ (อัจฉราพร สุวรรณทล. 2529 : บทคัดย่อ) ในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้มีการศึกษา เจตคติ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อ การติดเชื้อเอดส์ของนิสิตชาย (จุฑาวัน เรืองเวชติวงษ์. 2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งผลการศึกษาทั้งหมดให้การสนับสนุนทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล กล่าวคือ เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมนั้นๆ สามารถทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมได้

กล่าวโดยสรุปจากผลการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การบริโภคสินค้า และด้านพฤติกรรมสุขภาพ สามารถใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาทำนาย และอธิบายพฤติกรรมได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบมีหลายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติเรื่องเพศในกลุ่มวัยรุ่น ดังเช่น การความคิดเห็นในเรื่อง แหล่งที่มาและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศในนักศึกษาปีที่ 1 (Warren. 1969 : 588) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าโรงเรียนไม่ใช่แหล่งสำคัญที่ให้ความรู้เรื่องเพศ โดยส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเพศจากคำบอกเล่าของเพื่อนๆ และมีเพียงส่วนน้อยที่คิดว่าบิดา มารดาเป็นแหล่งความรู้สำคัญในเรื่องเพศ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงเจตคติเกี่ยวกับ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Danial offer. 1971 : 40 – 48) โดยทำการศึกษาแบบติดตามผลในระยะยาว ตั้งแต่กลุ่มตัวอย่างศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จนกระทั่งเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสิ่ง ที่กระทำได้ แต่ควรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน และกลุ่มตัวอย่างที่เคย มีเพศสัมพันธ์เมื่อครั้งศึกษาในระดับมัธยมแล้ว จะมีอัตราการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ส่วนในเรื่องเจตคติต่อการทำแท้งในนักเรียนวัยรุ่น ได้มี ผู้ทำการศึกษาในประเทศสวีเดน (Lindell & Olsson. 1993 : 203 – 210) ซึ่งให้ผลการศึกษา ว่านักเรียน 2 ใน 3 เชื่อว่าการตัดสินใจทำแท้งควรมีการปรึกษาร่วมกันทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่า การทำแท้งไม่ถือว่าเป็นวิธีการคุมกำเนิด

นอกจากการศึกษาเจตคติในเรื่องเพศของวัยรุ่นแล้ว ยังมีอีกหลายงานวิจัย ที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา (Macdonald Dichman. 1991 : 121) นอร์เวย์ (Traeen & Lewin. 1992) สวีเดน (Klanger, et al. 1993 : 468 – 474) นิวยอร์ก (Epstein, et al. 1994) ซึ่งให้ผล การศึกษาล้ำลายคลึงกันว่า การใช้สารเสพติด การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถใช้เป็น ตัวทำนายการมีพฤติกรรมทางเพศในอนาคตได้ด้วย

ในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ได้มี การศึกษาถึงพฤติกรรมเสี่ยงนี้ในนักเรียนวัยรุ่น โดยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่กลัวโรคเอดส์

แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วกลับไม่มีการป้องกันโรคที่ถูกต้อง (Siccard, et al. 1992 : 63 – 72) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในนักเรียนโดยนำแนวความคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belife model) มาทำนายพฤติกรรม (Petosa & Jackson. 1991 : 463 – 476) ผลการศึกษา พบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยได้มีการศึกษาเรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น (จรรยา ดวงแก้ว. 2539 : บทคัดย่อ ; ปวีณา สายสูง. 2539 : บทคัดย่อ ; รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์และพรนภา หอมสินธุ์. 2540 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยเพศชายมีความเสี่ยงมากกว่าเพศหญิง อีกทั้งยังมีผลต่อความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมทางเพศ กล่าวคือ วัยรุ่นชายเห็นด้วยในเรื่องพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากกว่าวัยรุ่นหญิง นอกจากนี้ปัจจัยด้านการรับข่าวสารเรื่องเพศ (วิชาญ รุ่งอุทัย. 2533 : 102) มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมทางเพศด้วย รวมถึงปัจจัยเรื่องรายได้ต่อเดือน (ปาริฉัตต์ ครองจันทร์. 2539 : 73) พบว่ามีส่วนสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์และเจตคติในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานด้วย นอกจากนี้ รายได้ต่อเดือนยังมีความสัมพันธ์กับการไปเที่ยวสถานเริงรมย์ การดูภาพยนตร์เร้าอารมณ์ทางเพศ และสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนด้วย (ประภาพร โอภาสสวัสดิ์. 2537 : บทคัดย่อ ; ปวีณา สายสูง. 2539 : บทคัดย่อ) อีกทั้งปัจจัยเรื่องประสบการณ์เรียนรู้เรื่องเพศ เจตคติเรื่องเพศ (รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์และพรนภา หอมสินธุ์. 2540 : บทคัดย่อ) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้สื่อและสิ่งพิมพ์กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การไปเที่ยวสถานเริงรมย์ (อังสนา บุญธรรม. 2535 : บทคัดย่อ ; จรรยา ดวงแก้ว. 2539 : บทคัดย่อ ; ปวีณา สายสูง. 2539 : บทคัดย่อ ; ประพิมพร อันพาพรหม. 2543 : บทคัดย่อ ; เลิศลักษณ์ บุญรอด. 2543 : บทคัดย่อ) ยังมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้วยซึ่งมีผู้ให้ข้อสังเกตว่า วัยรุ่นที่มีคูรักรักจะมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำคือ การได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกัน การจับมือถือแขน การอยู่ตามลำพังกับเพศตรงข้าม ซึ่งจะเอื้อต่อการนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กัน (จรรยา ดวงแก้ว. 2539 : บทคัดย่อ ; รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์และพรนภา หอมสินธุ์. 2540 : บทคัดย่อ) และพบว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลและชักนำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุด (จันทร์แรม ทองศิริ. 2539 : บทคัดย่อ)

ในเรื่องของค่านิยมทางเพศมีผู้ศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ประพิมพร อันพาพรหม. 2543 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษา

พบว่า ลักษณะประชากรเรื่องเพศ และประเภทของโรงเรียน (โรงเรียนชายล้วน โรงเรียนหญิงล้วน และโรงเรียนสหศึกษา) มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางเพศ และค่านิยมทางเพศนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีค่านิยมทางเพศเชิงลบ นอกจากนี้ได้มีการศึกษาถึงค่านิยมต่อพฤติกรรมทางเพศและอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อค่านิยมนี้ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี (สายสุนีย์ อุดมณา. 2541 : บทคัดย่อ ; รัตนา พุ่มสวรรค์. 2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่านักศึกษามีค่านิยมทางเพศอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมทางเพศของนักศึกษา คือ เพศ ความรู้เรื่องเพศ และรายได้ของนักศึกษา ต่อเดือน นอกจากนี้ได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น (กาญจนา ปญฺญุทธ. 2541 : ง) โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจควบคุมทางสุขภาพ และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศต่อพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว ในนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และมีค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เป็นเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง และค่านิยมที่เป็นเสรีนิยมนี้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในขณะที่ความเชื่ออำนาจควบคุมทางสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงนี้ ซึ่งบทสรุปของงานวิจัยกล่าวว่า ปัจจัยเรื่องค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เป็นเสรีนิยมนี้เอง สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในวัยรุ่นทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมทางเพศของวัยรุ่นมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และจากหลายงานวิจัยให้การสนับสนุนว่า วัยรุ่นมีแนวความคิดในเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศตามค่านิยมทางเพศในลักษณะลอกเลียนแบบกัน โดยกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุด พฤติกรรมของวัยรุ่นคู่รักที่ได้มีโอกาสอยู่กันตามลำพัง การได้สัมผัสใกล้ชิดกัน จะนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่พบส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลังจากที่วัยรุ่นมีพฤติกรรม การใช้สารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้สื่อและสิ่งพิมพ์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ รวมถึงการได้มีโอกาสไปเที่ยวสถานเริงรมย์ ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความน่าสนใจ และสามารถนำมาประยุกต์สร้างโปรแกรมสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้

งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมสุขศึกษาเรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมสุขศึกษาในเรื่องเพศ ได้มีการศึกษาถึงการพัฒนาโปรแกรมเพศศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา (Pompian. 1970 : 3711) โดย

ทำการศึกษาในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พร้อมทั้งสำรวจถึงเจตคติของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูในเรื่องเพศศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนได้รับโปรแกรมเพศศึกษาแล้ว นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษากว้างขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อโปรแกรมเพศศึกษานี้ อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการแยกเพศเรียนเพศศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กได้ศึกษาเรื่องเพศ และมีความเห็นว่าโรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้ความรู้เรื่องเพศที่ดีที่สุดแก่นักเรียน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ ในการจัดหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Omu. 1994 : 11) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาในเด็กก่อนวัยรุ่น โดยเน้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา การป้องกันการตั้งครรภ์ในเด็กวัยรุ่น รวมถึงการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความรู้ในเรื่องเพศดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเนื้อหาที่สอนมีลักษณะเหมาะสม และไม่ขัดต่อศีลธรรม และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ในเรื่องการสอนเพศศึกษาว่า การเตรียมความพร้อมของผู้สอนรวมถึงความร่วมมือจากผู้ปกครอง มีส่วนช่วยให้การสอนเพศศึกษาประสบผลสำเร็จมากขึ้น

ในเรื่องของการใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ได้มีผู้ทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด และเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ (Lawrence, et al. 1994 : 425 – 435) โดยนำมาให้โปรแกรมเกี่ยวกับความรู้เรื่องความเสี่ยงต่อโรคเอดส์ และทักษะความสามารถทางด้านสังคม ได้แก่ การป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ (Sexual assertion) การเจรจาต่อรองกับคู่นอน (Partner negotiation) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving training) และทำการวัดความรู้ ความเชื่ออำนาจทางสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม ความคาดหวังในความสามารถของตน เจตคติต่อการป้องกันโรคเอดส์ และเจตคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย รวมทั้งมีการประเมินการแสดงบทบาทสมมติของทักษะในการต่อต้านความเสี่ยง ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้ เจตคติต่อการป้องกันโรคเอดส์ และเจตคติต่อการใช้ถุงยางอนามัยดีขึ้น และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ลดลง

ประเด็นในเรื่องการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์มีผู้สนใจศึกษากันมากมาย โดยมีความพยายามสร้างโปรแกรมการป้องกันโรคเอดส์ขึ้นในสถานศึกษา (Susan, et al. 1995 : 145 – 151 ; Peggy, et al. 1996 : 176 – 181) โดยเนื้อหาการสอนมุ่งเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision making) และทักษะการเจรจาต่อรอง (Resistance negotiation) โดยมีวิธีการสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบรรยาย อภิปรายกลุ่ม และแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ มีความตระหนักต่อการป้องกันโรคเอดส์

และมีการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าโปรแกรมการสอนมีประสิทธิภาพต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และทำให้การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยสูงขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับในประเทศไทยมีผู้ให้ความสนใจทำการศึกษาศักยภาพของโปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์ไว้มากมาย ได้มีการนำแนวความคิดจากหลายทฤษฎีมาทำการศึกษา อาทิเช่น มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ (มุสดี เทียมทัต. 2535 : ก – ข ; จันทรวิภา ดิลกสัมพันธ์. 2538 : ก – ข ; สุธีรา เมืองนาโพธิ์. 2542 : ง ; ศศิกัญจน์ เชียงทอง. 2543 : บทคัดย่อ) มาสร้างโปรแกรมสุขศึกษากับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้มีบางงานวิจัยใช้ทฤษฎีการป้องกันโรคของโรเจอร์ส ร่วมกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อสร้างโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยจากโรคเอดส์ (มุสดี เทียมทัต. 2535) ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องมากกว่ากลุ่มควบคุม อีกทั้งปัจจัยในเรื่องความคาดหวังในความสามารถของตนและการรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์ สามารถแยกกลุ่มพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยได้

นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจทำการศึกษาศักยภาพโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยใช้ทักษะชีวิตเข้ามาประยุกต์ใช้ (นรลักษณ์ เอื้อกิจ. 2541 : 167 ; วิภาพรรณ ผลผลา. 2541 : บทคัดย่อ ; ณิชชา พรหมน้อย. 2544 : บทคัดย่อ ; พชรินทร์ สิมทะราช. 2544 : ง – จ) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การใช้ทักษะชีวิตสร้างโปรแกรมสุขศึกษาโดยเน้นในเรื่องทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการปฏิเสธ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้โปรแกรมสุขศึกษา มีประสิทธิภาพต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มทดลอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการศึกษาประสิทธิภาพโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
 - 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา จำนวน 80 คน ได้มาโดยการสุ่มห้องเรียน (Cluster random sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

1. จับฉลากคัดเลือกห้องเรียนจากทั้งหมด 8 ห้องเรียน มา 2 ห้องเรียน
2. จับฉลากคัดเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Quasi Experimental Research โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบแผนการทดลองที่เรียกว่า Pre – test, Post – test control group design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 65 – 66) ดังตาราง 2

ตาราง 2 รูปแบบการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
กลุ่มทดลอง	T ₁	X	T ₂
กลุ่มควบคุม	T ₁	~X	T ₂

โดยกำหนด

T ₁	หมายถึง	การเก็บข้อมูลก่อนการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ได้แก่ การให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามก่อนทำการทดลอง
T ₂	หมายถึง	การเก็บข้อมูลหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ได้แก่ การให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามหลังการทดลอง
X	หมายถึง	ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
~X	หมายถึง	ได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติ

แผนดำเนินการทดลอง มีดังนี้

กลุ่มทดลอง

กลุ่มควบคุม

ภาพประกอบ 5 แบบแผนการทดลอง

โดยกำหนดให้

T ₁	หมายถึง	การเก็บข้อมูลก่อนจัดโปรแกรมสุขศึกษา (Pre – test)
E ₁	หมายถึง	การจัดกิจกรรมสุขศึกษา ครั้งที่ 1
E ₂	หมายถึง	การจัดกิจกรรมสุขศึกษา ครั้งที่ 2
E ₃	หมายถึง	การจัดกิจกรรมสุขศึกษา ครั้งที่ 3
E ₄	หมายถึง	การจัดกิจกรรมสุขศึกษา ครั้งที่ 4
T ₂	หมายถึง	การเก็บข้อมูลภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษา (Post – test)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ”

1.1 สร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

1.1.1 แผนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1

1.1.1.1 ให้ความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความแตกต่าง

ระหว่างเพศ และการปรับตัวต่อการพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น ในรูปแบบการบรรยายประกอบสื่อ

1.1.1.2 อภิปรายกลุ่มถึงแนวทางปฏิบัติในเรื่องการปรับตัว

ตามพัฒนาการ และการปรับตัวต่อเพศตรงข้าม

1.1.2 แผนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 2

1.1.2.1 ให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

1.1.2.2 อภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ที่นำไปสู่การมีสัมพันธ์

ทางเพศโดยไม่คาดคิด จากตัวอย่างกรณีศึกษาชาวหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน และร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนี้

1.1.3 แผนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 3

1.1.3.1 วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและร่วมกันค้นหา

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดง

ความคิดเห็นและนำเสนอในรูปแบบบทบาทสมมุติ (Role play) ในหัวข้อเกี่ยวกับ “การคบเพื่อน” และ “การคบแฟน”

1.2 การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศของนักเรียน

1.2.1 แผนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 4

1.2.1.1 สํารวจกลุ่มอ้างอิงโดยใช้แบบสํารวจกลุ่มอ้างอิงที่มีผล
ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยทำการสํารวจในสัปดาห์ที่ทำแบบทดสอบก่อนการ
ทดลอง (Pre – test)

1.2.1.2 นำเสนอตัวแบบ ที่เป็นกลุ่มอ้างอิงของนักเรียน โดย
จัดให้มีการพูดคุยและแสดงถึงความเชื่อ และความคาดหวังของบุคคลกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรม
เสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นนปัจจุบัน จากการสํารวจกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
ของนักเรียน ได้แก่ บิดาและมารดา ครูหรืออาจารย์ ญาติพี่น้อง และเพื่อน ซึ่งกิจกรรมในครั้งนี้
ได้กลุ่มอ้างอิงเป็นอาจารย์ในโรงเรียนที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่นมาเป็นตัวแบบ

2. สื่อประกอบการสอน ได้แก่ ใบงาน และใบความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม
เอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 นำไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบ

3.2 นำไปให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ตรวจสอบ

3.3 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงก่อน
นำไปใช้ในการทดลองจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสร้างตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ของฟิชไบน์และ
ไอเซน (1980) โดยมีลักษณะเครื่องมือที่ใช้แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียน ที่พักอาศัย
ปัจจุบัน สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู การ
คบเพื่อน การคบแฟน บุคคลที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเพศ พฤติกรรมของเพื่อนสนิท
กิจกรรมเวลาว่าง และแหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เคยได้รับมาก่อน จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 36
ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .96

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .86

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น
.84

ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกสร้างขึ้นตามแนวความคิดของ
ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน ดังนี้

1. สร้างคำถามปลายเปิด (Open – end) เพื่อสำรวจสิ่งต่อไปนี้

1.1 คำคุณศัพท์ ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม
เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตัวอย่างเช่น

“...ท่านมีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้ โปรดตอบในลักษณะ
คำคุณศัพท์ทั้งทางบวกและทางลบให้มากที่สุด ตัวอย่างคำคุณศัพท์ เช่น ดี-เลว สุข-ทุกข์ ฯลฯ...”

- การเที่ยวสถานเริงรมย์ เช่น ผับ บาร์ ในขณะที่อยู่ในวัยเรียนเป็นสิ่งที่...

1.2 กลุ่มอ้างอิงเด่นชัด (Salient referents) ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง
ทางเพศ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตัวอย่างเช่น

“...ถ้าท่านจะไปเที่ยวสถานเริงรมย์ เช่น ผับ บาร์ ท่านจะนึกถึงบุคคลใด แล้ว
บุคคลที่จะสนับสนุนหรือชักชวนท่านมีใครบ้าง และบุคคลที่จะตักเตือนหรือคัดค้านท่านมี
ใครบ้าง...”

2. นำแบบสอบถามปลายเปิดที่กล่าวในข้อ 1 นำไปสำรวจในนักเรียนมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา จำนวน 49 คน

3. จากข้อมูลที่ได้นำมาพิจารณาคัดเลือกข้อความที่จะสร้างแบบสอบถาม
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

3.1 คำคุณศัพท์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทำการเลือกคำคุณศัพท์ที่อยู่ใน
มาตราประเมินค่า (Evaluation scale) ของ Osgood ที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง ได้แก่

- ทุกข์ – สุข
- ไร้สาระ – สนุก
- หมกมุ่น – ผ่อนคลาย

นำคำคุณศัพท์ที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

3.1.1 แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตัวอย่างเช่น

“...นักเรียนมีความคิดอย่างไรต่อ “การไปเที่ยวสถานเริงรมย์เช่น ผับ บาร์ ในขณะที่อยู่ ในวัยเรียน...”

มาก / ปานกลาง / น้อย / ไม่ใช่ / น้อย / ปานกลาง / มาก
ทั้ง 2 อย่าง

ทุกข์	_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____	สุข
ไร้สาระ	_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____	สนุก
หมกมุ่น	_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____	ผ่อนคลาย

3.2 กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีอิทธิพลต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

พิจารณาโดยเลือกกลุ่มอ้างอิงที่ถูกระบุถึงมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งที่เป็นฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน ซึ่งจัดอยู่ในรูปกลุ่มอ้างอิงที่มีความถี่สูง เรียงลงมาตามลำดับ (Model normative beliefs)

- กลุ่มบุคคลที่สนับสนุนหรือชักชวน ได้แก่ เพื่อน คู่รัก รุ่นพี่
- กลุ่มบุคคลที่คัดค้านหรือตักเตือน ได้แก่ บิดามารดา ครู ญาติ

นำกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่ได้มาสร้างแบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตัวอย่างเช่น

“...นักเรียนคิดว่าพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนคิดอย่างไร หากนักเรียนจะไปเที่ยวสถานเริงรมย์...”

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สนับสนุน
มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

3.3 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตามแนวทางทฤษฎีโดยวัดที่ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมเสี่ยง

3.3.1 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตัวอย่างเช่น

“...หากเพื่อนชวนไปลองกันที่ผับ หรือบาร์ นักเรียนตั้งใจจะไปด้วย...”

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ไปแน่นอน ไม่ไป อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะไป ไป ไปแน่นอน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรม กลวิธีทางสุขศึกษา การวัดและการประเมินผลทางสุขศึกษา
3. กำหนดขอบเขต และโครงสร้างของเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยในการสร้างโปรแกรมสุขศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ซึ่งได้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปจำนวน 2 ข้อ แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 60 ข้อ แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 6 ข้อ
4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปให้คณะกรรมการควบคุมปริมาณนิพนธ์ตรวจเพื่อพิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม จำนวน 45 คน แล้วนำมาหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

6.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item to total correlation) แล้วเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้คือ ตั้งแต่ .2 ขึ้นไป (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 314)

6.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – coefficient) ของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161)

จากการหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามได้ผลดังนี้

แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .29 – .78 ค่าความเชื่อมั่น .96

แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .12 – .70 ค่าความเชื่อมั่น .86

แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .27 – .73 ค่าความเชื่อมั่น .84

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือมาปรับปรุง และนำไปทดสอบกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 80 คน

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็นคำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางลบ และคำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 36 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางลบระดับมาก	มีค่า	1	คะแนน
คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางลบระดับปานกลาง	มีค่า	2	คะแนน
คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางลบระดับน้อย	มีค่า	3	คะแนน
ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง	มีค่า	4	คะแนน
คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางบวกระดับน้อย	มีค่า	5	คะแนน
คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางบวกระดับปานกลาง	มีค่า	6	คะแนน
คำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางบวกระดับมาก	มีค่า	7	คะแนน

2. แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็น การคัดค้านและการสนับสนุนของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

เกณฑ์การให้คะแนน

คัดค้านมาก	มีค่า	1	คะแนน
คัดค้านปานกลาง	มีค่า	2	คะแนน
คัดค้านน้อย	มีค่า	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	มีค่า	4	คะแนน
สนับสนุนน้อย	มีค่า	5	คะแนน

สนับสนุนปานกลาง	มีค่า	6	คะแนน
สนับสนุนมาก	มีค่า	7	คะแนน

3. แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็นความตั้งใจไม่กระทำพฤติกรรมและความตั้งใจกระทำพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่กระทำแน่นอน	มีค่า	1	คะแนน
ไม่กระทำ	มีค่า	2	คะแนน
อาจจะไม่กระทำ	มีค่า	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	มีค่า	4	คะแนน
อาจจะกระทำ	มีค่า	5	คะแนน
กระทำ	มีค่า	6	คะแนน
กระทำแน่นอน	มีค่า	7	คะแนน

แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมสุขศึกษา แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 แผนการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

สัปดาห์ที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	Pre – test เวลา 40 นาที	Pre – test เวลา 40 นาที
2	โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1 เวลา 50 นาที วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ความรู้เรื่องพัฒนาการทางเพศ และความแตกต่างระหว่างเพศ 2. เพื่อเกิดความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ สามารถปฏิบัติตัว	การสอนสุขศึกษาปกติครั้งที่ 1 เวลา 50 นาที - ทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
3	ตามพัฒนาการทางเพศและปรับตัวต่อเพศตรงข้ามได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ เนื้อหา : เกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการทางเพศ ความแตกต่างระหว่างเพศ และการปรับตัวของวัยรุ่น วิธีที่ใช้ : อภิปรายกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่มตามใบงาน โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 2 เวลา 50 นาที วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น 2. เพื่อให้ตระหนักถึงผลของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เนื้อหา : เกี่ยวกับเรื่องปัญหาวัยรุ่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น การควบคุมอารมณ์เพศ วิธีที่ใช้ : อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ โดยยกตัวอย่างสถานการณ์จากข่าวในหนังสือพิมพ์ปัจจุบัน เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่คาดคิด	การสอนสุขศึกษาปกติครั้งที่ 2 เวลา 50 นาที - ให้ความรู้เรื่องฮอร์โมนเพศและต่อมไร้ท่อ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นโดยการบรรยาย และให้ตอบคำถามตามแบบฝึกหัด

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
4	โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 3 เวลา 50 นาที วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสามารถวิเคราะห์และตระหนักถึงสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเรียนได้ 2. เพื่อสามารถใช้กระบวนการคิด การตัดสินใจโดยใช้เทคนิคการปฏิเสธ และการต่อรอง ในการปฏิบัติตนต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้อย่างเหมาะสม เนื้อหา : การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์เมื่ออยู่กับเพศตรงข้าม วิธีที่ใช้ : วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาค้นหาแนวทางปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยใช้กระบวนการคิด การตัดสินใจ เทคนิคการปฏิเสธ และต่อรอง โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงความคิดเห็นและนำเสนอในรูปแบบบทบาทสมมุติ (Role play) ในหัวข้อเกี่ยวกับ “การคบเพื่อน” และ “การคบแฟน”	การสอนสุขศึกษาปกติครั้งที่ 3 เวลา 50 นาที - ให้ความรู้เรื่องการปรับตัวต่อภาวะอารมณ์และสุขภาพจิตของวัยรุ่น การปรับตัวต่อเพศตรงข้ามด้วยการบรรยายประกอบหนังสือเรียนสุขศึกษา
5	โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 4 เวลา 50 นาที วัตถุประสงค์ เพื่อให้รับรู้ถึงบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง	การสอนสุขศึกษาปกติครั้งที่ 4 เวลา 50 นาที - สรุปเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลง

		ของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น
ตาราง 3 (ต่อ)		
สัปดาห์ที่	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
6	ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน เนื้อหาและวิธีที่ใช้ : - สํารวจกลุ่มอ้างอิงโดยใช้แบบสำรวจกลุ่มอ้างอิงที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยทำการสำรวจในสัปดาห์ที่ทำแบบทดสอบก่อนการทดลอง (Pre – test) - นำเสนอตัวแบบที่เป็นกลุ่มอ้างอิงของนักเรียน ซึ่งได้มาจากการสำรวจกลุ่มอ้างอิงของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยให้แสดงถึงเจตคติ และความคาดหวังของบุคคลกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นปัจจุบัน Post – test เวลา 40 นาที	- ทำแบบทดสอบความรู้หลังเรียน Post – test เวลา 40 นาที

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาวิจัย
2. ผู้วิจัยติดต่อผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาวิจัยและชี้แจงขั้นตอนของการวิจัย
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ตามแผนการศึกษาวิจัย

4. นำข้อมูลมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน โดยยอมรับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระหว่างก่อนและหลังการให้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้ค่าสถิติที่ (t – test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยนำคะแนนก่อนทดลอง (Pre – test) มาเป็นตัวแปรร่วม แล้วทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA : Analysis of covariance) โดยนำมาคำนวณหาค่าสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าร้อยละ
 - 1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนน (Mean) จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 :35)

$$\text{เมื่อ } \frac{\text{—}}{n} = \frac{\text{—}}{n}$$

$$= \text{คะแนนเฉลี่ย}$$

$$= \text{ผลรวมคะแนน}$$

$$= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}$$

- 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 65)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ = ผลรวมทั้งหมดของค่าแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ = ค่ายกกำลังสองของผลรวมทั้งหมด
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าดัชนีความเที่ยงตรง โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.

2538 : 208)

$IC = \frac{R}{N}$
 เมื่อ IC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม
 R = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยวิธีการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item to total correlation) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 314)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนรายข้อ (Item) ของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum Y$ = ผลรวมของคะแนนรวม (Total) ของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนรายข้อ
 $\sum Y^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนรวมทั้งฉบับ
 $\sum XY$ = ผลรวมของผลคูณของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha – coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 125 – 126)

$$\text{เมื่อ } \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right)$$

n = จำนวนข้อ
 S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S_t^2 = คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

นำข้อมูลมาคำนวณหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อนและสอบหลังการทดลอง โดยใช้ค่าสถิติที (t – test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1

3.2 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of covariance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที (t – distribution)
SS	แทน	ผลรวมคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of square)
df	แทน	ค่าความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
p	แทน	ความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ ผลการเรียน ที่พักอาศัยปัจจุบัน สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ บุคคลที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเพศ พฤติกรรมของเพื่อนสนิท กิจกรรมเวลาว่าง แหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เคยได้รับ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนทดลองและหลังการทดลอง ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที (t – test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA : Analysis of covariance)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ ผลการเรียน ที่พักอาศัยปัจจุบัน สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ บุคคลที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเพศ พฤติกรรมของเพื่อนสนิท กิจกรรมเวลาว่าง แหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เคยได้รับ โดยแสดงเป็นจำนวน และร้อยละ ดังปรากฏตามตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	7	17.50	18	45.00
หญิง	33	82.50	22	55.00
รวม	40	100.00	40	100.00
อายุ				
13 ปี	15	37.50	16	40.00
14 ปี	25	62.50	24	60.00
รวม	40	100.00	40	100.00
ผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา				
3.00 – 4.00	11	27.50	8	20.00
2.00 – 2.99	23	57.50	29	72.50
1.00 – 1.99	6	15.00	3	7.50
รวม	40	100.00	40	100.00
ที่พักอาศัยปัจจุบัน				
อยู่กับบิดาและมารดา	27	67.50	28	70.00
อยู่กับบิดา	2	5.00	1	2.50
อยู่กับมารดา	6	15.00	8	20.00
อยู่กับญาติพี่น้อง	4	10.00	3	7.50
อยู่กับย่า	1	2.50	-	-
รวม	40	100.00	40	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
สถานภาพสมรสของบิดามารดา				
อยู่ด้วยกัน	29	72.50	29	72.50
หย่าหรือแยกกันอยู่	8	20.00	8	20.00
บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม	2	5.00	3	7.50
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	1	2.50	-	-
รวม	40	100.00	40	100.00
อาชีพของบิดา				
รับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	2.50	8	20.00
ค้าขาย	9	22.50	7	17.50
เกษตรกรรม	3	7.50	-	-
รับจ้าง	22	55.00	21	52.50
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	2.50	2	5.00
บิดาถึงแก่กรรม	1	2.50	1	2.50
ทำธุรกิจส่วนตัว	-	-	1	2.50
ไม่ตอบ	3	7.50	-	-
รวม	40	100.00	40	100.00
อาชีพของมารดา				
รับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	-	5	12.50
ค้าขาย	13	32.50	12	30.00
เกษตรกรรม	3	7.50	-	-
รับจ้าง	16	40.00	15	37.50
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	8	20.00	7	17.50
ทำธุรกิจส่วนตัว	-	-	1	2.50
รวม	40	100.00	40	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู				
ใช้เหตุผลที่ดีต่อกัน	32	80.00	29	72.50
เข้มงวดกวดขันมาก	6	15.00	9	22.50
ปล่อยปละละเลยบางครั้ง	2	5.00	2	5.50
รวม	40	100.00	40	100.00
การคบเพื่อนสนิท				
มีเพื่อนเพศเดียวกัน	15	37.50	15	37.50
มีเพื่อนทั้งสองเพศ	25	62.50	24	60.00
ไม่มี	-	-	1	2.50
รวม	40	100.00	40	100.00
การคบแฟน				
มี	9	22.50	10	25.00
ไม่มี	31	77.50	30	75.00
รวม	40	100.00	40	100.00
บุคคลที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเพศ				
บิดา	5	12.50	2	5.00
มารดา	16	40.00	18	45.00
พี่หรือน้อง	2	5.00	2	5.00
เพื่อนสนิท	14	35.00	16	40.00
แฟน	-	-	1	2.50
ไม่ปรึกษาใคร	2	5.00	1	2.50
ย่า	1	2.50	-	-
รวม	40	100.00	40	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
พฤติกรรมของเพื่อนสนิท				
ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				
ทำบ่อยๆ	2	5.00	2	5.00
นานๆ ครั้ง	14	35.00	29	72.50
ไม่เคย	24	60.00	9	22.50
รวม	40	100.00	40	100.00
เที่ยวกลางคืน				
ทำบ่อยๆ	-	-	2	5.00
นานๆ ครั้ง	4	10.00	13	32.50
ไม่เคย	36	90.00	25	62.50
รวม	40	100.00	40	100.00
หนีโรงเรียน				
ทำบ่อยๆ	-	-	1	2.50
นานๆ ครั้ง	5	12.50	10	25.50
ไม่เคย	35	87.50	29	72.50
รวม	40	100.00	40	100.00
เสพติดสิ่งเสพติด				
นานๆ ครั้ง	2	5.00	8	20.00
ไม่เคย	38	95.00	32	80.00
รวม	40	100.00	40	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
พฤติกรรมของเพื่อนสนิท				
อ่านหนังสือหรือดูวิดีโอไป				
ทำบ่อยๆ	8	20.00	1	2.50
นานๆ ครั้ง	12	30.00	14	35.00
ไม่เคย	20	50.00	25	62.50
รวม	40	100.00	40	100.00
กิจกรรมเวลาว่าง				
อ่านหนังสือ	2	5.00	4	10.00
ดูภาพยนตร์	1	2.50	5	12.50
ดูทีวี วิดีโอ	6	15.00	9	22.50
ฟังเพลง ร้องเพลง	14	35.00	18	45.00
เล่นกีฬา	3	7.50	8	20.00
เล่นดนตรี	-	-	2	5.00
ไปเที่ยวกับครอบครัว	5	12.50	1	2.50
ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน	4	10.00	3	7.50
ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน	-	-	4	10.00
เล่นเกม	2	5.00	-	-
คุยโทรศัพท์	2	5.00	-	-
เล่นอินเทอร์เน็ต	1	2.50	-	-
รวม	40	100.00	40	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	n	ร้อยละ	n	ร้อยละ
	(40)		(40)	
แหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เคยได้รับ				
บิดาหรือมารดา	9	22.50	14	35.00
พี่หรือน้อง	8	20.00	2	5.00
ญาติ	2	5.00	3	7.50
ครูหรืออาจารย์	16	40.00	23	57.50
เพื่อน	26	65.00	17	42.50
แฟน	2	5.00	2	5.00
หนังสือเรียน	13	32.50	10	25.00
นิตยสาร วารสาร	12	30.00	5	12.50
หนังสือการ์ตูน	12	30.00	1	2.50
ทีวีหรือวิดีโอ	10	25.00	3	7.50
อินเทอร์เน็ต	5	12.50	9	22.50
หนังสือนิยาย	-	-	1	2.50

จากตาราง 4 แสดงว่าลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่มีอายุ 14 ปี ผลการเรียนรู้ในระดับปานกลาง พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา สถานภาพสมรสของบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน อาชีพของบิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบใช้เหตุผลที่ดีต่อกัน เรื่องการคบเพื่อนและการคบแฟนทั้งสองกลุ่มมีความใกล้เคียงกัน คือมีเพื่อนทั้งสองเพศและยังไม่มีแฟน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปรึกษาคือ มารดา รองลงมาคือเพื่อนสนิท กิจกรรมเวลาว่างส่วนใหญ่ฟังเพลง ร้องเพลงมาก แหล่งข้อมูลเรื่องเพศได้รับจากเพื่อน และครู หรืออาจารย์ พฤติกรรมของเพื่อนสนิท มีส่วนน้อยที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เที่ยวกลางคืน หนีโรงเรียน เสพสิ่งเสพติด หรืออ่านหนังสือหรือดูวิดีโอโป๊

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มทดลองเป็นเพศหญิงมากกว่ากลุ่มควบคุม พฤติกรรมของเพื่อนสนิทในกลุ่มควบคุมมีดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เที่ยวกลางคืน หนีโรงเรียน เสพสิ่งเสพติดมากกว่ากลุ่มทดลอง แต่ในกลุ่มทดลองกลับมีพฤติกรรมอ่านหนังสือหรือดูวิดีโอโป๊ บ่อยกว่ากลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการให้โปรแกรมสุขศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที (t – test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA : Analysis of covariance) ดังปรากฏตามตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อน และหลัง
การทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
กลุ่มทดลอง	3.237	1.217	2.774	.932	1.868*	.034
กลุ่มควบคุม	3.800	1.290	3.630	1.140	.622	.269
t = 2.005*		t = 3.680*				
p = .024		p = .000				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 แสดงว่า ภายหลังกการทดลองกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ต้องเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ต้องเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
กลุ่มทดลอง	2.088	.590	1.847	.580	2.108*	.020
กลุ่มควบคุม	2.647	.845	2.438	.928	1.136	.132
		t = 3.431*			t = 3.418*	
		p = .000			p = .000	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ต้องเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ต้องเพิ่มขึ้น อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
กลุ่มทดลอง	2.512	.929	2.177	.994	2.074*	.022
กลุ่มควบคุม	3.029	1.249	2.933	1.169	.389	.349
t = 2.098*		t = 3.117*				
p = .019		p = .001				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 แสดงว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา

		SS	df	MS	F	p
เจตคติต่อการประกอบ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	Corrected Model	14.759	2	7.380	6.685	.002
	Pre - test	.001	1	.001	.001	.980
	Group	13.993	1	13.993	12.675*	.001
	Error	85.002	77	1.104		
	Corrected Total	99.762	79			
การรับรู้บรรทัดฐาน ของกลุ่มอ้างอิง เกี่ยวกับการประกอบ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	Corrected Model	8.315	2	4.157	7.048	.002
	Pre - test	1.313	1	1.313	2.226	.14
	Group	4.208	1	4.208	7.134*	.009
	Error	45.421	77	.590		
	Corrected Total	53.736	79			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่า ภายหลังควบคุมคะแนนเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และคะแนนการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนการทดลอง พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนสุขศึกษาโดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังให้โปรแกรมสุขศึกษา

	แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	p
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	Corrected Model		18.294	2	9.147	8.286	.001
	Pre - test		6.856	1	6.856	6.211*	.015
	Group		7.211	1	7.211	6.533*	.013
	Error		84.997	77	1.104		
	Corrected Total		103.291	79			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ภายหลังจากควบคุมคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อนการทดลอง พบว่า หลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สามารถทำให้เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ต้องเพิ่มขึ้นกว่าการสอนสุขศึกษาโดยวิธีปกติ และมีผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลงได้ดีกว่า

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากได้ห้องเรียน จำนวน 2 ห้องเรียน กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และกลุ่มควบคุมได้รับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาตามปกติ โดยทั้งสองกลุ่มต้องตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่าเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดโปรแกรมสุขศึกษา โดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามทฤษฎี ดังนี้

1. สร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1 – 3

1.1 โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1 จัดกิจกรรมอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและผลกระทบต่อนักเรียนจากพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

1.2 โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คาดคิด จากการยกตัวอย่างกรณีศึกษา จากสื่อหนังสือพิมพ์

1.3 โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา และแนวทางปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และนำเสนอในรูปแบบบทบาทสมมติ ในเรื่อง “การคบเพื่อน” และ “การคบแฟน”

2. สร้างการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน โดยจัดโปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 4 นำเสนอตัวแบบกลุ่มอ้างอิงของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจก่อนการทดลอง มาแสดงความเชื่อและความคาดหวังของตัวแบบต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของวัยรุ่นปัจจุบัน ซึ่งจากการสำรวจได้กลุ่มอ้างอิงคือ บิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน และญาติพี่น้อง ในที่นี้ได้นำเสนอตัวแบบเป็นอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่นมาพูดคุยกับนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจคุณภาพเครื่องมือตามหลักเกณฑ์แล้วว่าเหมาะสม สามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ ลักษณะเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็นคำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางลบ และคำคุณศัพท์แสดงเจตคติทางบวก จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .9581

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็นระดับการคัดค้านและสนับสนุนให้ทำพฤติกรรม จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8625

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ มีค่าขั้วปลายมาตราวัดเป็น ระดับความตั้งใจที่จะไม่กระทำพฤติกรรม และความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8450

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการทดลอง นำมาทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม ด้านเจตคติต่อการปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ด้านการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนการทดลองและหลังทดลอง โดยการทดสอบค่าสถิติที่ (t – test dependent)
4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม ด้านเจตคติต่อการปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ด้านการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแตกต่างจากก่อนการทดลอง และแตกต่างจากกลุ่มควบคุม ในขณะที่เจตคติต่อการปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาให้ผลแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่าก่อนการทดลอง
3. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

สรุป ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทำให้มีการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศแตกต่างจากก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ในขณะที่เจตคติต่อการปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศให้ผลไม่แตกต่าง แต่ผลสรุปของโปรแกรมสุขศึกษามีผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ รัชดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษา ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ รัชดา ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับผลการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีอายุ 14 ปี ในกลุ่มควบคุมมีจำนวนนักเรียนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ในขณะที่กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง ที่พักอาศัยปัจจุบันของทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่อยู่กับบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน อาชีพของบิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นแบบใช้เหตุผลที่ดีต่อกัน แต่ในกลุ่มควบคุมมีการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าในกลุ่มทดลอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเพื่อนทั้งสองเพศ และพบว่าจำนวนนักเรียนที่มีแฟนใกล้เคียงกันทั้งสองกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่ยังไม่มีแฟน บุคคลที่ทั้งสองกลุ่มปรึกษาเมื่อมีปัญหาเรื่องเพศ ส่วนใหญ่เป็นมารดา รองลงมาคือเพื่อนสนิท เมื่อมองภาพรวมของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีความใกล้เคียงกัน ยกเว้นในเรื่องเพศที่ค่อนข้างแตกต่างกัน และน่าสนใจในเรื่องบุคคลให้คำปรึกษา พบว่าเพื่อนมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว ซึ่งการแสวงหาเอกลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่นนั้น มักเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อความคิดและค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น (มานพ คณะโต. 2541 : 107) ในเรื่องพฤติกรรมของเพื่อนสนิทของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ มีเพื่อนที่มีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เที่ยวกลางคืน หนีโรงเรียน เสพสิ่งเสพติด น้อยกว่ากลุ่มควบคุม แต่พบมีพฤติกรรมอ่านหนังสือหรือดูวิดีโอโป๊มากกว่ากลุ่มควบคุม แหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เคยได้รับ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้รับจากสถานศึกษา คือจากครูหรืออาจารย์ หนังสือเรียน และเพื่อน รองลงมาคือได้รับข้อมูลจากสื่อสารมวลชน ได้แก่ ทีวี วิดีโอ นิตยสาร วารสาร หนังสือการ์ตูน รวมถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งน่าสนใจว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับข้อมูลจากสื่อมากกว่าได้จากในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า สื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น เนื่องจากสื่อ

ที่เผยแพร่ค่านิยม แบบแผนความประพฤติแนวใหม่แก่วัยรุ่นในเรื่องการแสดงออกทางเพศ จะส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มขึ้น (ศศิกัญจน์ เชียงทอง. 2543 : 42)

จากแนวความคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซนที่ว่า การกระทำ พฤติกรรมของมนุษย์ อยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น และความตั้งใจขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ปัจจัย คือเจตคติต่อพฤติกรรม (Attitudes toward the behavior) และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) ในการวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศภายหลัง ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการกระทำด้วย เหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งกิจกรรมในโปรแกรมมีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มทดลองเกิด เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยนำกลวิธีทางสุขศึกษา ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์ สถานการณ์กรณีศึกษาจากสื่อหนังสือพิมพ์ การนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มในรูปแบบบทบาท สมมุติ และการเสนอตัวแบบกลุ่มอ้างอิงของนักเรียนกลุ่มทดลอง และวัดผลการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยให้ทำแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทั้งก่อนและหลังได้รับ โปรแกรมสุขศึกษา ซึ่งมีการศึกษาวิจัยไว้ว่า วิธีการสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบรรยาย อภิปรายกลุ่ม และแสดงบทบาทสมมุติ มีผลต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและทำให้ การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยสูงขึ้นได้ (Susan, et al. 1995 : 145 -151) และจากการศึกษาใน ครั้งนี้ให้ผลการทดลองว่า โปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลให้เกิดการรับรู้บรรทัดฐาน ของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แต่ไม่มีผลต่อเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศ ซึ่งอาจมีข้อบกพร่องในโปรแกรมที่สร้างขึ้น อีกทั้งบุคลิกและเทคนิคการถ่ายทอด ของผู้สอนอาจมีผลต่อการสร้างเจตคติของนักเรียนด้วย (สัจด์ อุทรานนท์. 2532 : 131) อย่างไรก็ตาม ผลสรุปของโปรแกรมสุขศึกษาที่สร้างขึ้น มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศให้ลดลงกว่าก่อน ได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ในขณะที่กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนสุขศึกษาตามปกติ ไม่ก่อให้เกิด เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศภายหลังได้รับการสอนสุขศึกษา ตามปกติ สอดคล้องกับการศึกษาที่ใช้โปรแกรมสุขศึกษามาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนโดยประยุกต์ใช้ทักษะชีวิต ซึ่งให้ผลการทดลองว่าโปรแกรมสุขศึกษานี้ มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ได้ (นรลักษณ์ เอื้อกิจ. 2541 : 167 ; พัทรินทร์ สิมะราช. 2544 : ง – จ) เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลอง มีเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แตกต่างจาก กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่าโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ยังไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมอดุมศึกษาพัฒนาการ รัชดา แม้ว่าจะมีผลให้เกิดการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แต่ยังไม่ครบตามองค์ประกอบของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน ซึ่งปัจจัยในเรื่องของบุคลิก เทคนิคการถ่ายทอดของผู้สอน และรูปแบบของกิจกรรมอาจมีผลต่อการทดลอง ซึ่งต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสม อย่างไรก็ตามผลการให้โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนี้ยังมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มทดลองให้น้อยกว่าก่อนการทดลองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสอน ได้แก่ เทคนิคการถ่ายทอดของผู้สอน สัมพันธภาพในกลุ่มทดลอง รูปแบบของกิจกรรมในโปรแกรมสุขศึกษาต้องมีการปรับปรุง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ อาจต้องปรับปรุงรูปแบบกลวิธีสื่อสาร การใช้กิจกรรมค่ายเพศศึกษา เข้ามาใช้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวต่อเพศตรงข้าม และให้เป็นรูปแบบของการเรียนรู้จากกิจกรรมมากกว่าอยู่ในห้องเรียน
2. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ใช้เวลาครั้งละประมาณ 50 นาที การจัดกิจกรรมกลุ่มบางครั้งต้องใช้เวลาในการนำเสนอเกินเวลาที่ได้ตั้งไว้ อาจต้องประยุกต์กิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่จำกัด
3. สถานที่ที่เป็นบรรยากาศห้องเรียน หากปรับให้เป็นสถานที่เหมาะแก่การทำกิจกรรมกลุ่ม อาจสร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรม สร้างแรงจูงใจได้ดีกว่า
4. สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการได้รับข้อมูล รวมทั้งในเรื่องเพศศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างเจตคติที่ถูกต้อง ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ควรมีการรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ปลุกจิตสำนึกของนักเรียน และจัดกิจกรรมสุขภาพทางเพศให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษา เปิดโอกาสการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ดีกว่าให้นักเรียนได้รับข้อมูลจากเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดการอยากรู้ อยากทดลองมากกว่าการส่งเสริมให้เกิดปรับตัวอย่างเหมาะสมต่อวัยที่เปลี่ยนแปลง
5. การควบคุมสื่อได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นควรได้รับการดูแล โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ วีซีดี วีซีดี ที่มีให้เห็นแพร่หลาย นอกจากนี้หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นมีภาพประกอบ มีจำนวนไม่น้อยที่เนื้อหาสอดแทรกวัฒนธรรมการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ซึ่งนักเรียนนิยมอ่าน และเป็นสิ่งพิมพ์ที่เข้าถึงเด็กวัยรุ่นได้ง่าย จึงควรมีการดูแลควบคุม

ให้เหมาะสม โดยเริ่มต้นจากครอบครัว ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญก่อน เพื่อช่วยกันคัดเลือกหนังสือที่ดีให้นักเรียนอ่าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำ ด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อไป โดยทำการปรับปรุงกิจกรรมภายในโปรแกรมให้สอดคล้องและเหมาะสมตามทฤษฎี เพราะแนวความคิดทฤษฎีนี้น่าสนใจตรงที่สามารถวัดการเกิดและทำนายพฤติกรรมได้ชัดเจน จึงควรได้มีการทำการศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น เพราะเป็นพฤติกรรมปัญหาที่ยังมีแนวโน้มสูงมากขึ้น โดยอาจนำทฤษฎีหรือแนวความคิดอื่นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเพื่อสร้างแนวทาง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศให้เหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชีวิตและครอบครัวศึกษา (เพศศึกษา). กรุงเทพฯ : อรุณสภาลาดพร้าว.
- กองระบาดวิทยา. (2543). สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2543. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กาญจนา ปญฺญุท. (2541). คำนิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและอำนาจแห่งตนในการควบคุมทางสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมศาสตร์ การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา ดวงแก้ว. (2539). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์แรม ทองศิริ. (2539). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สาธารณสุข). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์. (2538). ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การพยาบาลสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญศิลป์ อุทโยธา. (2528). การทำนายและเข้าใจพฤติกรรมทางเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ในการสอบโควตาตามมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2528 : การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen และ Fishbein. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (แนะแนวการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

- ณิชา พรมน้อย. (2544). *ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์* ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอำนาจเจริญ 2 จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2526). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุจดาว เรืองเวชติวงศ์. (2540). *การศึกษาทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของนิสิตชาย* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เอกจิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร แซ่ตั้ง. (2529). *การทำนายพฤติกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (แนะแนวการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีสิทธิ์ สิทธิกร. (2535). *บูรณาการการสอนสุขศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- ธีรพร อูรรณ. (2527). “การวัดทัศนคติ : ปัญหาในการใช้เพื่อทำนายพฤติกรรม,” *บทความประกอบการนำเสนออภิปรายในการสัมมนาระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาแบบทดสอบครั้งที่ 4 เรื่องเทคนิคการพัฒนาเครื่องมือวัดเพื่อระบบการติดตามปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา โครงการพัฒนาแบบทดสอบ โครงการพัฒนาการศึกษาอาเซียน ณ โรงแรมแกรนด์พาเลซ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. 30 ตุลาคม 2527. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์ และ วันทนีย์ วาสิกะสิน. (2537). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรลักษณ์ เอื้อกิจ. (2541). *ประสิทธิผลโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การพยาบาลสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ปวีณา สายสูง. (2534). *พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในจังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ประชากรศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- ประพิมพ์พร อันพาพรหม. (2543). การศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพร โอภาสสวัสดิ์. (2537). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ประชากรศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ สวิง สุวรรณ. (2536). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ปาริฉัตต์ ครอบงำ. (2539). พฤติกรรมทางเพศและทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักก่อนแต่งงาน. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ผุสดี เทียมทัด. (2535). ประสิทธิภาพของโครงการสุขศึกษาต่อพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยจากโรคเอดส์ในกลุ่มทหารชั้นประทวน ค่ายสุรธรรมพิทักษ์ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2525). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ สิมะธาร. (2544). ผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาล). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ คณะโต. (2541). พฤติกรรมทางเพศ. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- รัตนา พุ่มสุวรรณ. (2544). ค่านิยมต่อพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชันย์ บุญธิมา. (2536). การทำนายพฤติกรรมทุจริตการสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

“ราชภัฏเลยวิจัยพบแนวโน้มอันตราย / นักศึกษามีเพศสัมพันธ์อายุต่ำสุด 11 ขวบ,” (2544, 29 กันยายน). มติชนรายวัน. หน้า 10.

รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ และ พรนภา หอมสินธุ์. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ประชากรศาสตร์). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2531). หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.

เลิศลักษณ์ บุญรอด. (2543). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วรรณิ จีระชุติโรจน์. (2527). การศึกษาทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมในการใช้บริการการปรึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (แนะแนวการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิชาญ รุ่งอุทัย. (2533). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

วนิดา พันธุ์สะอาด. (2543). วัยรุ่นกับพฤติกรรมทางเพศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

วรชัย เกียรติทองขจร. (2541). การทดสอบแบบจำลองการกระทำด้วยเหตุผลตามแนวทฤษฎีของมาร์ติน ฟิชไบน์ ในด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

“วัยรุ่น,” (2544, 15 กุมภาพันธ์). ไทยรัฐ. หน้า 15.

วัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์. (2543, 2 สิงหาคม). “แก้เจนเนอร์ชั้นวายมั่วเซ็กซ์ สอนเพศศึกษาป้องกันท้องไม่รับแท้ง,” มติชนรายวัน. หน้า 2.

วิภาพรรณ ผลผลา. (2541). ประสิทธิผลโปรแกรมการเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีวิทยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิภา โดมพนานนคร. (2538, 5 มิถุนายน). “เพศศึกษาแนวใหม่,” มติชนรายวัน. หน้า 29.

- ศศิกัญจน์ เชียงทอง. (2543). ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์สต่อพฤติกรรมการป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงทววัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สกล วรเจริญศรี. (2545). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัจจ อุทรานนท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สมศรี ชูแสง. (2532). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่ขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายสุนีย์ อุดมนา. (2541). คำนิยมต่อพฤติกรรมทางเพศของนิสิตปริญญาตรี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม. (2528). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ โสมประยูร และ วรณี โสมประยูร. (2541). เพศศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุธีรา เมืองนาโพธิ์. (2542). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุพร เกิดสว่าง. (2525). "เพศศึกษา" ใน สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อเนก อารีพรรค และ สุวิภา อารีพรรค. (2525). เรียนรู้เรื่องเพศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังสนา บุญธรรม. (2535). เปรียบเทียบปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตชนบทกับเขตเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาการระบาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- อัจฉราพร สุวรรณทล. (2529). *การทำนายและการทำความเข้าใจเจตนา และพฤติกรรมการให้นมบุตรของมารดาตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Abramson. (1983). *Implication of the Sexual System : Adolescent Sex and Contract option*. New Jersey : Lawrence Fribaum Asspcoates.
- Ajzen, Icek & Martin, Fishbein. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Brian Boyol & Abraham Wandersman. (1991, November). "Predicting Undergraduate Condom Use with the Fishbein and Ajzen and the Triandis Attitude Behavior Models : Implications for Public Health Intervention," in *Journal of Applied Social Psychology*. 21 (5) : 1810-1830.
- Brinberg, David & Durand, Judy. (1983, June). "Eating at Fast-Food Restaurants : An Analysis Using Two Behavioral Intention Models," in *Journal of Applied Social Psychology*. 13 (6) : 459-472.
- Brooks – Gunn, Jeanne & F. Furstenberg Frank. (1990). "Adolescent Sexual Behavior," in *Adolescent Behavior and Society*. p. 245-248. Edited by Muss, Rolf E. New York : McGraw-Hill Publishing Co.
- Cronbach, Lee Josheph. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York : Harper and row.
- Darius K-S Chan & Martin Fishbein. (1993, September). "Determinants of College Women' s Intentions to tell Their Partners to Use Condom," in *Journal of Applied Social Psychology*. 23 (4) : 1455-1470.
- Davidson, Andrew R. & Jaccard, James J. (1975, July). "Population Psychology : a New Look at an Old Problem," in *Journal of Personality and Social Psychology*. 31 : (2) 1073-1082.
- Epstein, J.A, Dusenbury, L., Botvin, G.J. & Diza, T. (1994). *Determinants of intentions of Junior High School students to become sexually active and use condom : implications for reduction and prevention of AIDS risk*. Psycol Rep.
- Fishbein, Martin & Icek, Ajzen. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to Theory and Research*. Reading, Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Co.

- Fishbein, M., Loken, B., Chung, J. & Robert, S. (1978). "Smoking Behavior," *Report Prepared for the Federal Trade Commission*. University of Illinois.
- Fishbein Martin, et al. (1992, June-July). "Attitudinal and Normative Factors as Determinants of Gay man' s Intentions to Perform AIDS-Related Sexual Behaviors : A Multisite Analysis," in *Journal of Applied Social Psychology*. 22 (3) : 999-1011.
- Fisher, William A. (1984, March-April). "Predicting Contraceptive Behavior Among University Man : The Role of Emotions and Behavioral Intentions," in *Journal of Applied Social Psychology*. 14 (1) : 104-123.
- Glassman, M. & Fitzhenry, N. (1976, March). "Fishbein' s Subjective Norm : Theoretical Considerations and Empirical Evidence," in *Advances in Cosumer Research*. 3 (6) : 477-484.
- Jenifer Bolerro, Susan Moove & Doreen Rosenthal. (1992, October-November). "Intention, Context and Safe Sex : Australian Adolescents' Responses to AIDS," in *Journal of Applied Social Psychology*. 22 (4) : 1374-1396.
- Karen Basen-Engquist & Guy S. Parcel. (1992, February). "Attitudes, Norms and Self-Efficacy : A Model of Adolescents' HIV-Related Sexual Risk Behavior," in *Health Education Quarterly*. 19 (3) : 263-277.
- Kilander, H. Frederrick. (1970). *Sex Education in School*. London : The Mac Millan Co.
- Kirkendall, Lester A. (1960). "Understanding Sex," in *Guidancd Series Booklets, V. 145*. p. 8 -13. Illinois : Science Research Associates, Inc.
- Klanger, B., Tyden, T. & Ruusuvaara, L. (1993, September). "Sexual behavior among adolescents in Uppsala, Sweden," in *Journal of Adolescents Health*. 14 : (6) 468-474.
- Lawrence JJ., et al. (1994, January). "Cognitive Behavioral Group in Intervention to Assist Substance Dependent Adolescents in Lowing HIV Infection Risk," in *AIDS Education and Prevention*. 6 (5) : 425-435.
- Lindel, M.E. & Olsson, H.M. (1993, May-June). "Students opinion about sex education in Swedish School region," in *Scand Journal of Social Medical*. 14 (7) : 203-210.
- Macdonald-Dichmann, J.M. (1991). *Sexual activity in Rural Alberta Youth*. Am Arbor, Michigan University Microfilms Internationak.

- McCarty, Dennis. (1981, May-June). "Changing contraceptive Usage Intentions : A Test of the Fishbein Model of Intention," in *Journal of Applied Social Psychology*. 11 (2) : 192-211.
- Millet, G.A. (1956, September). "The Magical Number Seven, Plus or Minus Two : Some Limits on Our Capacity for Processing Information," in *Psychological Review*. 62 (8) : 81-97.
- Miniard, P., Obermiller, C. & Page, T. (1982, October). "Predicting Behavior with Intention," in *Advance Cosumer Research*. 9 (11) : 461-464.
- Offer, Daniel. (1971, September). "Sexual Behavior of a Group of Normal Adolescents," *Medical Aspects of Human Sexuality*. 12 (7) : 40-48.
- Omu, Florence Emadine. (1994). *The Feasibility of Sex Education Curriculumm for Junior Secondary School in Nigeria*. Dissertation of Graduate School Southampton. Photocopied.
- Peggy, O.H., et al. (1996, May). "A Peer-Led AIDS Prevention Program for Students In An Alternative School," in *Journal of School Health*. 66 (5) : 176-181.
- Petosa, R. & Jackson, K. (1991, December). "Using the health believe model of predict safer sex intentions among adolescents," in *Health Education Guarterly*. 18 (4) : 463-476.
- Pomazal Richard J & Jaccard James J. (1976, March). "As Infvrmatinal Approach to Altruistic Behavior," in *Journal of Personality and Social Psychology*. 33 (5) : 317-326.
- Pompian, Helen Kilmer. (1970, March). "A Study of the Initiation of a Sex Education Program in Elementary School with An Analysis of the Sexual Knowledge of the Sixth Grade Pupils Involved and of their Attitude and These of Their Parents and Teacher," in *Dussertation Abstracts International*. 30 (8) : 3711.
- Robert G. Brubaker & Tonetta L. Loftin. (1987, February). "Smoking Tobacco Use by Middle School Males : A Preliminary test of the Reasoned Action Theory," in *Journal of School Health*. 57 (4) : 64-67.
- Rubin, Isadore & Lester A, Kirkendall. (1964). *Sex in the Adolescent Years*. New York : Association Press.

- Ryan, M.J. (1982, December). "Behavioral Intention Formation : The Interdependency of Attitudinal and Social Influence Variables," in *Journal of Consumer Research*. 9 (5) : 263-278.
- Schulz, Esther D. & William, Sally R. (1969). *Family Life and Sex Education*. New York : Harcourt Brace.
- Sicard J.M., et al. (1992, March). "The Evaluation of Sexual Behavior and Knowledge of AIDS in the School of Burkime Faso : A Knowledge Attitude and Practice," in *Am-Social Medicine Journal*. 72 (285) : 63-72.
- Susan, R.L., et al. (1995, April). "Impact of A School-based AIDS Prevention Program on Risk and Protective Behavior for Newly Sexually Active Students," *Journal of School Health*. 65 (4) : 145-151.
- Taliaferro, Donna Hayes. (1991, July). "Knowledge, Attitudes and Behavior of College Students regarding AIDS," in *Dissertation Abstracts International*. 15 (9) : 47-48
- Warshaw, P. & Davis, F. (1985, October). "Disentangling Behavioral Intention and Behavioral Expectation," in *Journal of Experimental Social Psychology*. 21 : 213-228.
- Traeen B, Lewin B. (1992). "Casual sex among Norwegian adolescent," in *Arch Sex Behavior*. 21.
- Warren, Corric Lee. (1969, March). "Source and Accuracy of College Students Sex Knowledge," in *Journal of School Health*. 34 (6) : 588.
- Willgoose, Carl E. (1972). *Health Teaching in Secondary Schools*. Philadelphia : W.B. Saunders Co.
- Wilson, D.T., Mathews, H.L. & Harvey, J.W. (1975, May). "An Empirical test of the Fishbein Behavioral Intention Model," in *Journal of Consumer Research*. 6 (4) : 39-48.

ภาคผนวก ก

- รายนามผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์จุฑามาศ เทพชัยศรี ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.กมลมาลย์ วิวัฒน์เศรษฐสิน ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ต้นสกุล ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
5. อาจารย์ไพเราะ แดงก่อ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา

ภาคผนวก ข

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- คุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเจตคติและความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษา โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปเป็นประโยชน์ทางการศึกษาและประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2”

ผู้วิจัยรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลไปใช้ในทางที่ก่อผลเสียแก่ผู้ตอบ จึงขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุชาดา ตรีสิงหวงศ์

นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตัวอย่าง

(0) การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย อาจทำให้ติดโรคเอดส์ได้

เป็นไปได้ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ เป็นไปได้

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ น้อย ปานกลาง มาก

ทั้ง 2 อย่าง

หากนักเรียนคิดว่า เป็นไปได้มาก ที่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย อาจทำให้ติดโรคเอดส์ได้ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายดังตัวอย่างข้างล่างดังนี้

เป็นไปได้ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / **×** _____ เป็นไปได้

มาก ปานกลาง น้อย ไม่ใช่ น้อย ปานกลาง มาก

ทั้ง 2 อย่าง

แบบสอบถามเลขที่.....

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย X ลงใน ☐ หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่อง
ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุปี
2. ผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา ได้เกรดเฉลี่ย
 - ☐ เกรดเฉลี่ย 3.00 – 4.00
 - ☐ เกรดเฉลี่ย 2.00 – 2.99
 - ☐ เกรดเฉลี่ย 1.00 – 1.99
3. ปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับใคร
 - ☐ บิดาและมารดา
 - ☐ บิดา ☐ มารดา
 - ☐ ญาติพี่น้อง ☐ เพื่อนหรือคนรู้จัก
 - ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. สถานภาพสมรสของบิดามารดา
 - ☐ อยู่ด้วยกัน
 - ☐ หย่า หรือแยกกันอยู่
 - ☐ บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม
 - ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. อาชีพของบิดาและมารดาของนักเรียน

บิดา	มารดา	อาชีพ
☐	☐	รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
☐	☐	ค้าขาย
☐	☐	เกษตรกรรม
☐	☐	รับจ้าง
☐	☐	อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. นักเรียนคิดว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูนักเรียนลักษณะใด
 - ☐ ใช้เหตุผลที่ดีต่อกัน
 - ☐ เข้มงวดกวดขันมาก
 - ☐ ปล่อยปละละเลย
 - ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. นักเรียนมีเพื่อนสนิทหรือไม่

- ☐ มี เป็นเพื่อนเพศเดียวกัน ☐ มี เป็นเพื่อนต่างเพศ
☐ มี เป็นเพื่อนทั้งสองเพศ ☐ ไม่มี

8. นักเรียนมีแฟน (คู่รัก) หรือไม่

- ☐ มี ☐ ไม่มี

9. ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ นักเรียนจะปรึกษาใคร (เลือกตอบข้อเดียว)

- ☐ บิดา ☐ มารดา ☐ พี่หรือน้อง
☐ ญาติ ☐ เพื่อนสนิท ☐ แฟน
☐ อาจารย์ที่ปรึกษา ☐ อาจารย์สอนสุขศึกษา
☐ อาจารย์พยาบาล ☐ ไม่ปรึกษาใคร
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. เพื่อนสนิทหรือเพื่อนกลุ่มของนักเรียน ปฏิบัติพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่

	ปฏิบัติบ่อยๆ	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
10.1 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	☐	☐	☐
10.2 เที่ยวกลางคืน	☐	☐	☐
10.3 หนีโรงเรียน	☐	☐	☐
10.4 เสพสิ่งเสพติด	☐	☐	☐
10.5 อ่านหนังสือหรือดูวิดีโอโป๊	☐	☐	☐

11. หากมีเวลาว่างนักเรียนเลือกที่จะทำกิจกรรมใด (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ☐ อ่านหนังสือ ☐ ดูภาพยนตร์
☐ ดูทีวี วิดีโอ ☐ ฟังเพลง ร้องเพลง
☐ เล่นกีฬา ☐ เล่นดนตรี
☐ ไปเที่ยวกับครอบครัว ☐ ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน
☐ ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. นักเรียนเคยได้รับความรู้เรื่องเพศจากแหล่งข้อมูลใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ บิดาหรือมารดา ☐ พี่หรือน้อง
☐ ญาติ ☐ ครูหรืออาจารย์
☐ เพื่อน ☐ แฟน
☐ หนังสือเรียน ☐ นิตยสาร วารสาร
☐ หนังสือการ์ตูน ☐ ทีวีหรือวิดีโอ
☐ อินเทอร์เน็ต ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

6. นักเรียนมีความคิดอย่างไรต่อ “การแต่งตั้งสมัสร้างกายเพศตรงข้ามด้วยการกอด
จูบ ลูบ คลำ ในขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

	มาก	/	ปานกลาง	/	น้อย	/	ไม่ใช่	/	น้อย	/	ปานกลาง	/	มาก	
	ทั้ง 2 อย่าง													
ทุกซ์	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	สุข
ไร้สาระ	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	สนุก
หมกมุ่น	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	ผ่อนคลาย
น่าเบื่อ	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	ตื่นเต้น
หลีกเลียง	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	น่าลอง
เซย	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	/	_____	เท่

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง
ทางเพศ

คำชี้แจง พิจารณาข้อความต่อไปนี้ และแสดงความคิดเห็นว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อ
นักเรียนเชื่อว่านักเรียนควรกระทำสิ่งต่อไปนี้ หรือไม่เพียงใด

1. เรื่อง “การไปเที่ยวสถานเริงรมย์ เช่น ผับ บาร์ ในขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร
หากนักเรียนจะไปเที่ยวสถานเริงรมย์

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไรหากนักเรียนจะไปเที่ยว
สถานเริงรมย์

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ ของนักเรียน” คิดอย่างไรหากนักเรียนจะไปเที่ยว
สถานเริงรมย์

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไรหากนักเรียนจะไปเที่ยว

สถานเริงรมย์

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร

หากนักเรียนจะไปเที่ยวสถานเริงรมย์

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

2. เรื่อง “การดื่มสุราหรือของมีนเมาขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร

หากนักเรียนจะดื่มสุราหรือของมีนเมา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดื่มสุรา

หรือของมีนเมา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดื่มสุรา

หรือของมีนเมา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดื่มสุราหรือของมีนเมา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร

หากนักเรียนจะดื่มสุราหรือของมีนเมา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

3. เรื่อง “การใช้ยาหรือสารเสพติดขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะเสพยาหรือสารเสพติด

ไม่ควรกระทำ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ ควรกระทำ
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะเสพยาหรือสารเสพติด

ไม่ควรกระทำ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ ควรกระทำ
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะเสพยาหรือสารเสพติด

ไม่ควรกระทำ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ ควรกระทำ
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะเสพยาหรือสารเสพติด

ไม่ควรกระทำ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ ควรกระทำ
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะเสพยาหรือสารเสพติด

ไม่ควรกระทำ _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ ควรกระทำ
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

4. เรื่อง “การดูภาพยนตร์หรือหนังสือกระตุ้นและยั่วยุกามารมณ์ในขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดูภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือโป๊

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดู

ภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือไป

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดู
 ภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือไป

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะดูภาพยนตร์หรืออ่าน
 หนังสือไป

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร
 หากนักเรียนจะดูภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือไป

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

5. เรื่อง “การอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพศตรงข้ามในขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร
 หากนักเรียนจะอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะอยู่ตาม
 ลำพังสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศหรือแฟน

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะอยู่ตามลำพังสองต่อสองกับเขา

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

6. เรื่อง “การแต่งตัวสัมผัสร่างกายกับเพศตรงข้ามด้วยการกอด จูบ ลูบ คลำ ในขณะที่อยู่ในวัยเรียน”

นักเรียนคิดว่า “พ่อ หรือ แม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะกอด จูบ ลูบ คลำ กับเพศตรงข้าม

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ญาติ หรือ พี่น้องของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะกอด จูบ ลูบ คลำ กับเพศตรงข้าม

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “ครู หรือ อาจารย์ของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะกอด จูบ ลูบ คลำ กับเพศตรงข้าม

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “เพื่อนของนักเรียน” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะกด จูบ ลูบ คลำ กับเพศตรงข้าม

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

นักเรียนคิดว่า “แฟน หรือ เพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ” คิดอย่างไร หากนักเรียนจะกด จูบ ลูบ คลำกัน

คัดค้าน _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ สหสนับสนุน
 มาก ปานกลาง น้อย ไม่แน่ใจ น้อย ปานกลาง มาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้และคิดว่าตนเองตั้งใจจะปฏิบัติตามข้อความต่อไปนี้ในระดับใด

1. หากเพื่อนชวนไปฉลองกันที่ผับ หรือบาร์ นักเรียนตั้งใจจะไปเที่ยวด้วย

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
 ไม่ไปแน่นอน ไม่ไป อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะไป ไป ไปแน่นอน

2. นักเรียนตั้งใจจะไปเที่ยวสถานเริงรมย์เช่น ผับ บาร์ สักครั้งในช่วงวัยเรียน

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
 ไม่ไปแน่นอน ไม่ไป อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะไป ไป ไปแน่นอน

3. หากมีงานฉลองกันในกลุ่มเพื่อน นักเรียนจะดื่มสุราหรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ด้วย

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
 ไม่ดื่มแน่นอน ไม่ดื่ม อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะดื่ม ดื่ม ดื่มแน่นอน

4. ถ้ามีโฆษณาเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ออกใหม่ นักเรียนจะทดลองดื่ม

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
 ไม่ดื่มแน่นอน ไม่ดื่ม อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะดื่ม ดื่ม ดื่มแน่นอน

5. ถ้าเพื่อนสนิทชวนนักเรียนให้ลองใช้ยาหรือสารเสพติด นักเรียนจะทดลองด้วย

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
 ไม่ลองแน่นอน ไม่ลอง อาจจะไม่ใช่ ไม่แน่ใจ อาจจะลอง ลอง ลองแน่นอน

6. ถ้ามียาที่ช่วยให้เรียนอ่านหนังสือช่วงสอบได้นานขึ้น แม้ว่าเป็นสารเสพติดนักเรียน

จะทดลอง

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ลองแน่นอน ไม่ลอง อาจจะไม่ลอง ไม่แน่ใจ อาจจะลอง ลอง ลองแน่นอน

7. ถ้าเพื่อนนักเรียนชวนไปดูวีซีดีไป นักเรียนจะไปดูด้วย

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ดูแน่นอน ไม่ดู อาจจะไม่ดู ไม่แน่ใจ อาจจะดู ดู ดูแน่นอน

8. ถ้าไม่มีใครเห็น นักเรียนจะแอบดูภาพยนตร์หรือหนังสือไป

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ดูแน่นอน ไม่ดู อาจจะไม่ดู ไม่แน่ใจ อาจจะดู ดู ดูแน่นอน

9. หากมีโอกาสได้อยู่กับเพื่อนเพศตรงข้ามที่นักเรียนชอบ นักเรียนตั้งใจจะไปเที่ยวกับเขาตามลำพังสองคน

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ไปแน่นอน ไม่ไป อาจจะไม่ไป ไม่แน่ใจ อาจจะไป ไป ไปแน่นอน

10. ถ้านักเรียนมีแฟน นักเรียนจะแยกกลุ่มอยู่กับแฟนสองคนมากกว่าไปร่วมสนุกกับเพื่อนในกลุ่ม

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ทำแน่นอน ไม่ทำ อาจจะไม่ทำ ไม่แน่ใจ อาจจะทำ ทำ ทำแน่นอน

11. ถ้านักเรียนมีแฟน นักเรียนยินยอมให้เขาหรือเธอถอด จูบ ได้หากเขาร้องขอ

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ยอมแน่นอน ไม่ยอม อาจจะไม่ยอม ไม่แน่ใจ อาจจะยอม ยอม ยอมแน่นอน

12. นักเรียนจะแสดงความรักกับเพื่อนเพศตรงข้ามหรือแฟนด้วยการกอดจูบ

_____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____ / _____
ไม่ทำแน่นอน ไม่ทำ อาจจะไม่ทำ ไม่แน่ใจ อาจจะทำ ทำ ทำแน่นอน

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)		
	เจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (จำนวน 36 ข้อ)	การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (จำนวน 30 ข้อ)	พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (จำนวน 12 ข้อ)
1	.566	.273	.605
2	.633	.427	.403
3	.711	.299	.415
4	.549	.601	.514
5	.665	.391	.303
6	.287	.233	.268
7	.646	.301	.668
8	.684	.201	.551
9	.677	.571	.638
10	.624	.226	.468
11	.669	.149*	.735
12	.518	.252	.588
13	.610	.120*	
14	.531	.536	
15	.554	.361	
16	.599	.390	
17	.497	.310	
18	.495	.280	
19	.593	.422	
20	.687	.673	
21	.597	.384	
22	.546	.337	
23	.663	.413	
24	.383	.703	
25	.725	.516	
26	.707	.413	
27	.678	.312	
28	.668	.219	
29	.554	.494	
30	.496	.458	
31	.827		
32	.755		
33	.569		
34	.783		
35	.617		
36	.607		

* จำเป็นต้องใช้วัดเพื่อให้ครบองค์ประกอบตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุ จึงได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมก่อนนำมาใช้ทดลอง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ มีดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเจตคติต่อการประกอบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
เท่ากับ .960

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการประกอบ
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เท่ากับ .864

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เท่ากับ .845

ภาคผนวก ค

- โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี

การกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 1

เรื่อง พัฒนาการทางเพศและการปรับตัวของวัยรุ่น

สาระสำคัญ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ก้าวจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงแห่งการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านพัฒนาการทางเพศ และความแตกต่างระหว่างเพศของวัยรุ่นนี้ ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นว่าสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามพัฒนาการหรือไม่เพียงใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความรู้ในเรื่องพัฒนาการทางเพศและความแตกต่างระหว่างเพศ
2. เพื่อเกิดความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ และสามารถปฏิบัติตนตามพัฒนาการทางเพศและปรับตัวต่อเพศตรงข้ามได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในเรื่องเพศ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถอธิบายเรื่องพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่นและความแตกต่างระหว่างเพศ
2. นักเรียนสามารถบอกแนวทางปฏิบัติในเรื่องการปรับตัวตามพัฒนาการและการปรับตัวต่อเพศตรงข้ามได้

เนื้อหา

1. พัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น
2. ความแตกต่างระหว่างเพศ
3. การปรับตัวตามพัฒนาการทางเพศ
4. การปรับตัวต่อเพศตรงข้าม

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. สอบถามความรู้ของนักเรียนในเรื่องพัฒนาการทางเพศและความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงตามความเข้าใจของนักเรียน และสุ่มถามความเห็น

ขั้นสอน

2. แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ให้แบ่งตามเพศ แจกกระดาษกลุ่มละ 2 แผ่น และปากกาเคมีกลุ่มละ 2 ด้าม
3. แจกใบงานและใบความรู้ให้นักเรียนศึกษา
3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นจากใบงานภายในกลุ่ม

4. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม

ขั้นสรุป

5. นักเรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปจากใบความรู้และผลจากการทำกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานที่ 1 เรื่อง “ชาย / หญิง แท้จริงนั้นแตกต่าง”
2. ใบงานที่ 2 เรื่อง “วางตัวอย่างไรกับเพศตรงข้าม”
3. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “พัฒนาการทางเพศและการปฏิบัติตนของวัยรุ่น”
4. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “การปรับตัวและการวางตัวต่อเพศตรงข้าม”
5. รูปภาพทางสรีระวิทยาของเพศชายและเพศหญิง

ระยะเวลา 50 นาที

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วม
2. ตรวจสอบจากผลงานของกลุ่ม

ใบงานที่ 1 เรื่อง “ชาย / หญิง แท้จริงนั้นแตกต่าง”

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามเพศ

1. นักเรียนคิดว่าเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันทางสรีระอย่างไรบ้าง
2. ให้ร่วมกันสรุปความแตกต่างและวาดเป็นรูปภาพที่แสดงความแตกต่างระหว่าง

ชายและหญิง

3. ส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม

ใบงานที่ 2 เรื่อง “วางตัวอย่างไรกับเพศตรงข้าม”

1. ให้นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1 การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุขควรปฏิบัติอย่างไร
 - 1.2 หลักในการวางตัวต่อเพศตรงข้ามมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
2. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนของกลุ่มนำเสนอผลงาน

ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “การปรับตัวและการวางตัวต่อเพศตรงข้าม”

ธรรมชาติของคนเรานั้นต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นสังคม จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ในเรื่องการปรับตัวและการวางตัวที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลดปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

☺ การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. มีการปรับปรุงบุคลิกภาพที่ดี
2. มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์
3. มีความรับผิดชอบตามหน้าที่ของตน
4. มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

การวางตัวต่อเพศตรงข้าม มีความสำคัญมากในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการเลือกคู่ครองในอนาคต การวางตัวต่อเพศตรงข้ามจะดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหลายอย่าง ได้แก่

1. สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นเพียงใด
2. สภาพเพื่อนบ้านสนิทสนมดีหรือไม่
3. สภาพโรงเรียนสหศึกษา สามารถเข้ากับเพศตรงข้ามได้ดีเพียงใด

☺ หลักในการวางตัวต่อเพศตรงข้าม มีดังนี้

1. ในฐานะความเป็น “เพื่อน” ได้แก่
 - ให้เกียรติซึ่งกันและกัน
 - รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
 - แต่งกายให้เหมาะสมตามโอกาส
 - เคารพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - มีกิริยาวาจาสุภาพ
 - รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี
 - ไม่ควรทำให้เพศตรงข้ามต้องอาย
 - ให้ความช่วยเหลือในขอบเขตอันเหมาะสม

2. ในฐานะ “คู่รัก” มักพัฒนาต่อเนื่องมาจากความเป็นเพื่อน ซึ่งมีโอกาสได้ศึกษาอุปนิสัยใจคอ ค่านิยม ความต้องการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเพศตรงข้าม เพื่อเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์จนเข้าสู่ชีวิตการสมรส

I Love You

ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ

การคบเพื่อนต่างเพศเป็นชีวิตอีกด้านหนึ่งที่วัยรุ่นให้ความสนใจ การคบเพื่อนต่างเพศทำให้วัยรุ่นมีทักษะทางสังคมมากขึ้น เป็นผู้ใหญ่ขึ้นเพราะต้องปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่สนใจ และมีเสน่ห์ สร้างความรู้สึกรักใคร่ผูกพันแบบหญิงชาย อันเป็นรากฐานของการเรียนรู้และนำไปสู่ความสัมพันธ์ของครอบครัวในอนาคต

คุณสมบัติของเพื่อนเพศตรงข้ามในทัศนะของวัยรุ่นอเมริกัน (กิตติกร มีทรัพย์. 2529 : 11 – 14)

◇ วัยรุ่นหญิงต้องการคุณสมบัติเพื่อนชายดังนี้

1. บุคลิกดี ทั้งท่าทางภายนอกและภายใน เช่น ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์
2. เข้ากับคนอื่นได้ดี เป็นที่ชอบของทุกคน มีมนุษยสัมพันธ์ดี
3. ลักษณะดี ไม่ได้แค่รูปลักษณ์ภายนอก แต่รวมถึงความแข็งแรง สง่าผ่าเผย
4. วาจาดี พูดเพราะ พูดน้อย จริงจัง ไม่พูดเพ้อเจ้อ หรือปิดปากนิ่ง
5. เป็นผู้ฟังที่ดี มีมารยาทในการสนทนา
6. ฉลาด
7. ไม่โอ้อวด โอหัง
8. มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน
9. แต่งกายประณีต สะอาดสะอาด
10. สุภาพเรียบร้อย
11. เป็นนักเดินราที่ดี

◇ วัยรุ่นชายต้องการคุณสมบัติของเพื่อนหญิงดังนี้

1. บุคลิกภาพดี
2. สวย น่ารัก
3. ช่างเอาอกเอาใจ
4. พูดจาดี พูดน้อย จริงจัง
5. เป็นผู้ฟังที่ดี
6. มีความนุ่มนวลแบบผู้หญิง ชวนสนทนากล
7. ทำครัวได้ ชอบเล่นกีฬา
8. ฉลาด
9. มีอารมณ์ขัน
10. สุภาพเรียบร้อย และสามารถทำให้คนอื่นสุภาพด้วย
11. ไม่แต่งหน้ามากเกินไป

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “พัฒนาการทางเพศและการปฏิบัติตนของวัยรุ่น”

วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของฮอร์โมน ซึ่งเป็นสิ่งปกติที่ต้องเกิดขึ้นกับทุกคนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ในเรื่องของพัฒนาการทางด้านร่างกายประกอบไปด้วย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเพศ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของร่างกาย

1. ความเจริญเติบโตของโครงกระดูก

- โครงสร้างของร่างกายขยายใหญ่ขึ้น กระดูกยาวใหญ่ หนาและแข็งแรงขึ้น
- มีส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้น เด็กหญิงโดยเฉลี่ยสูงเร็วมากที่สุดเมื่ออายุ

11 ปี และเด็กชายโดยเฉลี่ยสูงเร็วมากเมื่ออายุ 13 ปี เด็กหญิง อายุ 10 – 14 ปีจะมีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชาย แต่เมื่ออายุ 14 ปีเป็นต้นไป เด็กชายจะเจริญเติบโตไปเรื่อยๆ จนกระทั่งคงที่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

- จำนวนกระดูกจากแรกเกิดมี 270 ชิ้น จะมีการรวมตัวกันของกระดูกบาง

ชิ้น ทำให้จำนวนกระดูกลดลงเหลือ 206 ชิ้น โดยมีการเจริญของกระดูกเต็มที่ในหญิงเมื่ออายุ 18 ปี และในชาย อายุ 20 ปี โดยประมาณ

2. ความเจริญเติบโตด้านกล้ามเนื้อและพลังกำลัง

- วัยรุ่นมีกล้ามเนื้อและไขมันมากขึ้น โดยชายมีมากบริเวณหน้าอก แขน ขา ทำให้ดูโหลกว้าง หญิงมีมากบริเวณหน้าอก และสะโพก ทำให้เอวดูเล็กลง จากการมีกระดูกและกล้ามเนื้อ ที่แข็งแรงส่งผลให้วัยรุ่นมีพลังกำลังมากขึ้นกว่าวัยเด็กมาก นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับกิจกรรมออกกำลังกาย และฝึกฝนอวัยวะส่วนต่างๆ ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรหมั่นออกกำลังกาย เล่นกีฬา เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงและสุขภาพที่ดีของตน

3. การเปลี่ยนแปลงลักษณะใบหน้า กระดูกหน้าขยายตัวทำให้วัยรุ่นมีหน้าแบนกว้าง

หน้าผากสูง หน้ายาวขึ้น มีโหนกแก้ม คาง และขากรรไกรเด่นชัด จมูกโตงและใหญ่ขึ้น หน้ามันและเริ่มเป็นสิว เริ่มมีหนวดเคราและลูกกระตือรือร้นในเด็กชาย ริมฝีปากมีเนื้อเต็มอวบขึ้น

4. ความเจริญงอกงามของฟัน ในระยะก่อนวัยรุ่นจะมีฟันแท้ประมาณ 17 – 26 ซี่ ในระยะวัยรุ่นฟันแท้มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนอาจครบ 32 ซี่

5. ระบบการหมุนเวียนโลหิต หัวใจขยายใหญ่ขึ้น จนมีขนาดโตเป็น 12 เท่าของวัยทารก การสูบนิตโลหิตเพิ่มขึ้น ความดันโลหิตสูงขึ้น มีผิวพรรณเปล่งปลั่ง

6. ปอดขยายใหญ่ สูดอากาศได้มากขึ้น

7. ระบบย่อยอาหารดีขึ้นจากการทำงานของ กระเพาะอาหาร ลำไส้และตับ ขยายใหญ่ขึ้น

8. การทำงานของต่อมไร้ท่อ ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น ได้แก่

8.1 ต่อมพิทูอิทารี (Pituitary gland) หรือ ต่อมใต้สมอง หน้าที่สำคัญขับ

ฮอร์โมนไปควบคุมการเจริญเติบโตและการทำงานของต่อมไร้ท่ออื่นๆ ได้แก่

- ในวัยรุ่นต่อมใต้สมองจะขับฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต (Growth hormone) ซึ่งกระตุ้นให้อวัยวะต่างๆ เจริญเติบโตเพิ่มขึ้น

- ขับฮอร์โมนควบคุมการทำงานของต่อมธัยรอยด์ (Thyroids) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการเผาผลาญและการเต้นของหัวใจ

- ขับฮอร์โมนกระตุ้นการทำงานของต่อมหมวกไต ต่อมเพศ (Gonads) ซึ่งมีหน้าที่กระตุ้นและควบคุมการเจริญเติบโต การทำงานของต่อมเพศชายและหญิง ทำให้ไขสุกในหญิงและมีการผลิตอสุจิในชาย เป็นต้น

8.2 ต่อมเพศ (Gonads) ในชายคือ “อัณฑะ” และในหญิงคือ “รังไข่”

- อัณฑะ หน้าที่ผลิตอสุจิ และหลั่งฮอร์โมนเพศชาย (Androgen) ซึ่งมีหลายชนิดที่สำคัญคือ Testosterone ซึ่งกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางเพศขั้นที่สอง ทำให้ชายมีกล้ามเนื้อขยายใหญ่ เสียงห้าว มีหนวดเครา ขนที่อวัยวะสืบพันธุ์ ทรวงอก หน้าท้อง ขนรักแร้ ขนหน้าแข้ง กล้ามเนื้อเป็นมัด ไหล่กว้าง หน้ามันและเป็นสิว นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความรู้สึกทางเพศและสนใจเพศหญิง

- รังไข่ หน้าที่กำเนิดไข่ สังเคราะห์และหลั่งฮอร์โมนเพศหญิง Estrogen และ Progesterone ในเด็กหญิงรังไข่มีไข่ที่ยังไม่เจริญเติบโตนับพันๆ ฟอง เมื่ออายุราว 12 – 13 ปี ไข่จะเริ่มสุกจากการกระตุ้นของฮอร์โมนจากต่อมใต้สมอง โดยสุกเดือนละ 1 ฟอง หากไข่ได้รับการปฏิสนธิกับอสุจิ ก็จะให้กำเนิดทารกได้ ถ้าไม่มีการปฏิสนธิไข่จะสลายตัวออกมาเป็นระดูหรือประจำเดือน (Menstruation) ซึ่งใน 1 รอบกินเวลาประมาณ 28 วัน

การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเพศ

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและด้านเพศของเด็กวัยรุ่น จะดำเนินไปอย่างรวดเร็วในระลอกวัยรุ่น เริ่มประมาณ อายุ 10 – 11 ปีขึ้นไป และพัฒนาเป็นหนุ่มสาวอย่างแท้จริง มีวุฒิภาวะทางเพศประมาณอายุ 13 ปีในผู้หญิง และอายุประมาณ 15 ปีในผู้ชาย การเปลี่ยนแปลงทางเพศที่สำคัญมี 2 ขั้นตอนคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางเพศขั้นต้น (Primary sex change) เป็นการเปลี่ยนแปลงของต่อมเพศ ทำให้มีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ เช่น ชายจะมีอสุจิและมีการฝันเปียก (Wet dream) หญิงมีไข่สุกทุกๆ 28 วัน เกิดเป็นประจำเดือน (First menstruation) การมีเซลล์สืบพันธุ์สามารถสืบพันธุ์ได้ จึงเป็นลักษณะทางเพศขั้นต้น (Primary sex characteristics) ที่เป็นเกณฑ์ตัดสินการเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์

2. การเปลี่ยนแปลงทางเพศขั้นที่สอง (Secondary sex change) เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากการกระตุ้นของฮอร์โมนให้เกิดลักษณะทางกายต่างๆ ที่แสดงลักษณะทางเพศของตนอย่างสมบูรณ์ เช่น รูปร่างเป็นชายชาตรี ไหล่กว้าง มีขนที่อวัยวะเพศ เสียงแตกห้าวในชาย และในหญิงมีทรวงอก สะโพกผาย เอวคอด มีขนรักแร้และที่อวัยวะเพศ

การเปลี่ยนแปลงของระบบอวัยวะสืบพันธุ์

อวัยวะสืบพันธุ์เพศชายที่สำคัญ ได้แก่

อวัยวะ	ตำแหน่ง / ลักษณะ	หน้าที่
อัณฑะ (Testis) - กลุ่มหลอดน้ำกามหรือก้านอัณฑะ (Epididymis)	- เป็นต่อมเพศมีอยู่สองข้าง ชาย / ขว ข้างละต่อม บรรจุอยู่ในถุงอัณฑะ (Scrotum) มีหลอดเล็กละเอียดๆ จำนวนมาก - อยู่ด้านหลังต่อมอัณฑะแต่ละข้าง มีกลุ่มหลอดเล็กๆ มากมายขดไปมา	- ผลิตเซลล์เพศชาย หรือ อสุจิ (Sperm) - ผลิตฮอร์โมน testosterone ที่ทำให้ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น เสียงแตก มีขนที่รักแร้และที่อวัยวะเพศ - เลี้ยงดูอสุจิและเป็นที่เก็บชั่วคราวของอสุจิที่เจริญเต็มที่แล้ว
ต่อมลูกหมาก (Prostate gland)	- เป็นต่อมรูปร่างแหวน ล้อมรอบส่วนต้นของท่อปัสสาวะซึ่งอยู่ด้านล่างของกระเพาะปัสสาวะ	- สร้างของเหลวซึ่งมีคุณสมบัติเป็นด่างและมีกลิ่นเฉพาะ เป็นส่วนประกอบของน้ำกาม ที่เรียกว่า “Semen”
อวัยวะ	ตำแหน่ง / ลักษณะ	หน้าที่

ถุงน้ำกาม (Seminal vesicle)	- เป็นต่อมที่มีลักษณะเป็นถุง พองเป็นกระเปาะอยู่ใต้กระเพาะ ปัสสาวะ	- สร้างของเหลวซึ่งเป็นส่วนประกอบ ของน้ำกาม (Semen) และมีอาหารไวคอยเลี้ยง อสุจิ
องคชาตหรือลึงค์ (Penis) - Glans penis	- ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ คล้าย ฟองน้ำสามารถยืดและหดได้ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของถุง อัณฑะ - ตอนปลายขององคชาต	- ทางออกของอสุจิ และน้ำปัสสาวะ - จะแข็งตัวและขนาดโตขึ้นขณะมีอารมณ์เพศ จากการที่เลือดไปคั่งอยู่เต็มเนื้อเยื่อของ องคชาต - รับรู้และไวต่อการกระตุ้นความรู้สึก ทางเพศ

อวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิงที่สำคัญ ได้แก่

อวัยวะ	ตำแหน่ง / ลักษณะ	หน้าที่
ช่องคลอด (Vaginal canal) - ต่อม Bartholin - เยื่อพรหมจารี (Hymen) - แคมเล็ก / แคมใหญ่ (Labia minora / Labia majora) - ปุ่มกระสัน (Clitoris)	- อยู่ระหว่างช่องปัสสาวะและ ช่องทวารหนัก - อยู่ปากช่องคลอด - เยื่อบางๆ ไม่เต็มแผ่น อยู่ปากช่อง คลอด - แผ่นเนื้อเยื่อหนาลักษณะเป็นกลีบ วางซ้อนกันข้างละ 2 กลีบ - ตอนบนของแคม ที่บรรจบกัน - ก้อนเนื้อเล็กๆ ที่มีปลายประสาท มากมาย	- ทางผ่านของอสุจิ เพื่อเข้าไปผสมกับไข่ บริเวณปีกมดลูกหรือท่อนไข่ - ทางที่ทารกผ่านออกจากมดลูกสู่โลก ภายนอกทางออกของประจำเดือน - ขับเมือกหล่อเลี้ยงช่องคลอดขณะที่หญิงมี ความรู้สึกทางเพศ - กันอยู่ระหว่างช่องคลอดกับภายนอก - ปกคลุมอวัยวะเพศหญิงทั้งหมด - ไวต่อการกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ
รังไข่ (Ovary)	- ต่อมเพศ มีอยู่ 2 ข้างซ้าย - และขวา อยู่ใกล้กับรูเปิดของปีก มดลูก	- ผลิตไข่ (Ovum) เพื่อผสมกับอสุจิ - ผลิตฮอร์โมน Estrogen และ Progesterone กระตุ้นให้ร่างกายเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางเพศ เช่น เต้านมโต มีขนขึ้น ที่อวัยวะเพศ

☺ ข้อควรปฏิบัติสำหรับวัยรุ่นต่อไปเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพตนเองมีดังนี้

1. พยายามเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา
2. พยายามแสวงหาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตนเองจากแหล่งที่เหมาะสม
3. หาโอกาสพูดคุยกับผู้ใหญ่ให้เข้าใจถึงความต้องการของตนเองอย่างมีขอบเขตและมีเหตุผล
4. หาทางระบายอารมณ์และพลังอย่างถูกทาง เช่น เล่นกีฬา ดนตรี หรือทำงานศิลปะ
5. คบเพื่อนที่ดี
6. เมื่อมีปัญหาปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด
7. ต้องเข้าใจว่าการตกเดือน ทั้งตั้งจากผู้ใหญ่ มาจากความรักและความห่วงใยด้วยเจตนาดี ในฐานะที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมากกว่า จึงสามารถมองเห็นการณ์ไกล และคาดคะเนเหตุการณ์ข้างหน้าได้ ผิดพลาดน้อยกว่าเด็กซึ่งยังขาดประสบการณ์
8. ไม่ทำอะไรที่ประชดชีวิต หรือสิ่งไม่สมควร
9. กระทำสิ่งใดให้อยู่กับปัจจุบัน ใช้ “สติ” เตือนตนเอง และมั่นคงด้วยเหตุผล
10. เลือกที่จะกระทำตามหรือเลียนแบบอย่างที่ดี

“สร้างอดีตที่น่าจดจำ ด้วยการกระทำปัจจุบันให้ดีที่สุด”

โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 2

เรื่อง ปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

สาระสำคัญ

ในสถานการณ์ที่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกันระหว่างชายและหญิงตามลำพัง หากทั้งคู่ไม่มีการยับยั้งอาจเกิดเพศสัมพันธ์ไม่คาดคิดโดยไม่มีความรับผิดชอบ จากความไม่พร้อมของทั้งตนเองและสภาพในวัยเรียน อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง และอาจติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
2. เพื่อให้ตระหนักถึงผลของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถบอกถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
2. นักเรียนสามารถบอกแนวทางปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

เนื้อหา

1. ปัญหาวัยรุ่น
2. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
3. การควบคุมอารมณ์ทางเพศ

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. สอบถามนักเรียนถึงเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในปัจจุบันที่พบเห็นจากสื่อสิ่งพิมพ์ และโทรทัศน์ และให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ขั้นสอน

2. ผู้สอนนำเสนอข่าวจากหนังสือพิมพ์ กรณีศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์
3. แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน และแจกใบงาน ใบความรู้ และแบบสอบถามเรื่อง “ความรักในวัยเรียน”
4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นจากใบงานภายในกลุ่ม
5. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม

ขั้นสรุป

6. สรุปประเด็นของกลุ่มใหญ่โดยนักเรียนและผู้สอน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานที่ 1 เรื่องพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน
2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องการควบคุมอารมณ์ทางเพศ
3. แบบสอบถาม เรื่องความรักในวัยเรียน
4. ข่าวจากหนังสือพิมพ์ กรณีศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์
5. แผ่นพับเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ระยะเวลา 50 นาที

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วม
2. ตรวจสอบจากผลงานของกลุ่ม

ใบงานที่ 1 เรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน

1. นักเรียนร่วมกันศึกษากรณีตัวอย่างจากข่าวหนังสือพิมพ์
2. นักเรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นคำถามดังนี้
 - 2.1 จากข่าวเกิดเหตุการณ์ปัญหาอะไร
 - 2.2 ปัญหาที่พบเกิดจากสาเหตุใด
 - 2.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลเสียอย่างไร
 - 2.4 แนวทางปฏิบัติที่จะป้องกันการเกิดปัญหา คิดว่ามีอะไรบ้าง
3. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

แบบสอบถามเรื่อง “ความรักในวัยเรียน”

ให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่มมากที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. ความรักคือความรู้สึกห่วงใย เอื้ออาทร เข้าใจกันและกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์กัน 2. ความใกล้ชิด ความอบอุ่น สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีการกอดจูบ ลูบไล้ สัมผัสเนื้อตัว 3. การอยู่ใกล้ชิดกันสองต่อสอง อาจทำให้เกิดเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิด 4. การที่ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงแสดงว่าเขารักเพื่อนหญิงคนนั้น 5. นักเรียนหญิงจำนวนไม่น้อยที่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชาย โดยไม่คาดคิด เพราะไว้วางใจว่าเพื่อนชายจะไม่ทำอย่างนั้น			
เฉลย (สำหรับผู้สอน) ตอบ “เห็นด้วย” ข้อ 1, 2, 3, 5 ตอบ “ไม่เห็นด้วย” ข้อ 4 ที่มา : กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, กรมการศึกษาออกโรงเรียน. (2543). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชีวิตและครอบครัวศึกษา(เพศศึกษา). กรุงเทพฯ : ศูรสภา			

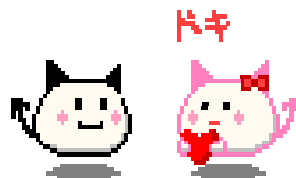
ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “การควบคุมอารมณ์ทางเพศ”

อารมณ์ทางเพศเป็นความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อร่างกายเจริญเติบโตเข้าสู่วัยหนุ่มสาว แต่สังคมยังไม่ยอมรับในเรื่องการมีเพศความสัมพันธ์ในวัยรุ่นเนื่องจากยังไม่มีความพร้อมทางวุฒิภาวะในหลายๆ ด้าน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและส่วนรวม จากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง นอกจากนี้ยังขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยที่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ในหนุ่มสาวที่ผ่านพิธีการสมรสให้ถูกต้องเสียก่อน ดังนั้นการควบคุมอารมณ์ทางเพศจึงเป็นเรื่องสำคัญที่วัยรุ่นต้องเรียนรู้เพื่อสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และรู้จักการรอคอยเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม

วิธีการควบคุมอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่นชายหญิง

1. สนใจและเอาใจใส่ต่อการศึกษเล่าเรียนเพื่อความก้าวหน้าและนำความสำเร็จมาสู่ชีวิต
2. คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง
3. ผ่อนคลายความรู้สึกทางเพศด้วยการออกกำลังกาย หรือทำกิจกรรมนันทนาการอื่นที่ชอบและถนัด
4. วางตัวให้เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ
5. ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ทางเพศ ควรปรึกษาพ่อแม่ หรือแหล่งข้อมูลที่ต้องการดีกว่าคุยกับเพื่อนด้วยตนเองที่มีความรู้ไม่แตกต่างกัน

- ❖ ผู้ชายที่ดีหรือสุภาพบุรุษย่อมไม่ล่วงเกินผู้หญิงที่วางตัวเป็นสุภาพสตรีด้วยประการทั้งปวง
- ❖ ผู้ชายส่วนมากชอบผู้หญิงที่ปล่อยตัวหรือใจง่าย ในขณะเดียวกันเขากลับรักผู้หญิงที่รู้จักไว้ ตัว หรือวางตัวได้เหมาะสมและปรารถนาที่จะแต่งงานด้วยอย่างจริงจัง

กรณีศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

เด็ก 15 ข่มขืนเด็ก 14 : เมื่อวันที่ 22 ส.ค. ร.ต.อ.ณัฐวุฒิ พร้อมมูล รองสว.กก.สส.น. 4 นำกำลังเข้าจับกุมนายชัย อายุ 15 ปี กับนายดอน อายุ 15 ปี ทั้งคู่เป็นนักเรียนชั้น ม.3 ในข้อหาพร้อมกันข่มขืนด.ญ.นิต อายุ 14 ปี นักเรียนชั้น ม.3 เช่นกัน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 5 ส.ค. ตามหมายจับของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หลังถูกจับนายชัยรับสารภาพว่า นายดอนซึ่งเรียนห้องเดียวกับด.ญ.นิต ชวนด.ญ.นิตไปเที่ยวที่สนามกรคอนโดมิเนียม ในหมู่บ้านสัมมากร แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กทม. จากนั้นไปที่สระว่ายน้ำของคอนโดฯ เมื่อเห็นคนว่ายน้ำ จึงเกิดอารมณ์ หลอกด.ญ.นิต ขึ้นไปบนหาดฟ้าของคอนโดฯ แล้วร่วมข่มขืนจนสำเร็จความใคร่ ตำรวจจึงนำตัวทั้งคู่ส่งให้สน.บางชัน ดำเนินคดีข้อหาพร้อมกันข่มขืนเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี

ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ 54 ฉบับที่ 16650 วันเสาร์ที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2546 หน้า 15

โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 3
เรื่อง “แนวทางปฏิบัติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจาก
การคบเพื่อนและความรักในวัยเรียน”

สาระสำคัญ

ความต้องการทางเพศเกิดขึ้นตามธรรมชาติของชายและหญิงเมื่ออย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เริ่มมีความสนใจต่อเพศตรงข้าม ซึ่งความคิดทั้งชายและหญิงต่อเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์คู่รักนั้นแตกต่างกัน ในขณะที่ฝ่ายหญิงต้องการเพียงแค่ออยู่ใกล้ชิดกับคนรัก ต้องการความอบอุ่นแค่ได้จับมือหรือโอบกอบก็มีความสุขเพียงพอ แต่ฝ่ายชายอาจคิดไปไกลกว่านั้น จนถึงต้องการมีเพศสัมพันธ์กับฝ่ายหญิง ซึ่งอาจก่อให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ในขณะที่ไม่มีความพร้อม ฝ่ายหญิงจึงควรตระหนักถึงสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คาดคิดและวางตนให้เหมาะสมกับเรื่องความรักในวัยเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสามารถวิเคราะห์และตระหนักถึงสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนได้
2. เพื่อสามารถใช้กระบวนการคิดการตัดสินใจโดยใช้เทคนิคการปฏิเสธและการต่อรองในการปฏิบัติตนต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถอธิบายถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกันของหญิงและชายในเรื่องเพศได้
2. นักเรียนฝึกการใช้กระบวนการคิด การตัดสินใจในสถานการณ์จำลอง เพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
3. นักเรียนสามารถบอกแนวทางปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้

เนื้อหา

1. กระบวนการคิด และการตัดสินใจ
2. เทคนิคการปฏิเสธและต่อรอง

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. แบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คนให้แบ่งกลุ่มตามเพศ
2. แจกกระดาษรูปภาพคู่รักชายและหญิงที่ทะเลาะกลุ่มละ 1 แผ่น
3. สมมุติให้นักเรียนอยู่ในสถานการณ์ตามภาพกับแฟนหรือคนรัก และแสดงความคิดเห็นว่าตนรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์นี้
4. ส่งตัวแทนสรุปความคิดของกลุ่ม (โดยภาพผู้หญิงใช้ความคิดของนักเรียนหญิงและภาพผู้ชายใช้ความคิดของนักเรียนชาย)
5. นักเรียนทุกคนเปรียบเทียบความคิดของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย
6. ผู้สอนรวบรวมความคิดออกเป็น 2 กลุ่มคือ ความคิดของกลุ่มนักเรียนหญิง และความคิดของกลุ่มนักเรียนชาย

7. นักเรียนและผู้สอนสรุปความคิดของทั้งสองฝ่ายที่รวบรวมไว้

ขั้นสอน

8. แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน คละเพศชายและหญิง แจกใบงานสถานการณ์ที่ 1 และ 2 ให้แต่ละกลุ่ม
 9. แจกใบความรู้ที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนศึกษา
 10. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ได้ตามใบงาน และเตรียมคำพูดที่ใช้ต่อรองต่อสถานการณ์นั้น
 11. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนกลุ่มแสดงบทบาทสมมุติชกชนหรือต่อรองตามสถานการณ์ที่กำหนดให้
- #### ขั้นสรุป
12. ผู้สอนสอบถามความรู้สึกของผู้แสดงต่อบทบาทที่ได้รับ
 13. นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่มในเรื่อง “การตัดสินใจ” ตามใบงาน และส่งตัวแทนนำเสนอ
 14. นักเรียนและผู้สอนสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานสถานการณ์ที่ 1 เรื่อง “เพื่อนรัก”
2. ใบงานสถานการณ์ที่ 2 เรื่อง “รักแรก”
3. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “หลักการปฏิเสธ”
4. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “ขั้นตอนการตัดสินใจ”
5. ภาพคู่รักริมทะเล

ระยะเวลา 50 นาที

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตจากบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ที่กำหนด
3. ผลงานของกลุ่ม

ใบงานสถานการณ์ที่ 1 เรื่อง “เพื่อนรัก”

จ๊อบกับแดนเป็นเพื่อนสนิทกัน เรียนหนังสือด้วยกันมาตั้งแต่ชั้นประถม ทั้งคู่อายุ 13 ปี จ๊อบเป็นคนเฮฮา เข้ากับคนง่ายชอบไปเข้ากลุ่มกับรุ่นพี่ ม.ปลาย และได้ฟังรุ่นพี่คุยกันถึงเรื่องประสบการณ์ทางเพศ จึงเกิดความสนใจอยากทดลองบ้าง จึงชักชวนแดนให้ไปเข้ากลุ่มเพื่อให้รุ่นพี่พาไปหาประสบการณ์ทางเพศกับเพื่อนผู้หญิงในกลุ่มรุ่นพี่ เพื่อแสดงความเป็นชายชาติจริงอย่างแท้จริง ซึ่งแดนไม่ยอมไปเพราะคิดว่าไม่สมควรกระทำและกลัวติดเอดส์ แต่ไม่ยอมให้เพื่อนรักเสียใจ

คำถาม

1. หากนักเรียนเป็น **แดน** จะพูดหลีกเลี่ยงอย่างไรที่จะไม่ไปกับจ๊อบ
2. หากนักเรียนเป็น **จ๊อบ** จะพูดอย่างไรให้แดนยอมไปกับนักเรียน
3. ส่งตัวแทนนำเสนอการปฏิเสธในรูปแบบบทบาทสมมติ
4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันพิจารณาการตัดสินใจของแดนโดยสรุปออกมาเป็นความเห็นของกลุ่มตามรายละเอียด และส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ

การตัดสินใจของแดน

1. ปัญหาที่แดนต้องตัดสินใจคือ
2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของแดนคือ
3. ทางเลือกในการตัดสินใจมี.....ทาง
 - ทางที่ 1.....
 - ทางที่ 2.....
 - ทางที่ 3.....

4.

ผลดี	ผลเสีย
ถ้าไป.....	
.....	
.....	
.....	
ถ้าไม่ไป.....	
.....	
.....	
.....	

5. ขั้นตัดสินใจ ถ้านักเรียนเป็นแดน นักเรียนตัดสินใจที่จะ.....

ใบงานสถานการณ์ที่ 2 เรื่อง “รักแรก”

ทอฝันเป็นสาวน้อยบริสุทธิ์ วัย 14 ปี มีความน่ารัก สวยงามตามวัย ทอฝันได้รู้จักกับ มาวิน นักเรียนรุ่นพี่ ม.ปลาย รูปร่างสูงขาว หน้าตาดี เป็นนักกีฬาของโรงเรียน ทั้งสองได้มีโอกาสพบเจอและพูดคุยกันเสมอที่โรงเรียน จนเพื่อนๆ เริ่มล้อและเข้าใจว่าทั้งคู่เป็นแฟนกัน มาวินเอาใจทอฝันเป็นพิเศษ และพยายามชวนทอฝันไปดูหนังที่เมเจอร์ฯ หลังเลิกเรียนเสมอ แต่ทอฝันไม่แน่ใจว่ามาวินชอบตนจริงหรือไม่ และกลัวว่าจะมีสัมพันธ์เกินเลยหากไปกับมาวินสองต่อสอง เธอจึงพยายามหลีกเลี่ยงที่จะไปกับมาวินสองต่อสอง วันหนึ่งมาวินมาชวนทอฝันอีก

คำถาม

1. ถ้านักเรียนเป็นมาวิน จะพูดอย่างไรให้ทอฝันยอมไปเที่ยวด้วยกันสองต่อสอง
2. ถ้านักเรียนเป็นทอฝัน จะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงไม่ไปกับมาวินอย่างไร โดยที่ มาวินยังรู้สึกดีต่อนักเรียนเหมือนเดิม
3. ส่งตัวแทนนำเสนอการปฏิเสธในรูปแบบบทบาทสมมติ
4. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันพิจารณาการตัดสินใจของทอฝัน โดยสรุปออกมาเป็นความเห็นของกลุ่มตามรายละเอียด และส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ

การตัดสินใจของทอฝัน

1. ปัญหาที่ทอฝันต้องตัดสินใจคือ.....
2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของทอฝันคือ
3. ทางเลือกในการตัดสินใจมี.....ทาง
 - ทางที่ 1.....
 - ทางที่ 2.....
 - ทางที่ 3.....
- 4.

ผลดี	ผลเสีย
ถ้าไป.....	
.....	
.....	
.....	
ถ้าไม่ไป.....	
.....	
.....	

5. ขั้นตอนตัดสินใจ ถ้านักเรียนเป็นทอฝัน นักเรียนตัดสินใจที่จะ.....

ภาพผู้รักर्मทะเล

โปรแกรมสุขศึกษาครั้งที่ 4 เรื่อง ความเชื่อและความคาดหวังจากคนที่รักคุณ

สาระสำคัญ

การกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein & Ajzen, 1975) เชื่อว่าเกิดจากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งความตั้งใจนั้นขึ้นอยู่กับเจตคติต่อผลของพฤติกรรมและบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง ในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น กลุ่มอ้างอิงของวัยรุ่น ได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อน ซึ่งมีผลต่อการคิดการตัดสินใจในการกระทำของวัยรุ่น ดังนั้นหากวัยรุ่นได้รับรู้ถึงความเชื่อและความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงเหล่านี้ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเป็นอย่างไร เชื่อว่าวัยรุ่นจะมีเจตคติที่ดีและสามารถตัดสินใจกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมในเรื่องเพศได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

นักเรียนสามารถบอกได้ว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน มีความเชื่อและความคาดหวังในเรื่องนี้ต่อนักเรียนอย่างไร

เนื้อหา

ความเชื่อและความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงในเรื่อง

1. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น และความรักในวัยรุ่น
2. ความคาดหวังต่อนาคตของนักเรียน

กิจกรรม

1. สืบถามกลุ่มอ้างอิง โดยใช้แบบสืบถามกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน (โดยทำการสำรวจในสัปดาห์ที่ 1 พร้อมกับการทำแบบทดสอบก่อนการทดลอง (Pre – test))
2. จัดเตรียมกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน และบอกถึงประเด็นคำถามที่จะให้แสดงความคิดเห็น
3. ผู้สอนแนะนำบุคคลอ้างอิงโดยสังเขป เพื่อให้นักเรียนทำความรู้จักและพูดคุยกันแบบเป็นกันเอง
4. ให้บุคคลกลุ่มอ้างอิงแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามจากผู้สอนและ นำเสนอในลักษณะพูดคุยสนทนากันอย่างกันเอง
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น
6. นักเรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปประเด็นความรู้ที่ได้จากการสนทนา

สื่อการเรียนรู้

ตัวแบบบุคคลกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

ระยะเวลา 50 นาที

การประเมินผล

สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก ง

- ภาพกิจกรรมการดำเนินโปรแกรมสุขศึกษา

โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ภาพประกอบ 6 การทำกิจกรรมอภิปรายกลุ่ม

ภาพประกอบ 7 การแสดงบทบาทสมมุติ และการนำเสนอตัวแบบกลุ่มอ้างอิง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุชาดา ตรีสิงหวงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	11 มิถุนายน 2519
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	83 / 1 ถ. มหาจักรพรรดิ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ 5 ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลกลาง สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดัดดรุณี
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์
พ.ศ. 2540	พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการณย์
พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ